

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

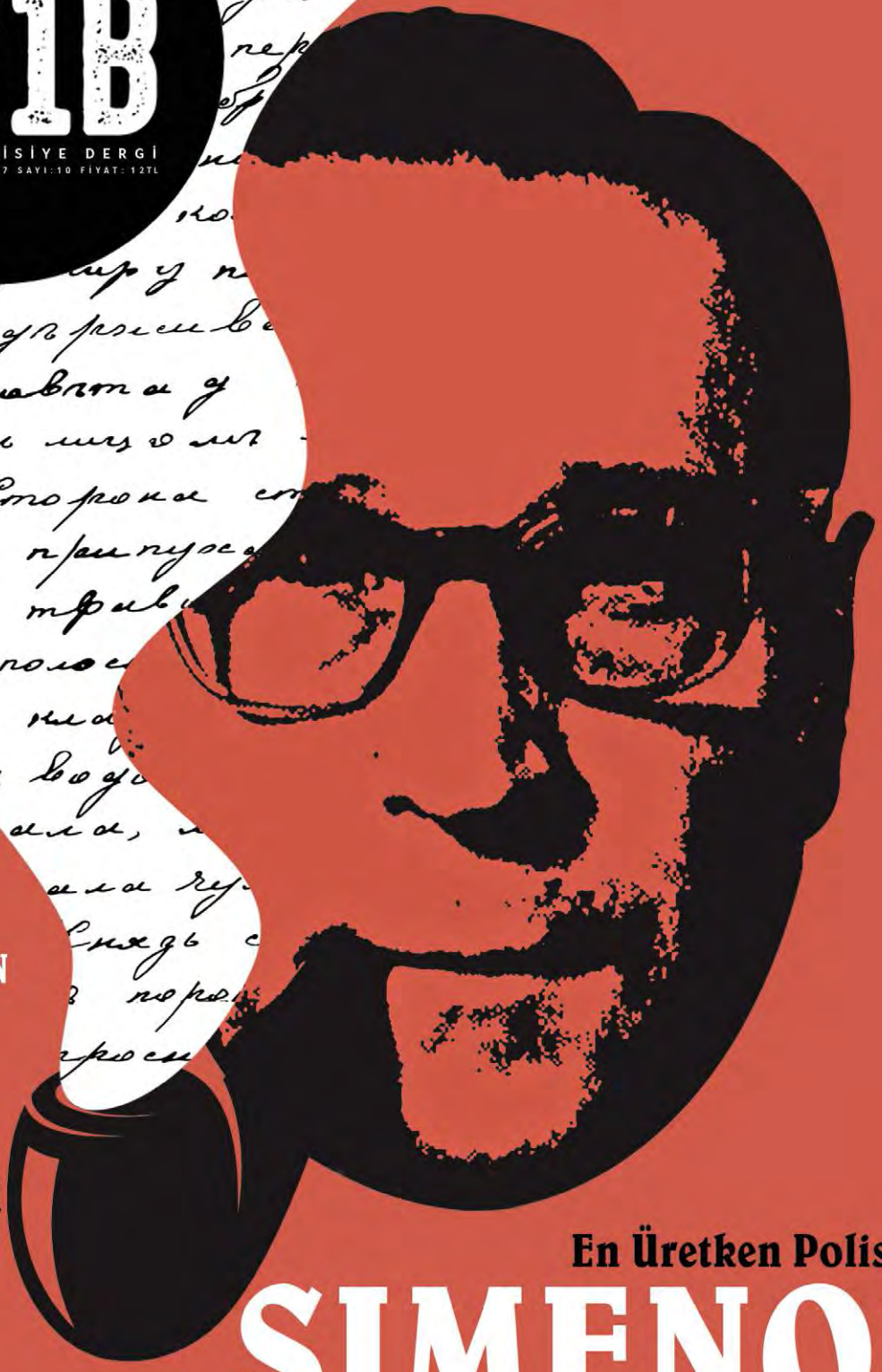
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
TEMMUZ-AĞUSTOS 2017 SAYI:10 FİYAT: 12TL

**MAIGRET'NİN
METODU**

**Maigret'nin
Hatıraları**

**PULLARIN
İZİNDE SIMENON**

En Üretken Polisiyeci

SIMENON

En Sakin Dedektif

MAIGRET

NEW YORK TIMES BESTSELLER

TIM
WEAVER

DÜELLO

ÇOK
YAKINDA!

Yazmış olduğu polisiye kitaplarla uluslararası bir başarı kazanan Tim Weaver yeni kitabı Düello'da, dedektif David Raker'ın maceralarını anlatmaya kaldığı yerden devam ediyor.

Tim Weaver yine kusursuz bir işçilik örneği sergiliyor."

— Sun

"Düello, Weaver'ın bir kurgu ustası olduğunun en büyük kanıtı."

— Guardian

"Bir solukta okuyacağınız, sürprizlerle örülü bir polisiye."

— Daily Mail

HER KİTAP YENİ BİR YOLCULUKTUR...

NEW YORK TIMES BESTSELLER

JENNIFER McMAHON

NEPTÜN CINAYETLERİ

Jennifer McMahon yine okurlarını kendine has üslubuyla, rahatsız edici sırlarla örülü, ihanetin ve beklenmedik olayların yaşandığı karanlık bir yolculuğa çıkarıyor.

"Bu kitap gerilim türünün benzersiz bir örneği. Kurgusu, karakterleri ve anlatımıyla dört dörtlük bir yapıt."

— Publishers Weekly

"Bu kitap tüyler ürpertici, merak uyandırıcı ve sarsıcı."

— Kirkus Review

EPHESUS

www.ephesusyayinlari.com

f /EphesusYayinlari

g /ephesusyayinlari

t /EphesusYayinlar

@EphesusYayin

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://irantey.org>

SÜLEYMAN SEBA CAD. SIRAEVLER F1 BLOK /16 D:3 AKARETLER-BEŞİKTAŞ / İSTANBUL TEL/FAKS: 0212 415 00 00

HENÜZ TANIŞMADIYSANIZ SIMENON'LA TANIŞIN...

2 21B'nin 10. sayısında polisiye dünyasının en üretken yazarı Simenon'u ve onun unutulmaz dedektifi Maigret'yi konuk ediyoruz. Simenon, sadece polisiyenin değil, 20. yüzyıl edebiyatının en üretken ve nitelikli yazarlarından kabul ediliyor. 400'den fazla roman ve novella sahibi bir yazardan söz ediyoruz. Polisiyenin gelmiş geçmiş en sakini, en mazbut dedektiflerinden biri olan Maigret'nin başkahraman olduğu romanlarının dışında pek çok yapıtı var Simenon'un. Maalesef tüm eserleri Türkçede henüz yayımlanmadı. Türkiye'de polisiyenin merkez üssü olan 221B'de Simenon'u detaylıca incelememek, henüz onun etkileyici, sade ve vurucu kalemıyla tanışmayan okurlarımızı onunla buluşturmamak olmaz diye düşündük.

Dosyamız bağlamında Simenon'un hayatı ve polisiye edebiyat açısından önemini, üstadımız Erol Üyepazarcı'nın kaleminden tüm detaylarıyla okuyabilirsiniz. Tunç Tayanç, yine pulların izinde bizi dünyanın başka ülkelerine ve kentlerine götürüyor; Simenon ve Maigret'nin izini sürmemizi sağlıyor. Çinla Akdere'den Maigret karakterinin, diğer ünlü polisiye dedektiflerden farklarını ve kullandığı metotları; Tülay Güneş Kılıç'tan Simenon ve Maigret'nin karşılaşmalarını ve ilişkilerini anlatan kitabı; Barış Soydan'dan yeni Maigret film serisini; Oğuz Eren'den Simenon'un hayatından kesitleri; Elçin Poyrazlar'dan Simenon'un hayat ve yazarlık üzerine notlarını okuyabilirsiniz. Dosya kapsamında, Simenon eserlerini özel bir seri olarak yayımlamaya başlayan Everest Yayınları'nın Genel Yayın Yönetmeni Cem İleri ile yaptığımız kısa röportajı da okuyabilirsiniz.

Kapak dosyamız dışında öyküler, roman, çizgi roman, dedektif incelemeleri, dizi eleştirileri ve çizgi öykümüz Edhem Bey sizleri bekliyor.

Umuyoruz bu sayımızla, Simenon'la henüz tanışmamış olan pek çok okurumuz, kitaplığına onun eserlerini ekleyecektir. Muammaları çözebileceğiniz, yeni dedektiflerle tanışacağınız bir sayı hazırladığımızı düşünüyoruz.

Elinizdeki sayı ile ilgili değil ancak ufak bir açıklama yapmama müsaade edin: 221B Polisiye Roman Ödülleri için bekleyen okurlarımız, bize çalışmalarını gönderen yazarlarımızdan yaşanan gecikmeler için buradan da özür diliyoruz. Yakın zamanda hem roman ödülleri hem de planladığımız 221B Polisiye Festivali'ne dair detaylı açıklamaları paylaşacağız. İnternet sitemiz ve sosyal medya hesaplarımızdan takip edebilirsiniz.

Keyifli okumalar...

221B, Sayı 10, Temmuz-Ağustos 2017,
İki Aylık Süreli Yayın

Yayın Kurulu:

**Ahmet Ümit, Algan Sezgintüredi, Ece Özbaş,
Erol Üyepazarcı, Hüseyin Çukur, Özlem Özdemir,
Sevin Okyay**

Editör: Hüseyin Çukur, Özlem Özdemir, Yoldaş Özdemir

Kapak Tasarım: Pınar Kurt

İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam: Kamile Karakadılar
(kamile@mylosyayingrubu.com)

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com
facebook.com/221bdergi | twitter.com/221bdergi

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık Hizmetleri Ltd.
Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Zuhal Sok. Banu Apt. No:1, Daire:1,
Kadıköy - İstanbul - **Tel:** 0216 345 00 46

Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi, A Blok,
No: 3/1, Haramidere, İstanbul

Sertifika No: 12027

Dağıtım: DPP (0212) 622 22 22

221B'de yayımlanan tüm yazı, çizim ve karakterlerin
yayın hakları saklıdır. Yayınevi, yazar ve çizerin izni
olmaksızın hiçbir yazılı, basılı ve görsel yayın organı ve sanal
ortamlarda kullanılamaz.

EN NİTELİKLİ VE ÜRETKEN POLİSİYE ROMAN
YAZARI: GEORGES SIMENON

EROL ÜYEPAZARCI

30

221B

İYİ Kİ VARSINIZ 4

ERCAN AKBAY

BAŞKOMSER NEVZAT 8

FULYA TURHAN

CEMAATÇİNİN ÖLÜMÜ: GAZETECİNİN DİRİLİŞİ ...10

TİMUR SOYKAN

KOMİSER HARİTOS KARA PARANIN PEŞİNDE....15

YANKI ENKİ

AİLE SAADETİ.....18

CELİL OKER

ÇİZGİ ROMAN İNCELEME: OTEL PASİFİK 22

BARLAS OMAV

**BAZEN DİZELER ÖLDÜRÜR: CHUCK
PALAHNIUK'TEN NİNNİ 26**

YİĞİLANTE KOCAGÖZ

SIMENON VE.....48

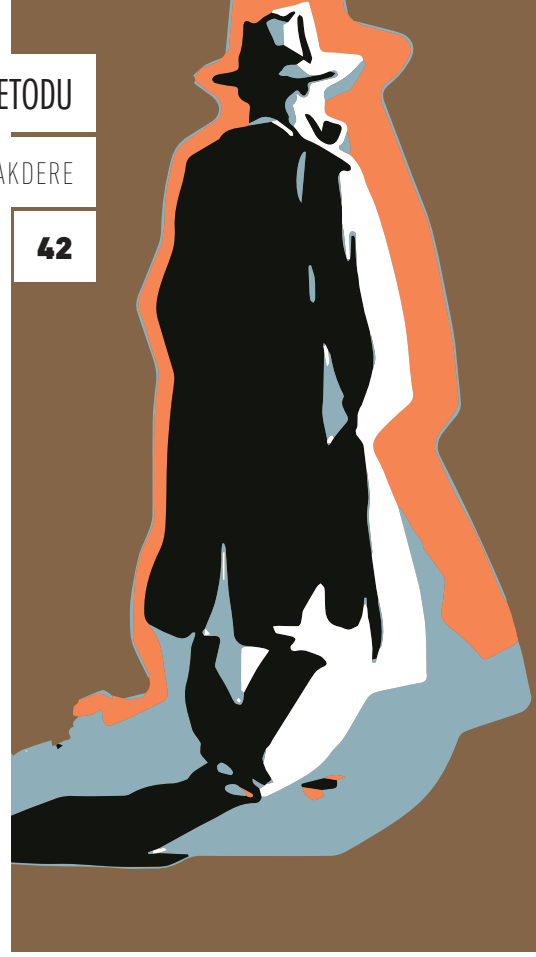
OĞUZ EREN

12

EZGİ ÖZCAN

CİNAYET OPERADA GİZLİDİR

**MR. BEAN'LI MAIGRET'NİN
DAYANILMAZ AĞIRLIĞI..... 51**

BARIŞ SOYDAN

RÖPORTAJ: CEM İLERİ..... 53

HÜSEYİN ÇUKUR

SIMENON YAŞLIYKEN..... 55

ELÇİN POYRAZLAR

PULLARIN İZİNDE: SIMENON 57

TUNÇ TAYANÇ

ÇİZGİ POLİSİYE: EDHEM BEY..... 63

YAZAN: MAHİR ÜNSAL ERİŞ - ÇİZEN: FERİT GÜLEÇ

KAN KOKUSU..... 67

GENCOY SÜMER

DUVARDAKİ ÇİĞLİK..... 75

CENK ÇALIŞIR

KARA PERDELER..... 79

HASAN CÜNEYT BOZKURT

İYİ Kİ VARSINIZ

T amiraty bitirip gitmeye hazırlanırken, en cilveli hallerimi takınıp yolunu kesiyor, “Sizden bir ricam daha olacak,” diyorum. Bir doksanlık boyu yüzünden aramızdaki görsel ileti-

şim sekteye uğramasın diye ayaklarımın ucunda yükselip tatlı tatlı gülümsüyorum yüzüne. “Biliyorum, işiniz değil ama...”

Onunla fiziksel farkımız yalnızca otuz santimlik boy ve elli kilo ağırlıktan ibaret değil; akşamın sekizinde bozulan klozet sifonu yüzünden eve çağırarak zorunda kaldığım sıhhi tesisatçı benden en az on yaş daha genç; otuz beş yaşlarında, koyu esmer, pisbıyıklı, gorilden öte çirkin bir adam.

Gitmesine engel olmama itiraz etmiyor. Önce saatine, sonra da gözlerimin içine arzıyla bakıyor. Bir boya şirketinin logosunu taşıyan eprimiş tulumu gres yağı lekeleriyle rengini tamamen yitirmiş; mavi mi, gri mi belli değil. Kösnüllüğünü gizleyen dost bir jestle kocaman ellerini küstahça omuzlarına koyuyor. “Neymiş?” diye soruyor kayıtsız gözlerle.

Çiçekli pazen elbisemin yakasından taşan göğüslerime dikilmiş arsız bakışlarını yakalayınca, adamın ricamı yerine getireceğine şüphem kalmıyor. “Kurtulmak istediğim bir

haylaz var. Küçük bir şey...”

O kapkara yaratığı çok önemseydiğimi belli etmek istemiyorum. İşin bedelini yükseltecek hareketlerden, talep edilen işleri olduğundan daha değerli gösterebilecek sözlerden her zaman kaçınıyorum. Üç kuruş mal olabilecek bir işlemi, haddinden fazla istekli görünerek neden beş kuruş bitireyim, değil mi?

Başka soru sormasına fırsat vermeden, tesisatçıyı koridordan geçirip sandık odasına yönlendiriyorum. Peşim sıra gelirken salladığım kalçalarımı aval aval seyretmekten kendini alamıyor salak. Bu işleri iyi bilirim. İlk kocamı da benzer yöntemlerle tavlamaştım, ikincisini de... Hepsi aynıdır. Ayağına gelen kısmetin farkına varıp ruhlarındaki egoizmin körüklediği açgözlü dürtüleriyle seks skorunu çoğaltmanın peşine düşerler.

Benim haylaz, evin iki yatak odasının arasında bulunan sandık odasını mekân tutmuş. Tüm hikâyeyi anlatıyorum tesisatçıya. Havlu ve bornozlarla, eski giysi, yastık ve yorganlar depoladığımız çelik raflı yüklüklerle çevrelenmiş ardiyenin alt kısmındaki kırık dökük eşyaları yığdığımız masanın altında, muhtemelen birkaç saniye önce avladığı bir karafatmanın kalıntılarını zıkkımlanıyor. Parmağımla işaret edip, “İşte orada!” diyorum kısık sesle. “Genellikle bu

odada takılır. Geceleri tıklar tıklar dolanıp herkesi rahatsız ediyor.”

“Yalnız mı?”

Evde korumasız olduğum izlenimine kapılmasını istemiyorum. “Hayır, evde tek başıma kalmıyorum,” gibisinden tepki veriyorum. “Kocam birazdan burada olur.”

“Mahluktan bahsediyorum, bayan. Anası, babası, danası yok mu bu hayvanın?”

“Yok. Bir tek bunu görüyorum. Hep yalnız...”

Odanın ışığını kapamamı söylüyor, söndürüp koridoru yakıyorum. Bizim tuhaf mahluk yalnızca bir çocuğun avcuna sığacak boyda. Ne büyük ne küçük... Tesisatçı elindeki halojen ampullü feneri yüzüne sıkınca, portakal rengi birer boncuk gibi ışıldayan gözlerini kırıştırıyor. Dikensi kara kıllarla kaplı kulakları bizden yana dönüyor, sivri burnunun altında duran ve ucundan pislik parçacıkları dökülen bıyıklarını oynatıyor.

Tesisatçı, fenerini söndürüp öteki elinde tuttuğu edevat çantasını zemine koyarak diz çöküyor. Ben de onunla birlikte çömelıyorum. Çantasının yaylı kilidini açıp içinden kısaçallı bir teleskopik kol çıkartıyor. Elciğinde kaydıraklı bir manevra tetiği var. “İtfaiyecilerden arakladım bunu,” diyor. “Burada kullanacağımı biliyormuş gibi yanımda getirdim. Olmaz böyle tesadüf...”

Daha ziyade kedileri yakalamakta kullanılan robotik tellerle çevrili yakalayıcı ucu açıp hazırlarken, aleti itfaiyenin deposundan nasıl çaldığını böbürlenerek anlatıyor. “Bu tür mahlukatı çıplak elle yakalamak çok zordur,” diyor hisirtili sesiyle.

Bizi dinleyip ne olup bittiğini anlamaya çalışan, rengi ve boyundan ötürü adına “ev faresi” demekten kaçındığım ucubik musibet, masanın yanındaki eşyaların arkasına kaçmaya yelteniyor ama iki hamle sonra çelik uçlu tellere yakalanıyor. Sevinçle ellerimi çırpıyorum.

Pisbıyık tesisatçı hakikaten çok usta. Yaramazı tutar tutmaz, yakalama aletinin

sapını kısaltıp ucundaki açılır-kapanır kafesi söküyor. Ehil ve çabuk hareketlerle teleskopik bastonu kapatıp gerisingeri çantasına yerleştiriyor. Benim elimin en az iki katı büyüklükteki eliyle kafesi ucundan tutup içinde debelenen fareyi, çantasından çıkardığı bir naylon torbanın içine salıveriyor. Torbanın ağzını büzüp bağlıyor. İşte bu kadar...

Yaptığı işten ne kadar hoşnut kaldığını söylerken, çömeldiği yere doğru yaklaşıyor, elbisemin eteğini biraz yukarı çekip kalçalarıma kadar açılan çorapsız baldırlarımı görmesini sağlıyorum. Ten kokuma karışan parfümü soluduğunda, şeytani pırıltılar yanan çipil gözleri kısıyor. “Tamam, değil mi?” diye mırıldanıyor. “Başka bir şey var mı?”

“İyi ki varsınız,” diyorum. Bavul büyüklüğündeki takım çantasını toplamakta olan adamı yanıtlamak ve parasını ödeyip uğurlamak yerine, lüzumsuz şükran sözcüklerimi yinelerken aramızda daha sıcak bir elektriklenme oluşuyor. Sandık odasının koridor eşiğinde ona iyice sokuluyorum.

Birkaç sataşma ve oynastan sonra, elindekileri yere bırakıp belimden kavradığı vücudumu kendine doğru çekiyor, yüzüne yapıştırıyor. Öpüp duruyor boynumu. Gerdanımın aşağısına doğru kaydığında, ağzımdan histerik bir çığlık kaçıyor. Tırnaklarım kendiliğinden adamın ensesine batıyor, boynunu ve omuzlarını çiziyor. Duyduğu şehvetli acı onu daha çok tahrik ediyor.

Sert bir hareketle kafasını göğsüme bastırdıktan sonra, “Isır beni,” diye inliyorum. Isırıyor. Telaşlı parmaklarımla elbisemin yaka düğmelerinin son ikisini de yırtarcasına kopartıp aynı komutu bir kez daha veriyorum. “Daha sert ısır!” Göğsümü kanatana kadar ısırınca feryat figan bağırıp adamı itiyor, yanından hızla uzaklaşıyorum.

Çok utanç verici, çok... Apartman komşularım, o her şeye maydanoz meraklı meloşlar bağırışma çığrışmaları duymuşlardır şimdi. Hay Allah, rezil oldum! Tesisatçı

iyiden iyiye ürkmüş gibi, toparlanıp ayağa kalkıyor, yanına gelip, “İyi misin bayan?” diye soruyor. “Canını yaktıysam kusura bakma. Sen öyle dedin diye şe’ettim yani...”

“Şşşt, tamam, sorun yok,” diyerek susuruyorum zevzek işgüzarı. Omuzlarımdan kavrayıp beni tekrardan tava getirmeye çalışıyor. Yarım kalmış nefisini köreltmek için tabii... Niyeti besbelli. Tam o esnada tutsak mahlukun tıklandığı naylon torbanın içinden gelen acıklı ciyıklama, tiksindirici bir ürperti daha yaratıyor üzerimde. Yüzümü buruşturup, “Ay, çok fena bu ses!” diyorum. “Susturamaz mısın şu sevimsi?”

Kafasında esriklik yaratan şahane eylemine karşı yegâne engelin torbadan gelen ciyıklama olduğunu düşündüğünden, “Sustururum tabii,” diyor bir hevesle. “Yeter ki sen iste...” Seri hareketlerle torbayı açıp içindeki hayvanı bir hamlede yakalıyor, dışarı çıkartır çıkartmaz boğazından tutup hızla çekerek kafasını kopartıveriyor. Hayvancağızın boğuk ciyıklamasına ıslak bir çatırtı karışıyor, kopuk boynundan fışkıran kan eline yüzüne bulaşıyor.

Aman Tanrım! Meğer korkunç bir sadistmiş bu adam. Onu durduramamanın paniğini yaşıyor ve içimde derin bir ölüm korkusu duymaya başlıyorum. Panik çılgınlıklarım yeri göğü inletince, “Sen öyle dedin diye şe’ettim...” gibisinden bir şeyler geveliyor. Farenin iki parçalı ceset kalıntısını, tüyler ürpertici bir soğukkanlılıkla naylon torbaya tıkıştırırken dairenin kapısı çalınıyor. Kapı dışından sızan anlaşılmasız homurtular duyuyoruz.

“Eyvah, kocam geldi galiba!”

Elindeki torbanın ağzını bağlamakta olan adamı aceleyle koridorun öteki ucuna yönlendiriyorum. Onu koridorun ucundaki yatak odasının kapısına doğru iteklediğim sürede, “N’apacağız?” diye sorup duruyor telaş içinde. Ne edeceğini şaşırılmış durumda, çaresizce önüne düşüyor. Elleri zangır zangır titriyor. “Bir şey olmadı ki aramızda...”

Lafını ağzına tıkıp, “Bunları tartışacak zamanımız yok!” diyorum sertçe. “Hiç durma, kaç buradan! Odanın balkonundan binanın yangın merdivenine geçip aşağıya inebilirsin.”

Bir şey söylemiyor. Oda kapısını aralayarak onu göz gözü görmez karanlığa doğru yönlendirirken daire kapısı ısrarla üst üste çalınıyor, hemen sonra da yumruklanmaya başlıyor. Kaba bir erkek sesi, “Kimse yok mu içeride?” diye bas bas bağılıyor.

Yatak odasının kapısını kapatıp kilitlediğimde, odadaki halının üzerinde kalbinden bıçaklanmış vaziyette yatan zavallı kocamın cesedine takıldıktan sonra tökezlenip yere kapaklanan adamın gürültüsünü duyuyorum. Ana avrat küfrediyor. Paldır küldür duvarlara çarpıyor.

“Olduğun yerde kal!” diye haykırarak yeri göğü inleten iki polis memuru, kırılan kapıyla birlikte içeri düşüyor ve aynı anda imdat çılgınlıklarıyla koşup yanlarına varıyorum. “Tam zamanında yetiştiniz!” diyorum soluk soluğa. Gözyaşlarım salyalarım, sümüklerime karışmış vaziyette. “O aşağılık adam bana tecavüz etmeye kalkıştı. Irz düşmanı sapık! Kocamı da öldürdü.”

Öndeki polisin beti benzi atmış, “Yardım çağır çabuk!” diyor ötekine. Beldeki telsiz çıkıyor, anons yapılırken silahlar çekiliyor, koridora doğrultuluyor. Öndeki polis, “Nerede?” diye soruyor sesini alçaltmaya çalışarak. Arka planda meraklı komşularının dehşetle açılmış gözlerini görüyorum.

Yakışıklı polisin koynuna sokulurken, “Odaya kitledim onu,” diyorum. Yatak odasının kapısını kıracaktı gibi yumrukluyor. Ağza alınmayacak küfürler, tehditler savuruyor. “Çok saldırgan, tehlikeli biri; dikkat edin, sizi de öldürebilir.”

Polis, namlunun ağzına mermiyi sürüyor. “Bize sökmez bunlar,” derken pazısını sıkıyorum. İncecik sesimle, “Çok iyisiniz, komiser bey,” diyorum titreyerek. Omzuna başımı yaslayıp sarılıyorum. “İyi ki varsınız.”

Oğlak'ta “iyi polisiye, iyi edebiyat”...

Bütün seçkin kitapçılarda, internet satış noktalarında ve Zambak sokak, 21 Beyoğlu adresinde.

facebook.com/oglakyayinlari | twitter.com/oglakkitap | instagram.com/oglakkitap

BAŞKOMSER NEVZAT

BAŞKOMSER NEVZAT'IN EN SIK UĞRADIĞI MEKÂNLARDAN BİRİ, TEKİRDAĞLI ARİF'İN KÜÇÜK ESNAF LOKANTASI. "ANCAK KÜÇÜK DEDİĞİME BAKMAYIN," DİYE EKİYOR BAŞKOMSER NEVZAT, "BALAT'IN EN GÜZEL YEMEKLERİ BURADA YAPILIR." GÜN BOYU AÇ DOLANDIKTAN SONRA TEKİRDAĞ KÖFTESİ VE CACIKLA DOYURUR KARNINI BAŞKOMSER NEVZAT. YA DA MUSAKKA, PİLAV VE YANINDA SALATA. TABİİ, TEKİRDAĞLI ARİF'İN KÜÇÜK LOKANTASI YA DA GENEL OLARAK EV YEMEKLERİ, BİR KARIN DOYURMA ARACINDAN ÇOK DAHA FAZLASINI İFADE EDİYOR BAŞKOMSER NEVZAT İÇİN. FAİLLERİNİ YAKALAYAMADIĞI BİR SALDIRI SONUCU KAYBETTİĞİ KIZININ, KARISININ VE ONLARLA BERABERKEN SÜRDÜĞÜ HAYATIN ANILARINI YÜZ ÜSTÜNE ÇIKARAN BİR ETKEN YEMEK VE YEMEK KOKULARI.

İster kurgusal ister gerçek olsun, cinayet polislerine en sık yöneltilen sorulardan biri şudur: Hayatınıza nasıl devam edebiliyorsunuz? İnsanın insana yapabildiklerinin en uç noktasını gördükten sonra, hiçbir şey olmamış gibi hayattan zevk almaya devam edebiliyor

musunuz? Bir cinayet mahallini terk ettikten sonra hiçbir şey olmamış gibi yemeğe gidebiliyor musunuz örneğin? Bu sorulara verilen cevaplar genelde benzer oluyor, tıpkı Komiser Rauf'un mesleğe yeni başlayan Nevzat'a söylediği gibi: "Zamanla kanıksarsın evladım. Öğretmenin derse başlaması gibi kolay gelir ölü bedenlerle karşılaşmak. Adamın dağılmış beynine bakar, sonra da gider yemeğini yersin." İlk duyduğunuzda biraz fazla soğukkanlı ve acımasız bir ifade gibi görünebilir, ancak tıpkı diğer kurgusal dedektiflerde olduğu gibi, Başkomser Nevzat da zamanla bu önermenin geçerliliğini doğruluyor. "Cinayet mahallinden çorba içmeye gittiğimiz çok olmuştur," diyor Başkomser Nevzat, şunu da ekliyor: "Ancak hiçbir zaman derse başlayan bir öğretmen gibi hissetmemiştim başlarında, ölüm her zaman trajikti."

Bu tarz soruların genellikle yemek etrafında birleşmesi oldukça normal, çünkü yeme-içme sahneleri sadece gerçek dünyada değil, kurgusal evrenlerde de hayatın devamlılığını simgeleyen ve romana gerçeklik katan önemli öğelerin başında geliyor. Konu polisiye edebiyat ve cinayet polisleri olduğunda, bu sahneler biraz daha önem kazanıyor, çünkü kurgusal karakterlerin yemek yediklerini görmek, onların da insan olduğunu hatırlamamızı sağlayan en önemli göstergelerden biri. Bunun yanında, trajedinin kabulü üzerinden ilerleyip suçluların cezalandırılması ve adaletin sağlanması esasına dayanan polisiye edebi-

yat için de yeme-içme sahneleri, dünya düzeninin yeniden sağlanacağına dair rahatlatıcı bir etki de bırakıyor okurda.

Dolayısıyla yeme-içme sahnelerinin illaki restoranlarda ya da özel mekânlarda geçmesi gerekmiyor. Çoğu cinayet polisi gibi, Başkomser Nevzat'ın da ayran ya da çay eşliğinde peynirli sandviçle ya da börekle bir öğünü geçiştirdiğine şahit oluyoruz. Yardımcısı Ali çorbadan pek hoşlanmadığı için simit, kaşar, çayla kahvaltı ettiklerini görüyoruz. Olay yerine yetişebilmek için merkezden ayrılmadan önce aceleyle yenen dönerli sandviçler ya da ıslak hamburgerler de oluyor elbette ve sadece bir kere, zorunda kaldığı için bir yudum kola içtiğini görüyoruz Başkomser Nevzat'ın. O nedenle romanlarda içeceklerin de karakterlerin kişiliği adına önemli bir rolü olduğunu söylemek mümkün. Alkol sözkonusu olduğunda Başkomser Nevzat her zaman rakı içer örneğin. Yardımcıları Ali ile Zeynep de sırasıyla fıçı bira ve beyaz şarap içer.

Tabii, karakterlerin yeme-içme alışkanlıkları sadece karakterin kişiliğine değil, bir bütün olarak kurgusal dünyanın rengine büyük etki ediyor. Ahmet Ümit romanlarındaki ana yemek sahneleri o kadar bütünleyici bir görev görüyor ki gerçek İstanbul'un kokusunu, Müzeyyen Senar'ın sesini bile duyabiliyorsunuz. Türk bir polisiye roman karakterinin mutfağını incelemek başlı başına bambaşka bir tecrübe aslında. Çünkü görünüşünden tutun kokusuna, dokusuna ve tüketilme usullerine kadar, bu yiyeceklerin hepsi kültürel kodlarımıza işlenmiş durumda. Dolayısıyla musakka bize kaz ciğeri ezmesinden ya da *coq au vin*'den çok daha fazlasını ifade ediyor.

Başkomser Nevzat'ın en sık uğradığı mekânlardan biri, Tekirdağlı Arif'in küçük esnaf lokantası. "Ancak küçük dediğime bakmayın," diye ekliyor Başkomser Nevzat, "Balat'ın en güzel yemekleri burada yapılır." Gün boyu aç dolandıktan sonra Tekirdağ köftesi ve cacıkla doyurur karnını Başkomser Nevzat. Ya da musakka, pilav ve yanında salata. Tabii, Tekirdağlı Arif'in küçük lokantası ya da genel olarak ev yemekleri, bir karın doyurma aracından çok daha fazlasını ifade ediyor Başkomser Nevzat için. Faillerini yakalayamadığı bir saldırı sonucu kaybettiği kızının, karısının ve onlarla beraberken sürdüğü hayatın anılarını yüz üstüne çıkaran bir etken yemek ve yemek kokuları. Karakterinin yaşadığı talihsizliği ve hâlâ çekmekte olduğu acıları en iyi Ahmet Ümit özetliyor elbette: "Arif'in lokantasında yedikten sonra evin sokağına girdiğimde bir an gözlerim oturma odamın penceresine kayıyor. Evliliğimizin ilk günlerinde

merkezden çıktığımda geliyorum diye arardım karımı. Beni bu pencerenin önünde beklerdi. Sofra kurulmuş olurdu. Radyoda bir şarkı çalardı. Belki Müzeyyen belki Hamiyet..."

Romanlarda Başkomser Nevzat'ın birden fazla dünyası var aslında. Başkomiser olarak Ali ve Zeynep'le yaşadığı dünya bunların ilki. İkincisi, karısı ve kızının anısıyla birlikte yaşadığı dünyası, evi, sokağı. Başkomser Nevzat'ın asla kopamadığı bir dünya bu, kimseyi içine sokmadan yaşadığı yalnız bir dünya. Üçüncüsü, Kurtuluş'taki Tatavla Meyhanesi'ni işleten Evgenia ile olan dünyası. Başkomser Nevzat'ı en iyi haliyle gördüğümüz anların başında geliyor Evgenia ile olduğu sahneler. Ve bu sahneler, romanlar için de önemli bir yere sahip çünkü bin bir çeşit, birbirinden lezzetli mezeler süslüyor bu sahneleri.

"Karides böreği yaptırdım senin için," diyor Evgenia. Başkomser Nevzat da, "Ciğer yahni de var mı?" diye soruyor. Olmaz mı? "Masayı süsleyen mezeleri görünce öldürülen adamı unutuyorum," diyor Başkomser Nevzat. Lakerdadan topiğe, taratordan radikaya, deniz börülcesinden közlenmiş patlıcana, çiroz salatasından uskumru dolmasına, pamuk ahtapottan kalamar salatasına kadar masanın üzeri Rum ve Ermeni mezeleriyle dolu. Beyaz-peynirden kalamara, patlıcan salatasından çiroza, midye dolmaya aklınıza ne gelirse hepsi mevcut. Karafakide bekleyen rakıyı da unutmamak lazım tabii. "Şeker gibi mübarek," diyor Başkomser Nevzat rakı için. "Papaza mı okuttun, ne yaptın?" diye soruyor Evgenia'ya.

Başkomser Nevzat'ın Evgenia'yla biraz mesafeli bir ilişkisi var aslında. Evgenia, "Nevzat, neden benimle evlenmiyorsun?" diye sorunca ağır bir darbe almış gibi sendiliyor Başkomser Nevzat. Karısını, kızını düşünüyor. Ancak kurgusal dünya değiştikçe ve geliştikçe Başkomser Nevzat da buna ayak uyduruyor ve evinin, özeline etrafına kurduğu haklı duvarı zor da olsa yıkmayı başarak Evgenia'yı evine yemeğe davet ediyor. Levrek marine, torik lakerdası, uskumru çirozu, tarama, fava, topik, haydari, zeytinyağlı enginar, imambayıldı, ıspanak salatası, deniz börülcesi, zahter salatası. "Bizim Tatavla'da bile yok zahter salatası," diyor Evgenia. "Lagos buğulamasını da ye ondan sonra konuşalım," diyor Başkomser Nevzat. Tabii bu lezzetli masa konusunda Başkomser Nevzat'ın yardımına yetişen kişinin yine Tekirdağlı Arif Usta olduğunu belirtelim. Yemeklerin hazırlanmasından masanın kurulmasına, rakıdan ekmeğe kadar her şeyle ilgileniyor Arif Usta. Hatta mahallenin köpeği Bahtiyar bile nasipleniyor bu ekmekten.

CEMAATÇİNİN ÖLÜMÜ:

GAZETECİNİN DİRİLİŞİ

BARIŞ SOYDAN'IN KİTABINDA GAZETECİLİĞİN POLİSİYE YAZARLIĞINDA SUNDUĞU BÜTÜN AVANTAJLARI GÖRMEK MÜMKÜN. BUNLARDAN BİRİNCİSİ; AKICI VE ETKİLİ ANLATIM. YILLARCA GAZETE BİRİNCİ SAYFASI YAZAN, EDITÖRLÜK YAPAN BİR KALEMİN KELİME SEÇİMLERİ VE HİKÂYİYİ SUNUŞ BİÇİMİ TABİİ Kİ ETKİLİ OLUYOR. İKİNCİSİ; SAHİCİLİK. *CEMAATÇİNİN ÖLÜMÜ*'NDE GAZETECİLİK YAPARKEN TANIK OLUNAN OLAYLAR, MEKÂNLAR GERÇEKLİĞİNE TOZ KONDURULMAYAN TİTİZLİKTE ANLATILIYOR.

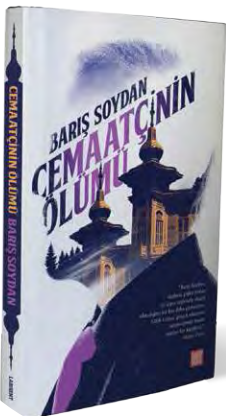
Türkiye uzun süredir gizem dolu bir polisiyenin sahnesi. “İçinde yaşamasak eğlenceli ülke” denir ya tam da öyle. Filmlerde olsa, “Hadi oradan!” diyeceğin komplo teorilerinin, kumpasların ve kendini çok iyi gizleyen karanlık güçlerin gerçeğini, ülke olarak yaşadık, yaşıyoruz.

Jean-Christophe Grangé’a, Dan Brown’a dudak ısırtacak tarikat ve gizli örgütlerin kralı bizim ülkeden çıktı hatta devleti ele geçirdiler. Siyasi iktidarla kurdukları komplolarla binlerce kişiyi hapsedtiler, can aldılar. Fetullah Gülen Cemaati ve suç ortağı AKP’nin kavgası başlayınca gizem aydınlandı. Kirli işler, ilişkiler ortalığa saçılmaya devam ediyor.

Şüphesiz tüm bu yaşananlar hiçbir polisiye yazarının aklına gelmeyecek kadar fantastik ve şaşırtıcıydı. İşte, hayatın hayal gücü bu kadar güçlü. Yaşananlar polisiye yazarlarına yıllarca yazılsa tüketilemeyecek “malzemeler” sunuyor.

DEVLETTEKİ KAVGANIN İÇİNDE

Labirent Yayınları’ndan çıkan *Cemaatçinin Ölümü* kitabında Barış Soydan, Fetullah Gülen Cemaati ile AKP’nin kavgasının yeni başladığı günlerde bu tarihi gizemin içine dalıyor. Kahramanımız Ufuk Lodos, Barış Soydan gibi gazeteci ve Köşk’te son günlerini geçiren Cumhurbaşkanı’nın hayalet yazarı olması teklif edilince macera başlıyor. Kendisine kitabı yazmasını teklif eden ve cemaatçi olduğu iddia edilen Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Mehmet Gündüz öldürülünce adım adım devlet içindeki kavganın içine sürükleniyor.

GAZETECİLİĞİN POLİSİYE AVANTAJLARI

Barış Soydan’ın kitabında gazeteciliğin polisiye yazarlığında sunduğu bütün avantajları görmek mümkün. Bunlardan birincisi; akıcı ve etkili anlatım. Yıllarca gazete birinci sayfası yazan, editörlük yapan bir kalemin kelime seçimleri ve hikâyeyi sunuş biçimi tabii ki etkili oluyor. İkincisi; sahicilik. *Cemaatçinin Ölümü*’nde gazetecilik yaparken tanık olunan olaylar, mekânlar gerçekliğine toz kondurulmayan titizlikte anlatılıyor. Gazeteci kaleminin üçüncü avantajıysa polisiyeye kattığı politik tat. Barış Soydan, hikâyesine politik atmosferi ustaca yerleştiriyor. Kitapta siyasi kulislerdeki çekişmeler, güç savaşları, çatışmalar öyküyü hiç duraksatmadan yer alıyor.

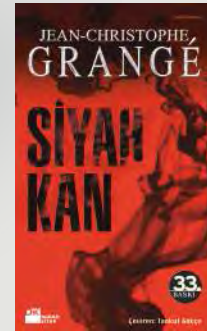
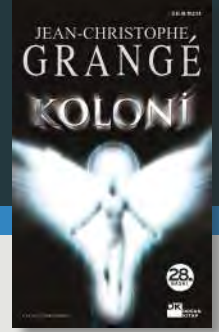
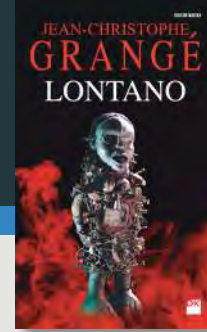
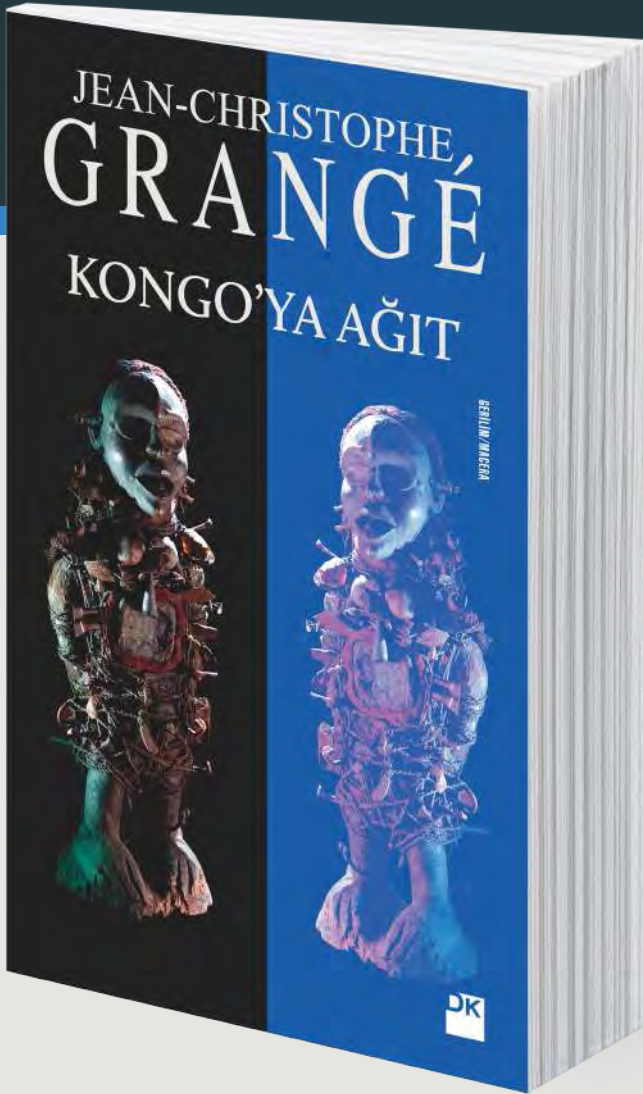
Kitaptaki pek çok bölümde yazarın birebir tanık olduğunu düşündüren ve belgesel keyfi yaşıtan olaylar dikkat çekiyor. Barış Soydan, okurunu Çankaya ve Huber Köşkü’nün koridorlarında, bahçesinde gezdiriyor; First Lady ile karşılaştırıyor; istihbaratçılarla, bürokratlarla buluşturuyor. Bütün bu tanıklıklarda siyaset sahnesinde bir dönem yaşananlarla ilgili önemli ipuçları bulunuyor.

YANDAŞ MEDYANIN İÇİNDEN

Cemaatçinin Ölümü’nü başarılı kılan bir diğer özellikse bir dönemin gazeteciliğine ışık tutması. Ufuk Lodos yıllarca AKP yandaşı medyada çalışmış solcu bir gazeteci. Cinayeti aydınlatacak gerçeğin peşindeyken yıllarca iktidarın yalanlarına hizmet etmenin vicdan azabını çekiyor ve bunun özeleştirisini yapıyor. İktidarın emrindeki medyanın işleyişi konusunda çok çarpıcı detayları anlatıyor.

Barış Soydan, akıcı anlatımı, sahici karakterleri ve olay örgüsüyle Türkiye’de eksikliği hissedilen politik polisiyeye önemli bir katkı yapıyor.

“LONTANO” DEVAM EDİYOR... İBLİSLE SON DÜELLO BAŞLIYOR!

CİNAYET OPERADA GİZLİDİR

MORSE, MODERN SHERLOCK'UN BAŞKA BİR VARYASYONU GİBİ DURSA DA ASLINDA ONDAN ÇOK DAHA FARKLIDIR. ZEKİ OLDUĞUNUN FARKINDADIR AMA ZEKÂSIYLA BÖBÜRLLENMEZ. GÖSTERİŞ PEŞİNDE DEĞİLDİR. SHERLOCK GİBİ DUYGULARINI REDDETMEZ, SADECE ONLARLA NASIL İLETİŞİM KURACAĞINI BİLMEMEKTEDİR. DİĞER YANDAN NAİF VE UTANGAÇTIR. VE VİCDANİ SORUMLULUĞUNU ÇOK CİDDİYE ALIR.

TRT 3 frekansının sevdalısı bir babayla büyümenin en güzel tarafı, Kral TV şarkılarıyla sınırlı kalabilecek çocuk kuşağının bambaşka müzikleri de tanınmasıdır. Cazdan klasiğe, rocktan gospele kadar gündelik hayatımızda ulaşamayacağımız türlerin buluşma noktası olan TRT 3'e, o yaşlarda pek bir anlam veremedim, kabul.

Neticede hayatımın Yonca Evcimik, Mustafa Sandal, Mirkelam zamanıydı. Yine de babamın bitmek bilmeyen, "Bunları da dinleyin canım!" inadı

çocuk ruhuma çok minnoş çentikler attı.

"Bayburt Bayburt olalı böyle zulüm görmedi" fikrasi bilenler bilir... Klasik müzik, opera, bale ülkemizde "zulüm" olarak görülen, eğitim seviyesinden, toplumsal sınıflardan bağımsız olarak dalga geçilen sanat dalları arasında. Hani çocuk ruhumdaki minnoş çentikler var ya... Bu sanat dallarının müptelası olmasam da dalga geçmeme hep mani oldu. Yaşım büyüdükçe de özellikle klasik müzikle aramdaki mesafenin kapanmasını, klasik müziğin gündelik hayatıma entegre olmasını sağladı. Çalışırken, yürürken, düşünürken, ev işi yaparken bir yandan aryalar, suitler, noktürnler hep açık kaldı. Bu entegrasyonun gündelik hayatımdan dizi hayatıma sıçramasıysa operayı gündelik hayatından eksik etmeyen Oxford'lu polis memuru Morse sayesinde oldu.

Endeavour... Her sezonu 1.5 saatlik dörder bölümden oluşan *Endeavour*, ilginç ve entelektüel yapısıyla izlediğiniz her saniye zekânızı daha da keskinleştirdiğini hissettirmekle kalmıyor, 1960'lı yılların Oxford'unu da etkileyici bir atmosferle anlatmayı başarıyor.

Hikâyemiz, Oxford Şehir Emniyeti'ne Dedektif Thursday tarafından tayin ettirilmiş tecrübesiz polis memuru Morse'u anlatmakta. Morse'un tecrübesizlik durumu, başlarına yeni gelen müdür Mr. Bright'ın hemen ilgisini çeker. Çünkü temel polis işlerini yaparak gerekli çaylaklık sürecinden geçmemiş birinin dedektif yardımcısı olabilmesi gerçekten çok tuhaftır. Ancak Dedektif Thursday, Morse'un gerçekten az rastlanır bir zekâsı ve yeteneği olduğunu, onu özellikle yanına aldığını söyler. Mr. Bright'a göre birinin ne kadar üstün özelliği olursa olsun, her şey kitabına uygun

olmalıdır. Bundan sonra gözü sürekli Morse'un üzerindedir. En ufak hatasında cinayet masasından alınıp polis memurluğuna geri gönderilecektir.

Dedektif Thursday tabii ki Morse'un yanından gönderilmesini hiç istememektedir. Ancak Morse davaların, gizemlerin, bulmacaların çözülmesinde ne kadar yetenekliyse sosyal ilişkiler açısından o kadar yeteneksizdir. Onun için sadece vakalar, ipuçları, cinayet denklemleri vardır. Birlikte çalıştığı insanlara nasıl yaklaşması gerektiğiyle ilgili kafa yormaz. Bu yüzden etrafındakiler onu kibirli ve soğuk bulmaktadır. Tabii ki bu kibirli görüntüye bir de Morse'un Oxford'da okumuş olmasını eklediğimizde bütün resim tamamlanmaktadır. Selam sana ukala "Altın Çocuk"...

Tek başına, küçük bir apartman dairesinde yaşayan, akşamları opera açıp viskisini yudumlarırken kitabını okuyan bir genç adamdır Morse. Duygularına değil, zihninin ihtiyaçlarına daha çok kafa yoran biridir. Üniversitede okuyup hayatına daha başka şekilde devam etmek yerine, cinayet çözen bir dedektif olmayı tercih etmiştir. Kadınlarla da arasının pek iyi olduğu söylenemez. Daha doğrusu etrafında arasının iyi ya da kötü olabileceği herhangi bir kadın zaten yoktur.

Morse, modern Sherlock'un başka bir varyasyonu gibi dursa da aslında ondan çok daha farklıdır. Zeki olduğunun farkındadır ama zekâsıyla böbürlenmez. Gösteriş peşinde değildir. Sherlock gibi duygularını reddetmez, sadece onlarla nasıl iletişim kuracağını bilmemektedir. Diğer yandan naif ve utangaçtır. Ve vicdani sorumluluğunu çok ciddiye alır.

Morse'u etrafındaki bütün polislerden, dedektiflerden farklı kılan en büyük özelliği, bir vakayı çözerken ilk akla gelen ihtimallere hiç prim vermemesi. Karşılaştığı ipuçlarının başka bağlamlara ait olduğunu düşünebilecek kadar geniş bir çerçeveden bakıyor. Elde ettiği ipuçlarıyla, duyanlara çok uçuk gelecek teoriler ortaya atıyor. Genellikle Thursday hariç herkes onunla, "Daha neler!" diyerek dalga geçiyor. Hatta Mr. Bright çok seferinde, "Bu çocuk hepten delirdi galiba!" tarzı tepkileriyle Morse'u görevden alkoymaya çalışıyor ama nafile... Gösterişsiz bir inatla Morse merak ettiği ayrıntıların peşinden koşmaya devam ediyor.

1. sezon 2. bölüm... Bölümün adı: Fugue. Fugue ne demek? "Başlangıçta sunulan bir konu (bir müzikal tema) farklı aralıklarda tekrarlanır ve bu durum eser boyunca sıklıkla devam eder." Yasaklı Wikipedia'dan VPN sayesinde faydalandıktan sonra konumuza Morse'tan devam edelim. Oxford kasabasının klasik müzik korolarından birinde, şarkı söylerken görüyoruz kendisini. Şehir Emniyeti'nden bir polis hem de klasik müzik korosunda... Yerel gazeteler bu pozu kaçırmıyor tabii.

Morse'un iş arkadaşları, gazetede çıkan fotoğrafıyla dalga geçerken bir cinayet haberi gelir. Genç yaşlarında evli bir kadın, hurdaya çıkarılacak vagonlardan birinde ölü bulunmuştur. Cinayet masası ekibi, adli tıp doktoruyla beraber hemen olay yerine intikal eder. Kadın boğularak öldürülmüştür. Ağzına da bir mendil tıklamıştır. Mendilin ucuna D harfi işlenmiştir. Evli olan

kadının, kocasını aldattığı ortaya çıkar. Kıskançlık cinayeti ihtimali üzerinde durulmaktadır. Ancak Morse bu yorumdan tatmin olmaz. Cinayet mahalline tekrar gider. Ve vagonun içine yazılmış İtalyanca bir cümle görür: “Un bacio ancora.”

Morse’a bu cümle bir yerlerden tanıdık gelmektedir. Hemen evine gider. Evdeki opera plaklarını döker. Verdi’nin *Othello*’sunu çıkarıp şarkı sözlerine bakmaya başlar. Vagonda yazılı sözü burada görür. Hemen Thursday’e koşar. Durumu anlatır. *Un bacio ancora*, “Bir öpücük daha...” demektir. Othello, karısı Desdemona’yı bir askere mendil verdiği için kıskanıp boğar. Boğarken ettiği son söz, “Un bacio ancora”dır. Vagonda boğularak öldürülen kadının ağzındaki mendile, Desdemona’nın D’si işlenmiştir. En azından Morse’un iddiası bu yöndedir.

Bu teori Thursday’e çok mesnetsiz gelmesi de diğer iş arkadaşları Morse’u alaya alır. Nedir yani, katilin opera tutkunu olacak hali yoktur ya!

Daha bu cinayetin kanı soğumamışken, ikinci cinayetin haberi gelir. 60 yaşlarında, yalnız yaşayan bir kadın ölmüştür. Görünüşte cinayet gibi durmamaktadır ama Morse yine kimsenin dikkat etmediği ayrıntılara dikkat eder. Kadın öldüğünde sehpanın üzerinde iki fincan çay vardır. Birisi içilmiştir. Diğerinin sahibiyse bilinmemektedir. Kadının yeğeni de teyzesinin uzun yıllar Hindistan’da yaşadığını ve önemli bir bitkibilimci olduğunu söyler. Morse daha da şüphelenir. İçilen çayı adli tıba gönderir. Çayın içinden Hindistan’da ve Çin’de astım tedavisi için kullanılan, ancak yüksek dozda alındığında ölüme yol açan Datura bitkisi çıkar.

Morse’un kafasında hemen şimşekler çakar: Lakme! Delibes’in operasındaki Hint prensesi Lakme, Datura bitkisinin yapraklarını yiyerek intihar etmektedir. Bu iki etmiştir!

Yaşlı kadının muhtemel katilini ararken evinin adresine ulaşırlar. Burası uzun zaman önce terk edilmiş küçük bir çiftlik evidir. İçerisi ahır gibi darmadağın ve pistir. Mekânı araştırmaları atmış sigortaları açarlar. Aniden evin içinden müzik yükselmeye başlar. Açık kalmış pikaptan arya sesi gelmektedir. Morse şarkıyı hemen tanır: Verdi’nin Aida Operası’ndaki, Radames karakterinin final aryasıdır. Radames bu aryaı diri diri gömülmeden önce söylemektedir. Thursday ve Morse hemen durumu anlarlar! Mekânda üstüne duvar örülmüş, diri diri ölüme terk edilmiş bir ceset bulurlar. Artık bütün emniyet teşkilatı Morse’un teorisinin doğru olduğunu anlamıştır.

Oxford Emniyeti son cinayetle uğraşırken yerel gazetede çalışan kadın gazeteciye Rusça bir

operanın notaları postayla gelir. Gazeteci hemen Thursday ve Morse’a haber verir. Ellerindekinin neye işaret olduğunu anlamaya çalışırken, küçük bir kızın kaçırıldığı bilgisi gelir. Zaten gelen Rusça opera da Rimsky Korsakov’un *Kardan Kız Masalı*’dır. Operanın finalinde kardan kız, günbatımında erimektedir. Küçük kızıdan geriye bir tek kırmızı ayakkabısı kalmıştır. Ayakkabının ucunaysa bir bilmece bırakılmıştır. Morse bu bilmeceyi çözerse küçük kızı kurtarabilecektir.

Colin Dexter’in romanından uyarlanmış, 1987-2000 yılları arasında İngiltere’de 33 bölüm yayınlanmış *Inspector Morse* adlı polisiye drama-nın öncesini anlatır *Endeavour*. Morse’un mesleği nasıl giriş yaptığı ve adım adım dedektifliğe nasıl ulaştığının hikâyesidir.

Ekran macerasına 2012’de başlayan dizide, genç Morse rolünde Shaun Evans’ı, Dedektif Thursday rolünde ise tecrübeli oyuncu Roger Allam’ı izleriz. Shaun Evans, hayata dair kafası karışık, bu karışıklığı yalnız başına yaşayarak çözmeyi tercih eden genç adamı başarıyla canlandırmakta. Roger Allam ise 1960’ların İngiltere’sinde yaşamamış olsanız bile, “İngiliz aile babası tam da budur bence!” diyebileceğiniz bir performans sergiliyor.

Yoluna koca bir savaş çıkmış olmasına rağmen, evlenip iki çocuk yapmış, karısını hâlâ çok seven, kulağı kesikliğini de zaman zaman iki yumruk çakarak gösteren Thursday’e, Morse’a gösterdiği İngiliz tarzı mesafeli şefkatten dolayı sempati duymamanız imkânsız. Morse ise insanlarla kurduğu beceriksiz iletişimle, zeki bakışlarıyla, naif gülümsemesiyle, ince zevkleriyle ve bir türlü kuramadığı hayat düzeniyle Thursday’in yanında tamamlayıcı işlev görüyor. Bu iki adamın birbirine ne kadar ihtiyaç duyduğunu izledikçe daha da iyi anlıyorsunuz.

Şimdiye kadar 4 sezonu yayınlanmış dizinin senaryo tekniği, seyircinin başkahramanlarla ilgili özdeşleşim yaşamasını amaçlamıyor. Birbirini tetikleyen kompleks cinayet vakaları her zaman ön planda tutuluyor. Gelişigüzelmiş gibi görünen olayların hepsi mutlaka bir şekilde birbirine bağlanıyor. Karakterlerin özel hayatlarına ve kendilerine dair özellikler daha geri planda tutuluyor. Dönem İngiltere’sine dair ayrıntılar, hikâyenin içine çok güzel bir şekilde yedirilmiş. Gerek sanat yönetimi gerek ışık kullanımı gerekse yaratılan atmosfer, size asla 2017’de olduğunuzu hissettirmiyor.

Londra’nın hareketli polisiye atmosferinden Oxford’un ince bir gizemle örülü, entelektüel cinayetlerine transfer olmak isteyenler için *Endeavour* biçilmiş kaftan.

KOMİSER HARİTOS

KARA PARANIN PEŞİNDE

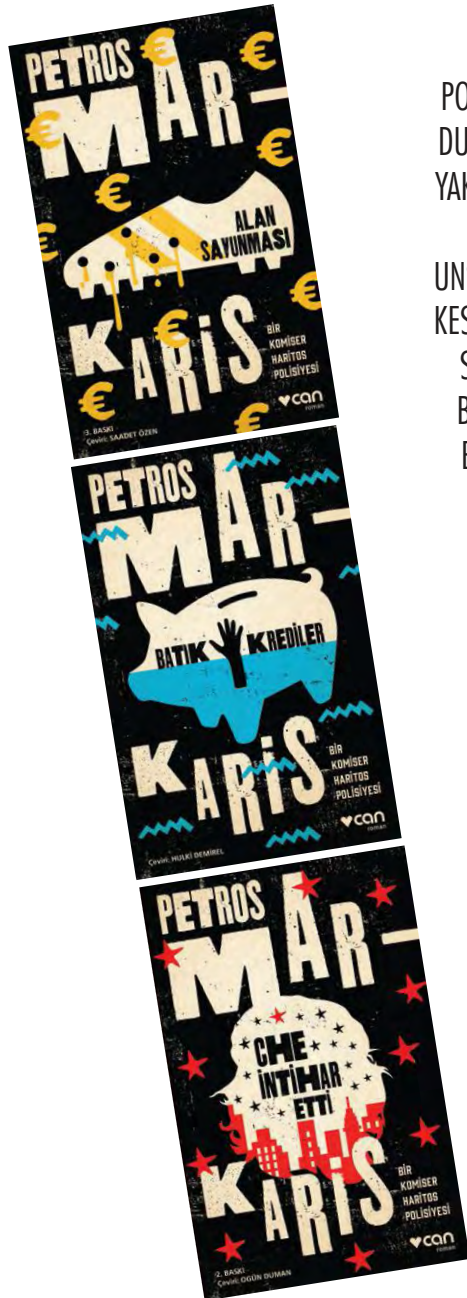
PETROS MARKARİS'İN ÖNCEKİ ROMANLARINDAN POLİTİK VE SOSYOLOJİK DURUMLARLA NE KADAR YAKINDAN İLGİLENDİĞİNİ VE BU ÇERÇEVEDEKİ UNSURLARI POLİSİYEYLE KESİŞTİRMİYİ NE KADAR SEVDİĞİNİ BİLİYORUZ. BATIK KREDİLER DE BU BAĞLAMDA MARKARİS OKURLARININ BEKLENTİLERİNİ KARŞILAYACAK BİR ROMAN.

Petros Markaris, hem romanlarında kurguladığı vakalarla hem de gerçek hayatıyla Türkiye'ye, daha doğrusu İstanbul'a sadece "yakın" değil, aynı zamanda İstanbul'un "içinden" olan, yarattığı Komiser Kostas Haritos karakteriyle çağdaş

polisienin önemli ve üretken yazarları arasında uzun zamandır saydığımız bir isim. Geçtiğimiz yıllarda *Gece Bülteni*, *Alan Savunması*, *Che İntihar Etti*, *Büyük Ortak* ve *Eskiden*, *Çok Eskiden* adlı romanlarını okuduğumuz Markaris'in Türkçede biraz geç de olsa yayımlanan yeni Komiser Haritos polisiyesinin ismi ise *Batık Krediler*. Bu romanın devamında halihazırda Türkçeye çevrilmemiş birkaç kitap daha bekliyor. Bu arada Markaris'in, belki de bir roman olmadığı için biraz arka planda kalan ama içindeki öykülerde yine Komiser Haritos'a rastlayabileceğimiz *Balkan Blues: Atina'dan Öyküler* adlı bir eseri daha bulunuyor.

Petros Markaris'le 2011'de, *Büyük Ortak* romanının Türkçe çevirisinin yayımlandığı günlerde Remzi Kitap Gazetesi için bir söyleşi yapmıştık. Bu söyleşide Markaris'e, Komiser Haritos'un, mesleğiyle ilgili dertlerin yanında ailesinin, kızının dertleriyle de boğuştuğunu söyleyip onu kahraman yapan asıl motifin suçluların dünyasında mı yoksa gündelik hayatında mı yattığını sormuştum. O da bana Türkçeye henüz çevrilmeyen yeni romanında Haritos'un dertlerinin daha da artacağını ve bu artışın da ekonomik krizden kaynaklanacağını söylemişti. İşte altı yıl önce Markaris'in bu şekilde bahsettiği roman, *Batık Krediler*'di. Bu cevapla yazar bize, Haritos'un o her romanda gördüğümüz bazen komik, bazen de suçla iç içe olan aile hayatının dertlerinin nasıl

şiddetleneceğini ve aslında bu unsurun Yunan toplumunun yaşadığı ekonomik sıkıntıyı nasıl simgeleyip resmedeceğinin ipucunu vermişti. Aynı söyleşide yazar, bu romanın, ekonomik krizin Yunan toplumu üzerindeki etkisine değinen bir üçlemenin ilk kitabı olduğunu da açıklamıştı.

Petros Markaris'in önceki romanlarından politik ve sosyolojik durumlarla ne kadar yakından ilgilendiğini ve bu çerçevedeki unsurları polisiyeyle kesiştirmeyi ne kadar sevdiğini biliyoruz. *Batık Krediler* de bu bağlamda Markaris okurlarının beklentilerini karşılayacak bir roman. Diğer yandan, romanda kimi bölümlerde ekonomik tabirlere oldukça geniş yer ayırıyor yazar ama bu sayede Yunanistan'da patlak veren ekonomik krizin arkasındaki o girift yapıyı daha rahat çözmemize yardımcı oluyor. Açıkçası bazı sayfalar bir iktisat kitabından çıkmış gibi gelebilir bu romanda ama ekonominin bir ülkenin her şeyiyle ve özellikle de suçla nasıl bağlı olduğunu göstermek için bu iktisat terimlerine de ihtiyaç duyuluyor. Örneğin, Komiser Haritos'a aşına okurlar, sözlük okumayı çok seven kahramanımızın elinden düşürmediği Dimitrakos ansiklopedik sözlüğünü bilirler. Bu romanda Haritos'un sözlükte araştırdığı ve ipucu olarak verebileceğimiz kelimeler şunlar: "banka", "banker", "murabaha", "kredi" ve "haciz".

Batık Krediler romanına, büyük bir bankanın eski bir yöneticisinin öldürüldüğünü öğrenerek başlıyoruz. Bu cinayetin en ilginç yanı ise kurbanın vurularak, bıçaklanarak ya da daha sıradan yöntemlerle değil, kafası kesilerek öldürülmüş olması. Ayrıca katil her kimse, cesedin üzerine adeta bir imza bırakıyor. İlk akla gelen şüpheliler maktulün uşağı ve kâhyası, ama cinayetin şekli düşünüldüğünde onlardan şüphelenmek pek de makul görünmüyor.

Kahramanımız Komiser Haritos maktulü tanıyanlarla görüşmeye başlıyor. Topladığı bilgiler vakayı giderek ilginçleştiriyor. Öncelikle kurbanın sert, otoriter biri olduğunu öğreniyor çalışma arkadaşlarından. Bunun da ötesinde, kimsenin sevmediği, nefret ettiği biri olduğu ortaya çıkıyor. Hatta iki çocuğundan öğrendiğine göre, ailesi tarafından da pek seilmeyen biri bu. Kısacası, kurbanın düşmanı çok ve komiserimizin işi hiç de kolay olmayacak gibi görünüyor. Haritos bu cinayetin münferit bir suç olduğunu düşünüyor. Terörle Mücadele Birimi'nin şefi ise bunun terörist bir saldırı olduğunda ısrarcı. Soruşturma devam ederken bir cinayet haberi daha geliyor. Bir banka yöneticisi daha öldürülüyor, tıpkı ilk vakadaki gibi hem de; başı kesilerek.

Vaka giderek dallanıp budaklanırken, Petros

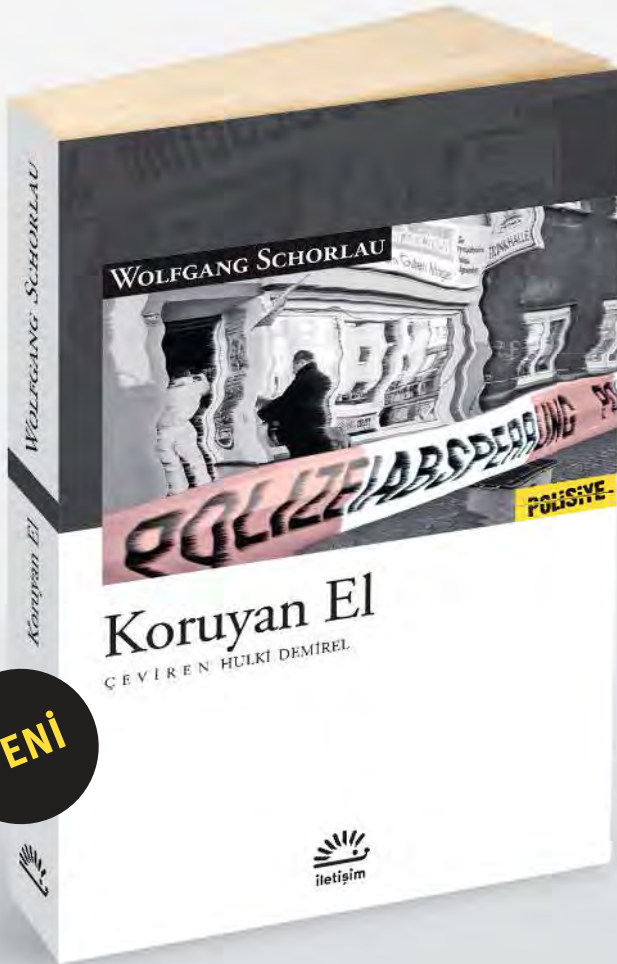
BATIK KREDİLER ROMANINA BÜYÜK BİR BANKANIN ESKİ BİR YÖNETİCİSİNİN ÖLDÜRÜLDÜĞÜNÜ ÖĞRENEREK BAŞLIYORUZ. BU CİNAYETİN EN İLGİNÇ YANI İSE KURBANIN VURULARAK, BIÇAKLANARAK YA DA DAHA SIRADAN YÖNTEMLERLE DEĞİL, KAFASI KESİLEREK ÖLDÜRÜLMÜŞ OLMASI. AYRICA KATİL HER KİMSE, CESEDİN ÜZERİNE ADETA BİR İMZA BIRAKIYOR. İLK AKLA GELEN ŞÜPHELİLER MAKTULÜN UŞAĞI VE KÂHYASI, AMA CİNAYETİN ŞEKLİ DÜŞÜNÜLDÜĞÜNDE ONLARDAN ŞÜPHELENMEK PEK DE MAKUL GÖRÜNÜYOR.

Markaris de diğer kitaplarında yaptığı gibi bizi vakanın toplumsal arka planını düşünmeye davet ediyor. *Batık Krediler*, adından da beklenileceği gibi ülke ekonomisinin düştüğü hali, vatandaşların yaşadığı zorlukları temel alan bir suç öyküsü anlatıyor. Buradan hareketle ekonomik krize atıfta bulunacağımı tahmin edebiliriz tabii ki, ama Markaris bu romanında ekonomiyi, toplumun yaşadığı krizi bir süs ya da bir detay olarak kullanmaktan ziyade öykünün omurgası olarak kullanıyor. Bir yandan küreselleşen dünyada yerel ekonomilerin düştüğü hali yansıtan Markaris, diğer yandan suçun da küreselleşmesi üzerinde duruyor. Elbette küresel suçtan artık bizim anladığımız şey terörizm. Peki, terörizmin tanımını nasıl sınırlandıracağız? Uluslararası suçları nasıl sınıflandıracağız? Bu çağda yerel suçların tabiatı değişiyor mu artık? Bu soruları özellikle romanın ikinci yarısında, cinayet vakaları artmaya başladıkça ve vakanın etrafındaki kişiler hakkında sürpriz bilgiler edindikçe daha çok düşünmeye başlıyoruz. Tabii Markaris bu süreci Komiser Haritos romanlarındaki o alıştığımız sürükleyicilikle anlatıyor.

Tarihin başlangıcından beri cinayet dediğimiz suçun en sık rastlanan sebeplerinden biri para hırsıyla alakalıysa batmakta olan bir ekonomi, yoksulluğa sürüklenmekte olan bir toplum, polisiyenin konusu olmak için biçilmiş kaftan gibi görünüyor. Markaris bunu ustaca gösteriyor bu romanda. Bize kara paranın arkasındaki kara öyküyü anlatıyor ve bunu insanın en eski arzularından biri olan kazanma hırsıyla birleştiriyor. Romanın finaline geldiğimizde kazanma hırsıyla ve elbette katilin kim olduğuyla ilgili sürpriz, yazarın usul usul kurguladığı ve satır arasında kaldığını sandığımız başka bir detayla birleşiyor. Komiser Haritos, peşine düştüğü cinayetin arkasındaki paranın karanlığını aydınlatıyor elbette ama bu romanla Markaris, kapitalizmin oyunlarını deşifre ederek ders çıkarmamızı da bekliyor.

Gerçek bir siyasi polisiye vakanın peşinde, derinlemesine, titizce...

Almanya'da 2000-2006 yılları arasında biri Yunanistan, sekizi Türkiye kökenli dokuz göçmen öldürüldü. Bu cinayet serisi, medyada uzun süre Türkiyeliler arası mafyavari işlere bağlanarak "döner cinayetleri" diye magazinleştirildi. Ancak ortaya saçılan bilgiler, anlatımlar, şüpheler, resmî olarak da kullanan dallı budaklı bir şebekenin varlığını ortaya koyuyordu.

KORUYAN EL

Çeviren: Hülki Demirel
Dünya Edebiyatı, 392 sayfa

MÜNİH KOMPLOSU

Çeviren: Hülki Demirel
Dünya Edebiyatı, 292 sayfa

MAVİ LİSTE

DENGLER'İN İLK VAKASI

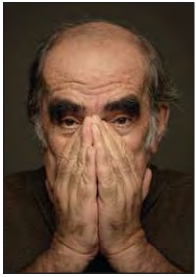
Çeviren: Hülki Demirel
Dünya Edebiyatı, 339 sayfa

POLİSİYE.

AİLE SAADETİ

Orman manzaralı hastanenin girişinden bakınca on beş yıllık iktidar gerçekten ülkenin sağlık sorununu çözmüş görünüyordu: Hastaneye ulaşacak Land Rover'ınız, Audi'niz, en olmadı Renault Fluence'iniz

varsa. Bir tür üniformalı valeyle kaynıyordu ortalık. Yüzlerine bakmadığınızda alınmama-yı öğrenmişlerdi. Benim külüstürün içinden göz göze geldiğim delikanlı, kendisi için otomobillerin sınıf ayrımı yokmuş gibi gülümseyerek yaklaştı. Kapıyı açtı benim için, sonra elindeki karta plakamı çiziktirdi, kartı perforajundan yırtıp yarısını bana uzattı.

“Hoşgeldiniz!”

“Teşekkür ederim,” dedim.

Kartı pantolonumun arka cebine yerleştirip kocaman döner kapıya ilerledim. Kapının yanında sigara içen iki kadından biri, aşağıdan yukarıya inceledi beni. Ben onu incelemedim, kapının dönmesine yardım ettim elimle.

Elinde metal dedektörü, yüzünde hastanesinde kimsenin ölmesine izin vermeyecek kararlılıkta bir ifadeyle bakan güvenlikçinin yanından geçip sokak genişliğindeki sağdaki koridorun dibindeki asansörlere yürüdüm. Uzun yeşil sahne kıyafetli bir kadın arp çalışıyordu. Bak, ona gülümsedim. İade etti gülümsememi. Çaldığı parçayı çıkaramadım elbette. Saçını kısacık kestirmiş ve sarıya bo-

yatmış annesinin yanında, elinde hastanenin amblemini taşıyan kalın bir dosya tutan genç kadınla birlikte dikilerek bekledim asansörlerden birinin gelmesini.

Duvarında hasta bilgilerinin gizliliğine vurgu yapan yazıya uyarak sessizce bekledik asansörün içinde. Aşağıdan binmiş iki mavi giysili genç kadın teknisyen, hastanede değil güzellik merkezinde çalışıyor gibi makyajlıydılar. Benim ihtiyar müşterinin içi açılmıştır, iyi, dedim içimden. Yolda başka müşteriler bindi, yüzleri gülen, iyi giyimli. Hasta. Hasta yakını.

Asansörden indiğimde yalnızdım. Kayan kapı arkamdan kapandığında bütün katı kaplayan bir iç avluya bakıyordum. Tam ortasında bir ada gibi, bankolarla çevrilmiş hemşire istasyonları vardı. Erkek bir hemşire işine bakıyordu, gelenlere değil. İç avluya bakan dört yön, hasta odalarıyla çevrilmişti. Boşluğun geri kalanında hasta yakınlarının nefes alması için koltuklar, üçlü kanepeler vardı. Birini tanıdığım mali işler müdürü kılıklı iki adam, önlerindeki açık laptopa bakıyorlardı oturarak. Erkek hemşireye takılmadan 4423 numaralı odaya yürüdüm. Kapının iki adım gerisinde ayakta bekleyen ucuz takım elbiseli iki korumadan daha kıdemli duranı, eliyle durdurdu ilerleyişimi.

“Beni bekliyor,” dedim.

Bizim taraftaki hareketlenme laptoplarının dikkatini çekmişti. Daha önceden gördüğüm adam, çatık kaşlarla bize doğru baktı. Beni tanıyınca kaşları çözüldü. Başıyla olumladı

beni ve içeri giriş amacımı. Koruma bir adım geri attı. Elini indirdi.

4423'ün kapısı kapalıydı. Tıklattım, cevap gelmesini beklemeden girdim içeri.

Girişimle odadaki beş kişi, kafasını benim yöne çevirdi.

Müşterim ihtiyar, tekerlekli iskemlede, dışarıdaki hastane genişletme inşaatını sergileyen kesintisiz pencerenin önünde otuyordu. Üzerinde mavi hastane önlüğü vardı. Manzaranın derinliklerinde solda üçüncü köprü'nün sivri ayaklarıyla başlayan, sağda ikinci köprü'nün bildik silüetiyle biten ormanla karışık İstanbul vardı.

Müşterimin, adı yerine "benimki" demekte ısrar ettiği, karısı olduğu apaçık kadın, odanın tek koltuğunda oturuyordu. Ellerini önünde birleştirmişti. Gözlerinde şefkat kırıntısı görmedim. Üzerinde lacivert, kadife bir eşofman takım vardı. İhtiyarın ilk karısı olamayacak kadar genç olduğunu duymuştum, doğruyd.

Gençler ayaktaıdı. Aralarında en fazla üç yaş olduğunu tahmin ettiğim iki genç adam, kalçalarını odanın en egemen unsuru hasta yatağına dayamıştı. En az beş yaş küçük görünen kız kardeşleri, annenin koltuğunun bir adım açığında ayakta duruyordu. Adamların üzerinde markasını kestiremediğim kotlar ve biri mavi biri açık yeşil gömlekler vardı. Kız, vücut hatlarını göstermeyen, siyah babetlerine kadar uzanan Hindistan çağrışımı bir elbise giymişti.

Galiba konuşmuyorlardı ben girmeden önce.

İhtiyar müşterim tekerlekli sandalyesini çevirmeye çalışarak bana seslendi.

"Hah! Remzi Ünal da geldi işte," dedi. "Gel, gel."

"Geçmiş olsun," dedim ona bakarak.

"Daha hiçbir şey geçmiş değil," dedi müşterim çatlak sesiyle. "Gelecekler, bekliyoruz. Bir meçhule gitmek için."

"Baba," dedi kız. Ötekiler bana bakıyordu, konuşmadılar.

Müşterim uyarıyı duymamış gibi yaptı. Tekerlekli sandalyesini pencereye paralel duruma getirerek bana yer açtı yanında. Mecburen o tarafa yürüdüm. Yanında yerimi

aldığımda müşterimin ailesi, hasta yatağından refakatçi koltuğuna karşımda dizilmiş gibi oldu. Bekledim. Ellerimi ben de önümde birleştirmiştim.

İhtiyar müşterim konuştu. Bana değil.

"Bu lanet ameliyat gündeme geldiğinde Remzi Ünal'ı buldum," dedi. "Bu doktorlar ne kadar evelese gevelese de masada kalma ihtimalim yüksek."

"Öyle söyleme baba," dedi kızı. Karısının kaşının çatıldığını gördüm.

"Boş ver," dedi ihtiyar. "Olaçak varsa olur, şu yaşa geldim, eh birkaç yıl daha yaşasam itiraz etmem ama ihtimalleri de ciddiye almak gerekir."

Oğlanlardan ne ses ne kıpırdanma geldi.

"Gideceksem öbür tarafa cahil gitmek istemediğim için Remzi Ünal'ı tuttum," diye devam etti. "Kendisi İstanbul'un en iyi özel dedektiflerindendir."

Oğlanlardan büyük olanı gözlerini kıstı. Kardeşi pivot ayağını değiştirdi. İhtiyar oralı değildi, devam etti.

"Bir arkadaşımın başını beladan kurtarmıştı, hem de ne bela, adını ondan öğrendim. Sağ olsun, beni kırmadı."

İki gün önce, telefonda ilk konuştuğumuzda istediğim abartılı ücret aklıma gelince çaktırmadan gülümsedim. Avans ne, tümünü kalın bir zarfta elime tutuşturmuştu dışarıda girişime onay veren adam, konuşmadan iki saat sonra.

"Araştırmasının sonuçlarını ameliyattan önce getirmeye söz vermişti, tuttu galiba sözünü, öyle mi Remzi Ünal?"

Karşımdakiler bana baktı. Ben pencerenin dışındaki dev vincin ucunda sallanan panelere.

"Raporumu," dedim, "ailenizin yanında duymayı istediğinizden emin misiniz?"

"Şimdi öğreneceklerimi onların da bilmesini istiyorum, evet," dedi ihtiyar müşterim. "Başla."

Bu odada sigara içilmezdi, biliyordum. Derin bir nefes aldım. Kimseye bakmamaya çalışarak konuştum. Çıt çıkmıyordu ortalıkta.

"Ameliyattan sağ çıkmamanız ihtimalini düşünerek," dedim olağan bir şeyler söyleyen ses tonumla, "geride bıraktığınız aile fert-

lerinin sizi utandıracak, öyle söylemiştiniz, mezarınızda dönmenize yol açacak birtakım faaliyetlerde bulunup bulunmadığını öğrenmek istemiştiniz.”

Başıyla onayladı söylediklerimi ihtiyar. Karşımdakilerden beklediğim itirazlardan hiçbirini gelmedi. Ses çıkaramayacak kadar şaşırmışlardı belli ki.

“Üzülerek belirtiyim, bazı şeyler var,” dedim.

“Kes palavrayı, anlat!” dedi ihtiyar.

Daha önceden de bazı aile fiyaskolarına şahit olmuştum, bana neydi, kendi istiyordu.

“Eşinizden başlayayım,” dedim kadına bakmamaya çalışarak. “Sizi aldattığı kesin.”

Kadın, eliyle ağzını kapattı. İhtiyar sordu. “Kiminle?”

Hanımefendi, bari bunu açık etmese der gibi baktı bana. Üzgündüm.

“Kardeşinizle,” dedim.

Karısı iki eliyle yüzünü kapatarak hıçkır-maya başladı. Yarı sahteydi hıçkırıklarının. İhtiyar oralı olmadı hiç.

“Sıpalar biliyor mu?”

“Küçük hanım biliyor,” dedim. “Bu konuda epey kavga ettiklerini öğrendim. Beylerin haberi yok sanırım.”

Beylerin biri yere, biri tavana bakıyordu. Borsadaki bir hissenin anormal iniş çıkışlar göstermesi kadar ilgilenmemiş gibi duruyorlardı. İki üvey anne önceki anneden doğmuş olmalarıyla ilgisi olduğu muhakkaktı bu tavırlarının.

İhtiyar, tekerlekli iskemlesinde hasta önlüğünden fırlayan ince bacaklarına bakarak düşündü. Kafasını bir pencereden yana, bir kapıdan yana çevirdi. Sonra bana verdi komutunu.

“Devam,” dedi. “Küçük hanıma gelelim.”

“Baba,” dedi üçüncü kez genç kadın, sesine verebildiği kadar itiraz etkisi vererek. İhtiyar müşterim, avcunu ona doğru tutarak susturdu kızını.

Orta derinlikte bir nefes aldıktan sonra konuştum.

“Kızınız Lyon’daki üniversiteden atılabili iki yıl olmuş,” dedim. “Okula gitmek yerine Uluslararası Af Örgütü’nde, en yaman gönüllülerden biri olarak çalışıyor. Gönderdiğiniz

paranın çoğu örgüte gidiyor, kendisi bir tür komünde, Güney Afrikalı biriyle yaşıyor.”

Sustum. İhtiyarın kızı, babasına değil bana bakıyordu. Yüzünde rahatlamış bir ifade vardı sanki. İhtiyar, kafasını yerden ayırmadı. “Anladım,” dedi.

Karısının hıçkırıkları dinmişti. Yüzünde neler olduğunu tam olarak anlayamamış bir ifade vardı. Kapıya baktı sadece.

“İki günde epey şey bulup çıkarmışsın Remzi Ünal,” dedi duyduklarına çok da itirazı yokmuş gibi bir sesle. “İyi çalışmışsın.”

Cevap vermedim.

“Devam,” dedi ihtiyar. “Küçük beylere geldi mi sıra? Vaktimiz azalıyor olabilir.”

Pekâlâ dedim içimden.

“Küçük oğlunuz, altı ay önce kazada 16 yaşında bir kızın ölümüne sebep oldu. Yeterince alkollüydü. Abisini aradı hemen. Raporu bir hayli para ödeyerek değiştirdiler. Bilirkişi hatanın ölen yayada olduğuna karar verdi. Mahkeme daha bitmedi ama avukatı küçük bir cezayla kurtulacağını söylüyor.”

“Kızın adı ne?”

“Bilmiyorum.”

“Adını ve ailesini falan öğren lütfen, Remzi Ünal,” dedi. “Masadan kalkarsam geçmiş ol suna geldiğinde söylersin.”

“Olur,” dedim. Ücretimin içindeydi sanırım bu küçük ilave soruşturma.

“Devam,” dedi ihtiyar müşterim.

Büyük oğlan yaslandığı hasta yatağından ayağının üstüne dikildi. Hiçbir şey söylemeden yürüdü, babasının bakışları altında döndü, kapıya doğru yürümeye başladı. İhtiyar, başını salladı oğlunun arkasından. Ses çıkarmadı. Kafasını bana çevirdi sonra.

“Duyalım,” dedi.

Kapının kapanma sesini duyana kadar bekledim. Niye beklediğimi bilmiyorum.

“Büyük oğlunuz kokain kullanıyor,” dedim. “Torbacısına da epey borcu var. İkrâmı çok seviyor.” Sustum.

“Öyle mi?” dedi ihtiyar.

“Evet,” dedim.

İhtiyar, tekerlekli iskemlesini yeniden pencereye doğru çevirmeye çalıştı. Yardım edip etmemek arasında tereddüt ettim doğrusu. Bensiz de başardı. Dışarıdaki vinçlere,

işçilere, demir salkımlarına, beton akıtan hortumlara bakıyordu. Odada geri kalanlar susuyorduk.

Sırtı bana dönüktü. Duymam için sesini yükselterek konuştu.

“Bu kadar mı?”

“Bu kadar,” dedim.

“Başka bir şey olmadığından emin misin Remzi Ünal?”

“Bildiğim başka bir şey yok,” dedim. “Ol- saydı gözüme çarpardı. Bu kadar.”

Kapının açıldığını duyduk. Tekerlekli sed- yeyi itekleyen iki hastabakıcı ile bir hemşire girdi içeriye. Hemşirenin yüzü gülekti.

“Geldiiiiik...”

İhtiyar müşterim tekerlekli sandalyesinde gövdesini geri çevirdi. Bir yandan iskemlesini çevirmeye çalışıyordu. Hemşireye bağırdı.

“Çıkın, çıkın! Daha değil! Az sonra gelin. Çıkın! Çıkın!”

“Hoca aşağıda bekliyor,” dedi hemşire kız korkuyla.

“Başlatmayın hocanızdan şimdi!” diye ba- ğırmaya devam etti ihtiyar. “Bir beş dakikaya daha ihtiyacım var ailemle...”

Sedye ve eşlikçileri geri geri çıktı odadan. İhtiyar müşterim kendisiyle tanıştığım- dan beri ilk kez güldü. Biz gülmedik. Adama bakıyorduk.

“Amma korkuttum kızı,” dedi gülmesi bit- tikten sonra. Karısına emretti.

“Şu kıza sağlam bir bahşış ver,” dedi. “Öl- sem de ölmesem de.”

Kadın sesini çıkarmadı. Kafasını salladı yalnızca.

“Raporum bitti, çıkabilir miyim?” dedim.

Kafasını kaldırıp gözlerime baktı. Ailesi hakkında konuşmaya başladığından beri ilk kez.

“Başka bir şey olmadığından emin misin Remzi Ünal?” dedi gözlerini gözlerimden ayırmadan.

“Beklediğiniz bir şey mi vardı?”

“Korktuğum bir şey vardı,” dedi ihtiyar müşterim. Eliyle karısını, oğlunu ve kızını dışarı çıkmaya davet etti.

“Çıkın,” dedi. “Remzi Ünal’la yalnız kalmak istiyorum. Sedyecilere de söyleyin, gelsinler iki dakika sonra.”

Ayak tıptırıkları kesilene ve kapının kapan- ma sesi gelene kadar sustuk ikimiz de. Benim söyleyecek bir şeyim yoktu, ihtiyarın yalnız- lığımıza ihtiyacı vardı.

“Bu saydıkların sikimde değil,” dedi tekerlekli sandalyesinden ayağa kalkmaya çalışarak. Yardımına ihtiyacı yok gibiydi, ye- rimden kıpırdamadım. “Hepsi de eşek kadar büyüdü. Ne bok yerlerse yesinler. Biraderin marifeti de hoşuma gitmedi değil. Evlenirler ben nalları dikince. Sikimde değil.”

Gözlerime baktı.

“Çocuğun var mı Remzi Ünal?” dedi.

“Yok,” dedim.

“İyi,” dedi. “Şanslısın. Bak anlatayım.

Hastalığımı öğrendiğimde en büyük korkum ben gittikten sonra holdingin ne olacağı oldu. Satalım, keyfimize bakalım, ben yöneteyim, sen yönet, şirketleri paylaşalım, şu bu. Akılla- rında işi darmaduman edecek fikirler var mı, yok mu? Bir sürü ıvır zıvır saydın, o yönde bir işaret göremedin değil mi?”

“Göremedim,” dedim.

Ayağa kalkmayı başarmıştı. İki adım atarak kapıya doğru ilerledi. Hasta yatağına tutuna- rak dengeledi kendisini. Önlüğünün arkası yukarıdan aşağıya açıktı. Kıcı görünüyordu.

“Şimdi içim rahat,” dedi. “Gelsin pezevenk- ler, kessinler neremi keseceklerse; görelim el mi yaman, bey mi yaman?”

“İyi şanslar,” dedim. “Kazada ölen kızın ailesiyle ilgili bilgiyle uğrarım.”

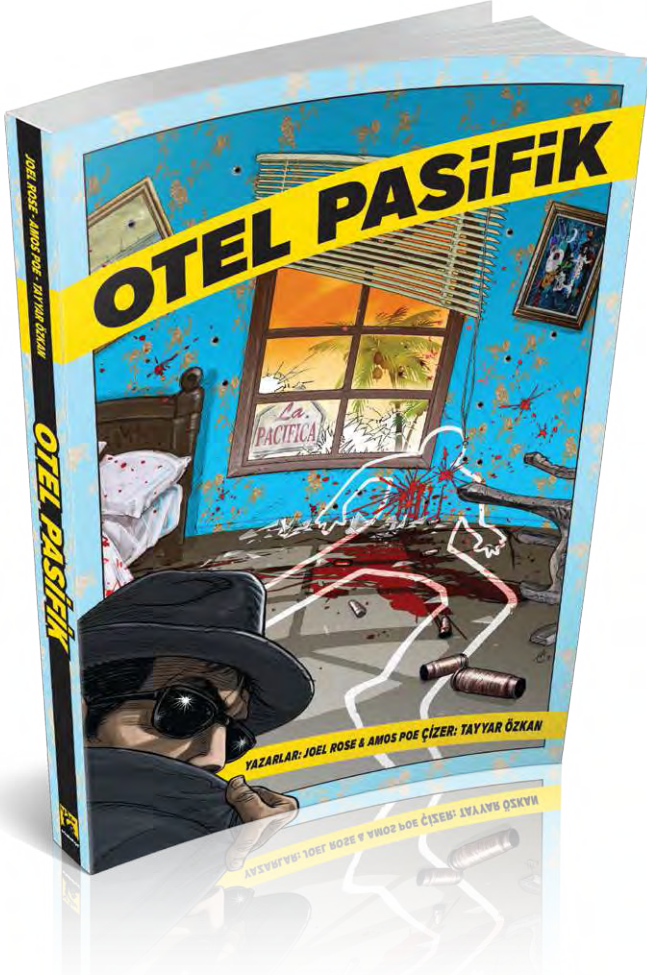
“Ölmez kalırsam,” dedi ihtiyar. “Çağır şu sedyecileri, dizlerim titriyor.”

Kapıya doğru ilerledim. Açtım. Dışarı- da hatırı sayılır bir kalabalık bekliyordu sedyecilerin arkasında. Hiçbirine bir şey söylemeden aralarından sıyrıldım, asansöre doğru yürüdüm. Arkamdaki hareketlenmeyi hissettim.

Bindiğim asansörün kapısında “Hastalar içindir, lütfen kullanmayınız” yazıyordu. Bin- miş bulundum, zemin katın düğmesine bas- tım. Arka cebimdeki kartı yokladım, aynada- ki görüntüme bakarken. Bu asansörü bir daha kullanmayacağım doğuyordu içime. İhtiyarın doktoruyla da konuşmuştum soruşturmanın başlangıcında.

Şimdi tek ihtiyacım bir sigaraydı.

OTEL PASİFİK

"O aslında bir kaybedendi ama yavaş yavaş kazanmaya başlamıştı. Ve bu, onu deliye çevirdi."

Her sabah poğaç a aldığınız börekçideki kasiyer... Akşamları kapı kapı gezip çöp toplayan kapıcınız... Aynı ofiste beraber çalıştığınız iş arkadaşınız... Her gün görüp selam verdiğiniz veya sohbet ettiğiniz bu kimselerle ilgili fikriniz, "Kendi halinde, efendi biri..." belki de. Ama bir gün geliyor o sessiz sakın insanlardan birinin önceki gece, ekmek bıçağını karşısındaki- nin karın boşluğuna sapladığını öğreniyorsunuz.

"Kimseye karışmayan, kendi halinde, düzgün biriydi. Katilin o olduğunu duyunca şoke olduk."

Tanıdık bir açıklama değil mi? Katil olan kişinin davranışları bir anda değişim gösterebilir ama ya duyguları? Başka birinin ruhunu bedeninden sıyrıp alma isteğinin bir anda ortaya çıktığını söylemek biraz zor; dertli bir iç çekitten ters ters bakmaya, tehdit etmekten saldırıda bulunmaya ve en son öldürmeye kadar açılan kanlı yelpazenin rüzgârı yavaş yavaş kasırgaya dönüşüyor çünkü. Kontrol edemediğimiz egolarımız, duyguları- mız, dürtülerimiz siyaha boyanmış bir firçanın değmesiyle berraklığını kaybeden su damlası gibi ruhumuzu karartıyor ve bu çizgi roman, işte o firçanın ne olduğu üzerine kafa yoruyor.

Joel Rose ve Amos Poe tarafından yazılıp Tayyar Özkan tarafından çizilen, ülkemizdeki en büyük çizgi roman yayıncılarından biri olan Arkabahçe Yayıncılık tarafından yayımlanan *Otel Pasifik*, Don Cooper isimli bir otel işletmecisinin kara deliğe doğru çekilen hayatını anlatıyor. Çizgi romana ismini veren otelimiz, Amerika'nın ufak

OTEL PASİFİK'İN KESİNLİKLE İLGİ ÇEKİCİ BİR KONUYA SAHİP OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM VE ARKA KAPAKTAKİ, "BİR İNSANI CİNAYET İŞLEMeye İTEN ŞEY NEDİR?" SORUSU DA KATİLLERİN PSİKOLOJİSİ ÜZERİNDEN GÜZEL CEVAPLANIYOR. ÇİZGİ ROMANIMIZIN SENARYOSU, KONTROL EDEMEDIĞİ DUYGULARININ DÜRTÜ VE SAPLANTIYA DÖNÜŞMESİYLE CİNAYET İŞLEMeye BAŞLAYAN İNSANLARI ANLATIYOR AMA BURADA UFAK BİR SIKINTI VAR; SENARİSTLER DE FARKINDA OLMADAN BİR CİNAYET İŞLİYORLAR. ANA KARAKTERİN MOTİVASYONUNU DAHA BEBEKKEN ÖLDÜRÜYÖRLER.

bir kasabasında, müşteri sıkıntısı çekmeyen güzel bir ticarethane... daha doğrusu ticarethaneydi. Hikâyenin başında, oteli mezbahaya çeviren bir psikopatın 17 kişiyi katledişine tanık oluyoruz. Sağ kurtulan iki kişiden biri, ağır yaralı Don ve onun kuzeni Libby. Beş haftalık tedavi sürecinden sonra ayağa kalkan Don'un aklında hep aynı soru var: "Neden?" Etrafındaki herkes, katilin bir Vietnam gazisi olduğunu ve savaş zamanında kafayı sıyırmış birinin böyle bir saldırıda bulunmasının normal olduğunu söylüyor ona ama bu, ana karakterimiz için yeterli bir sebep değil. "Ben de Vietnam gazisiyim," diyor Don. Adamın bu saldırıyı yapma sebebini düşünmeden edemiyor ve katilin en son görüştüğü kızın peşine düşüp ülkeyi şehir şehir gezmeye başlıyor. Her şehirde edindiği ipuçlarıyla gerçekler de gün yüzüne çıkıyor yavaş yavaş.

Otel Pasifik'in kesinlikle ilgi çekici bir konuya sahip olduğunu düşünüyorum ve arka kapaktaki, "Bir insanı cinayet işlemeye iten şey nedir?" sorusu da katillerin psikolojisi üzerinden güzel cevaplanıyor. Çizgi romanımızın senaryosu, kontrol edemediği duygularının dürtü ve saplantıya dönüşmesiyle cinayet işlemeye başlayan insanları anlatıyor ama burada ufak bir sıkıntı var; senaristler de farkında olmadan bir cinayet işliyorlar. Ana karakterin motivasyonunu daha bebekken öldürüyorlar.

Don'a şehir şehir gezecek, türlü belaya bulaşacak, badireler atlatacak, kendisine değer veren tek kişiyi umursamayacak hatta birilerinin ölümüne sebep olduğunda bir çamaşır makinesi kadar duygu belirtisi gösterip hiçbir şey olmamış gibi yoluna devam etmesini sağlayacak motivasyonun kaynağı nedir? Bu sorunun altı boş değil ama kısmen dolu.

Otel işletmeciliğinden dedektifliğe evrilen karakterimiz inatla, "Ben de savaşa gittim, savaş travması insanı öldürmeye itmez. Eğer adam cinayet işliyorsa demek ki bu işin arkasında başka bir şey var," diyor. Haklı olabilir mi? Olabilir ama nasıl emin olabilir ki? İnsanlar her savaşta aynı olayları mı yaşıyorlar, kendi karakterlerinin, hayatlarının hiç mi etkisi yok? Katilin de savaş gazisi olması sebebiyle kurbanın onunla empati kurması, onu anlaması veya anlamaya çalışması anlaşılabilir. Hatta onu en son gören kişiyle konuşmak istemesi de mantık sınırları içerisinde ama hikâye ilerledikçe Don birkaç kişiyle konuşmaktan çok daha ileri gidiyor.

Bir şehir bir ipucu, diğer şehir diğer ipucu şeklinde ilerleyen hikâyenin herhangi bir sürpriz

veya gizem içermemesine karşın sürükleyiciliğini kaybetmemesi bazı ufak mantık hatalarını görmezden gelmenizi sağlayabilir. Ama bu süreçte senaryonun ana karakterin motivasyonu dışında bir günahı daha var ki o da kurgusu.

Senaryo, Don'un gizemli bir kadının peşinden bıraktığı ipuçlarını toplama sürecini hiçbir detay ve duyguyu atlamadan gayet güzel, ilmik ilmik işlerken bazı olayların, ki bunlar önemli olaylar, birkaç panelde hemen anlatılıp çok önemsiz bir detaymış gibi gösterilmesi, hikâyenin bazı yerlerinde dengesizlik oluşturuyor ve okuma zevkiniz az da olsa sekteye uğruyor.

Don'un aklındaki soruya cevap ararken kendisinin de giderek saplantılı ve dengesiz hale gelmesi çok güzel bir detay aslında; sadece bu durum, biraz daha karakterin altı doldurularak anlatılsaydı elimizde bir başyapıt tutardık.

Çeviri ve baskıya gelecek olursak öncelikle şunu belirtmek istiyorum, yayımladığı çizgi romanın adını (!) çevirmeyip kapağına olduğu gibi İngilizce basan yayınevlerinin olduğu ülkemizde Arkabahçe'nin diyaloglar dışında panel içindeki diğer belli başlı yazıları da çevirmesi hem yaptığı işe hem de okuyucusuna saygısı olduğunu gösterir. Çeviri genel olarak güzel, özellikle sayfa altlarına eklenen "Çevirmenin Notları" çok yararlı olmuş. Ufak tefek yazım hataları dışında çeviride takıldığım bir nokta da sayfa 22'deki "motif" kelimesi. Şimdi, çizimlerde arka planlarda kalan ufak yazılar bize çevirinin İngilizceden yapıldığını gösteriyor. Öyleyse 22. sayfada, katilin saldırıyı yapma sebebiyle ilgili geçen sohbette "... ama dediğim gibi bir motif yoktu, adam sadece kafayı sıyırmış," cümlesindeki "motif" kelimesinin orijinalinde "motive" yazıyordu büyük ihtimalle ve bana kalırsa çevirinin "motivasyonu yoktu" şeklinde yapılması daha uygun olurdu. Çünkü motif kelimesi kullanıldığında, "Katilin bir deseni yoktu, adam deli işte!" anlamı çıkıyor.

(Biraz dedektiflik yapmayacaksak 221B'de ne işimiz var?)

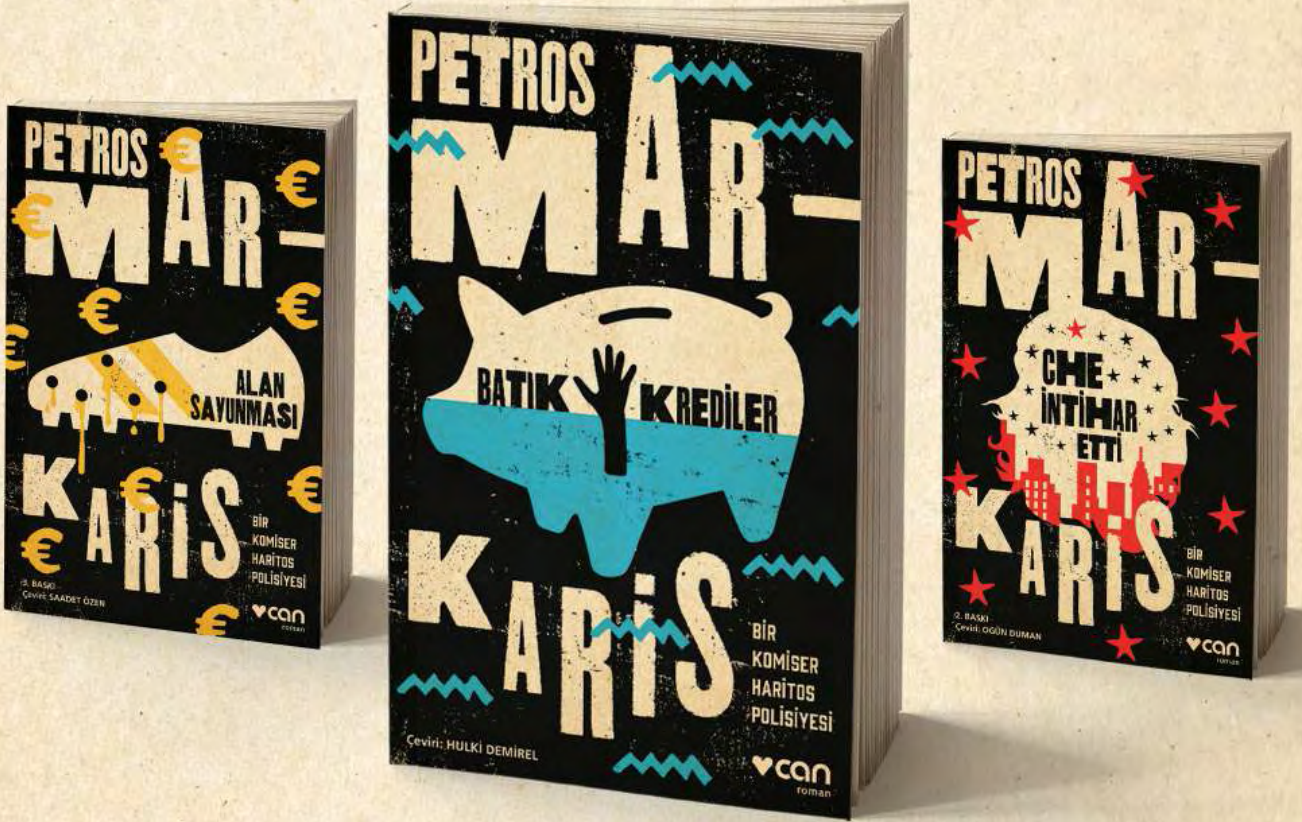
Baskıyla ilgili olarak öncelikle varyant kapak konusuna değineyim. Özellikle Amerika'da yayımlanan çizgi romanlarda aynı eserin farklı çizerler tarafından hazırlanmış kapaklarla piyasaya sürülmesi okuyucuya çizgi romanı kapağına göre seçme şansı tanıyan güzel bir pazarlama stratejisi.

Sadece çizerlerle değil, temalarıyla da değişiklik gösterebiliyor kapaklar; film temalı, hip-hop albüm temalı, rock albüm temalı gibi... Benzer güzelliği Arkabahçe de *Otel Pasifik*'i iki varyant kapakla piyasaya sürerek yaptı. Bu kapaklar, sınırlı sayıda üretildi ve sadece çizgi roman dükkanlarında bulunabiliyorlar.

Çizimlere dair birçok sıfat kullanabilirim ama hepsini bir başlık altında toplayacak olursam o da şu olacak: Mükemmel. *Caveman*'ın yaratıcısı olan çizgi roman piyasasındaki milli gururlarımızdan Tayyar Özkan, siyah beyaz olan bu çizgi romanın 288 sayfasında da şov yapıyor. Özellikle detaycılığına hayran kaldım. Boks maçının, New York'un ve uçsuz bucaksız arazilerin olduğu tam sayfa panellerde en ufak detayları bile atlamayan çizerin emeği gerçekten takdir edilesi. Sayfalara ilk baktığımda aklıma *Teksas*, *Tommiks*, *Diabolik* gelmişti; yani çizimler İtalyan ekolüne yakın diyebilirim. Kalemimi geliştirmek isteyen ve kaynak arayan çizerlere rahatlıkla tavsiye edebileceğim, ders kitabı gibi bir çizgi roman bu.

Bütün hikâyesi tek cilt altında toplanan *Otel Pasifik* aslında iyi ve önemli bir konuya dikkat çekiyor ama senaryosundaki bazı zaafılar sebebiyle potansiyelini tam anlamıyla açığa çıkartamıyor. Bunun yanında her karede gözleri bayram ettiren çizimleri de başlı başına etiket fiyatına değer. Bu da bizi Ian Fleming mi, John le Carré mi, Batman mi, Superman mi kadar tarihi bir soruya yönlen-diriyor: Hikâye mi, çizim mi?

Petros Markaris'ten soluk soluğa okunacak Komiser Haritos polisiyeleri

BAZEN DİZELER ÖLDÜRÜR

CHUCK PALAHNIUK'TEN NİNİNİ

*"Sevdiklerini yanlışlıkla öldürmemek
için kasten yabancıları öldür."*
Ninni'den alıntı

BİR KORKU-HİCİV KİTABI (HORROR-SATİRE) OLARAK SINIFLANDIRILAN *NİNİNİ*, BİZE CARL STREATOR İSİMLİ GAZETECİNİN SİRADA BAŞLAYIP GİTTİKÇE KARMAŞIKLAŞAN MACERASINI SUNUYOR. CARL, ÇALIŞTIĞI GAZETE İÇİN ANİ BEBEK ÖLÜMLERİ ÜZERİNE BİR HABER SERİSİ HAZIRLAMAKTADIR. AYRINTILARA DİKKAT EDEN GAZETECİ, ÜZERİNE YOĞUNLAŞTIĞI VAKALARDA ORTAK BİR NOKTA OLDUĞUNU FARK EDER: ÖLEN BEBEKLERİN HEPSİNE BİR GECE ÖNCESİNDE AYNI KİTAPTAN AYNI NİNİNİ OKUNMUŞTUR. ESKİ VE HAYLİ GÜÇLÜ BİR AFRIKA LANETİNİN YANLIŞLIKLARLA BİR ŞİİR ANTOLOJİSİNDE BASILDIĞINI ANLAYAN CARL, İNSANLIĞI BÜYÜK BİR TEHLİKEDEN KORUMAK İÇİN KENDİNİ TÜM ANTOLOJİ KİTAPLARINI BULUP YOK ETMEYE ADAR.

Edebiyatla 2000'lerin başında haşır neşir olmaya başlayanlar için Chuck Palahniuk isminin zihinlerde özel bir yeri olmalı. Genç okur kitlesini seçtiği temalar ve yazın tekniğiyle tavlamaı başaran Palahniuk, Türkiye'de yeraltı edebiyatını

ilk defa popülere taşıyan isim olmuştu. Yazarın en meşhur kitabı *Dövüş Kulübü*'nün David Fincher tarafından 1999'da sinemaya uyarlanması bu popüleriteyi hem doğuran hem de yıllar boyu besleyen temel olaydı. *Dövüş Kulübü*'nü takiben art arda çıkan *Gösteri Peygamberi* (İng. Survivor), *Görünmez Canavarlar* (İng. Invisible Monsters) ve *Tıkanma* (İng. Choke) kitapları bize Palahniuk'ın tek eserle parlayan bir yıldız değil, üretken bir yazar olduğunu gösterdi. Bu üretkenlikse yazarın kalitesini sorgulamamızı engelleyemiyordu. Başta farklı ve çekici gelmesine rağmen kendini hep tekrarlayan nihilist sistem eleştirisi, okurunu asla zorlamayı göze almayan, kısa cümle ve paragraflar üzerine kurulu anlatı formatı ve her kitapta zorunluluk haline gelen sürpriz finalerle birleşince Palahniuk'ın umutla beklenen edebi bir mesih olmayabileceği yavaştan da olsa hissedilmeye başladı. Sonuçta çağın muhalif ihtiyaçlarını hoş tutacak nitelikte yazmakla çağı değiştirecek nitelikte yazmak farklı şeylerdi, genç yazarın ise yetkinliği daha çok ilkiyle uyuşuyordu. *Dövüş Kulübü* döneminin artık kapandığını söylemek haksızlık olacaktır, ancak yazarın 2010'larda bir önceki on yıldaki kadar ses getirmediği aşikâr.

Palahniuk'ın, kitleleri meşalelerle sokaklara dökcek gizemli bir kitle önderi olmadığını artık az çok öngörebiliyoruz, ancak bu durum yazarın kitaplarını okumamıza engel değil. Bilakis,

bir yazarı üzerine sin(diril)en popülist buluttan bağımsız değerlendirdiğimizde onun gerçeğine daha yakın olabiliyoruz. Palahniuk'in 2002 tarihli kitabı *Ninni* (İng. Lullaby) yazarın aynı dönemindeki diğer kitaplarından daha farklı bir yol izleyen, bize her kitabında gizlice aradığımız Tyler Durden'dan ziyade gerçek Palahniuk'i sunan özel bir eser. Bu farklılığının ardında ise trajik bir sebep var.

Bir korku-hiciv kitabı (horror-satire) olarak sınıflandırılan *Ninni* bize Carl Sreater isimli gazetecinin sıradan başlayıp gittikçe karmaşıklaşan macerasını sunuyor. Carl, çalıştığı gazete için ani bebek ölümleri üzerine bir haber serisi hazırlamaktadır. Ayrıntılara dikkat eden gazeteci, üzerine yoğunlaştığı vakalarda ortak bir nokta olduğunu fark eder: Ölen bebeklerin hepsine bir gece öncesinde aynı kitaptan aynı ninni okunmuştur. Eski ve hayli güçlü bir Afrika lanetinin yanlışlıkla bir şiir antolojisiinde basıldığını anlayan Carl, insanlığı büyük bir tehlikeden korumak için kendini tüm antoloji kitaplarını bulup yok etmeye adanır. Bu yolculukta kendisine Helen isimli bir kadın eşlik edecektir. Helen, ninninin lanetinin farkında olan ender insanlardan ve bunu en trajik yoldan, kendi ailesini yanlışlıkla öldürerek öğrenmiştir. İkili, tüm kitapları toplamaya çalışırken meselenin bir lanetli ninniden daha büyük olduğu açığa çıkacaktır. Tüm bunların yanında yaşam ve ölümün hâkimiyeti konusunda Carl ve

Helen'in fikirleri belli noktalarda hiç de uyuşmamaktadır.

Farklı türler arasında bolca gezinen *Ninni*'de sıradışı bir polisiye kurgusuyla karşılaşırız. Kitap ilk kısımlarında bir gizem anlatısıdır; sebebi belirsiz görülen ölümleri ortak bir örgüye oturtan gazeteci Carl bize bir dedektif rolüyle sunulur. Geçmiş gizli tutulan dedektif figürüne, her noir hikâyesinin vazgeçilmezi gizemli kadın karakter de (Helen) eşlik eder. Polisiye formüldeki temel bileşenleri edinen *Ninni*, iş Carl'ın bulduğu lanetli ninniye test etmeye karar vermesiyle farklı bir boyut kazanır. Kesinlikle olağan olmayan bu cinayet silahı, anlatının kalbini oluşturmaktadır ve arkasında barındırdığı irrasyonellik, Carl'ın ninniye umursamazlık ve naiflik arası bir ruh haliyle editörüne karşı kullanma fikrini kuvvetlendirir. Kitap, ninninin gerçekten etkili olup olmadığı konusunda okuru ve karakterini bir süre muğlakta bırakır, Carl ise bu muğlaklık çözülmeden çok önce bir katile dönüştüğüne dair kesin kanaate varmıştır. Ninninin kudreti kitap ilerledikçe büyür; başlarda sadece sesli okunması gereken ezgi, söyleyeni ustalaştığında sadece zihinde tekrarlanarak bile ölümcül etkiyi gösterebilir bir hal alır. Carl bunu idrak ettikten sonra istediği insanı sadece aklından geçirerek öldürebilecek bir güce erişecek, bu gücü kontrol etmeye çalışmak kitabın ilerleyen kısımlarında temel çatışmalardan olacaktır.

NİNİNİ'DE PALAHNIUK'IN TECRÜBE ETMEKTE OLDUĞU ETİK KARMAŞANIN KAOTİK BİR YANSIMASINI GÖRÜRÜZ. CARL, KİTAP BOYUNCA NİNİNİYİ İNSANLARI ÖLDÜRMEK İÇİN KULLANMAMAYA KARARLIDIR, ANCAK TÜM KARARLILIĞINA RAĞMEN BOLCA İSTEMDİŞİ CİNAYET İŞLER. MÜZİĞİN SESİNİ ÇOK AÇAN KOMŞULAR, HER AN DİKKAT DAĞITAN RADYO SPİKERLERİ, DEVLET KÜTÜPHANELERİNDE SIKINTI ÇIKARAN MEMURLAR KİTAPTA ANİDEN NİNİNİ KURBANI OLUVERİRLER.

Carl'ın sınırsız güçte bir cellada dönüştürülmesi ve bunun ahlaki yüküyle sınanması aslında Palahniuk'ın *Ninni*'ye yerleştirdiği sert bir çatışma olur. Bu çatışmayla kaynağını trajik ve travmatik olaylardan almakta ve kitaba, yazara dair büyük bir kişisel katmaktadır. Mayıs 1999'da Chuck Palahniuk'ın babası Fred Palahniuk ve sevgilisi Donna Fontaine bir apartman dairesinde öldürülürler. Cinayeti Donna Fontaine'nin eski eşi Dale Shackleford işlemiştir. Cinsel istismar suçundan hapis cezası alan ve avukat olan Donna Fontaine ile hapiste tanışan Shackleford kurbanları önce av tüfeğiyle vurmuş, ardından da kanıtları yok etmek için daireyi ateşe vermiştir [1,2]. Kısa zamanda yakalanan Shackleford, iki cinayetten de yargılanır. Tutuklamanın ardından Palahniuk'ten Shackleford'un idam cezasına çarptırılması için hukuki rızası istenir. Palahniuk bu rızayı verir ve Shackleford idam cezasına çarptırılır. Cezanın infazından kaçamayacağını anlayan Shackleford ise son çare olarak Spokane ve Seattle şehirlerine şarbon bombası düzenekleri yerleştirdiğini ve serbest kalmadığı takdirde pek çok insanın öleceğini iddia eder [3]. *Ninni*, işte bu olayların hukuki perdesinde, Palahniuk'e Amerikan yargı sisteminin idam cezası konusunda bir karara varması için zaman tanıdığı dönemde yazılmaya başlanan bir kitap olur.

Ninni'de Palahniuk'ın tecrübe etmekte olduğu etik karmaşanın kaotik bir yansımasını görürüz. Carl kitap boyunca ninniye insanları öldürmek için kullanmamaya kararlıdır, ancak tüm kararlılığına rağmen bolca istemdişi cinayet işler. Müziğin sesini çok açan komşular, her an dikkat dağıtan radyo spikerleri, devlet kütüphanelerinde sıkıntı çıkaran memurlar kitapta aniden ninni kurbanı oluverirler. Kitabın, yaşamın değerine kendince paradokslu bir bakışı vardır. Hayatın kendisi kutsal görüldüğü için ninninin kopyaları yok edilmelidir, bu amaç için yol alırken ninninin kudretinden faydalanmamak imkânsız gibidir. Bir

açıdan Tolkien'in yüzüğü ile benzer bir dramatik öğedir mevzubahis olan. Palahniuk'ın elindeki büyük güçle baş etmek için bulduğu yöntemse Tolkien'inkinden farklıdır; Helen'in ağzından aktarıldığı üzere, "Sevdiklerini yanlışlıkla öldürmemek için kasten yabancıları öldür."

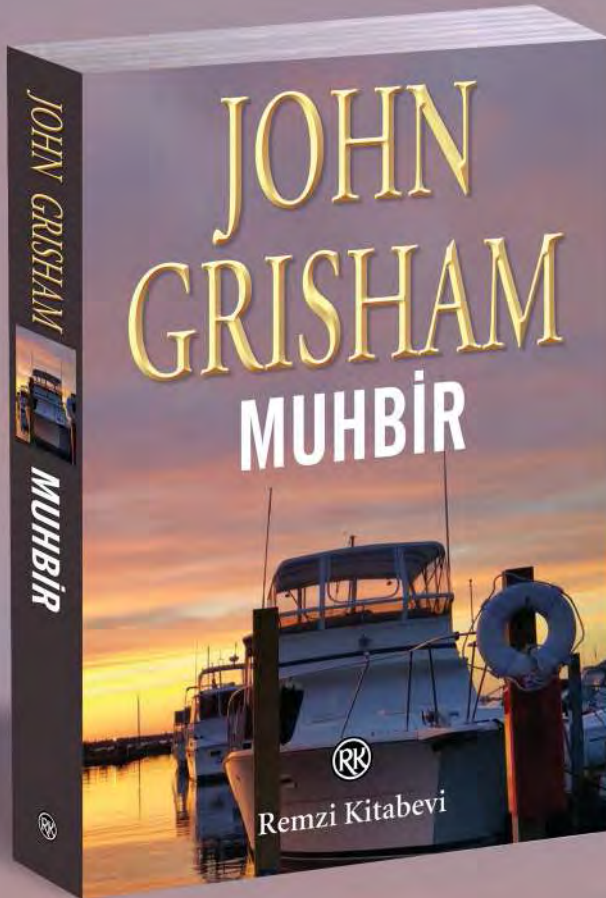
İlk yarısında şehirde geçen bir cinayet hikâyesi gibi ilerleyen kitap, ikinci yarısında kritik karakterlerin sayısını artırır ve taşrada ninninin kopyalarının arandığı bir yol macerasına dönüşür. Finale geldiğimizdeyse kitabın, temposu iyi ayarlanmış bir sürpriz son ve "arkası var" hissiyatıyla tamamlanışına tanık oluruz. Finalindeki etkiye sıkı sıkıya tutunma çabasıyla *Ninni* bir B-filmi senaryosuna, bir ucuz romana dönüşmektedir ancak bu da muhtemelen Palahniuk'ın bilinçli tercihidir. *Ninni* asla *Dövüş Kulübü* ya da *Gösteri Peygamberi* gibi boynuna topluma yakarış fuları bağlayan romanlardan olmaz; bu kitapların yazarından çıktığı belli, ancak bu kitapların meselelerini odağına almayan, polisiyesi bol bir fantastik kara komedi olarak okurla buluşur. Büyük ve iddialı manifesto çılgınlardan ziyade karanlık çıkmazlarda kıvranan bir yazarın çok da itiraf edemediği kişiselliğiyle harmanlanmıştır bu fantezi, belki de bu yüzden yazarın diğer kitapları kadar sık lafı geçmez.

Özellikle fanteziyi inceden anlatısına yediren işlere ilgisi olan polisiyeseverler *Ninni*'den büyük keyif alacaklardır. Kitabın tematik olarak dünyaca ünlü anime serisi *Death Note* ile büyük benzerlik gösterdiğini de belirtmekte fayda var. Tarihsel sıralamaya baktığımızda *Death Note*'un *Ninni*'yi esin kaynağı olarak kullanmış olması gayet muhtemel.

NOTLAR

- 1) <http://murderpedia.org/male.S/s/shackelford-dale.htm>
- 2) Sean O'Hagan'ın Chuck Palahniuk ile yaptığı röportaj "Fight Club" röportajı, The Observer, 8 Mayıs 2005
- 3) "Murderer claims to have buried anthrax bomb", Leroy Sigman, Daily Journal, 7 Mayıs 2001

JOHN GRISHAM MUHBİR

*Teknede yaşayan geçmişi
karanlık bir avukat...
İnanılmaz yolsuzlukların
gizemli muhbiri...
Ve yargı mensubu genç
kadının ikilemi...*

Remzi Kitabevi

www.remzi.com.tr

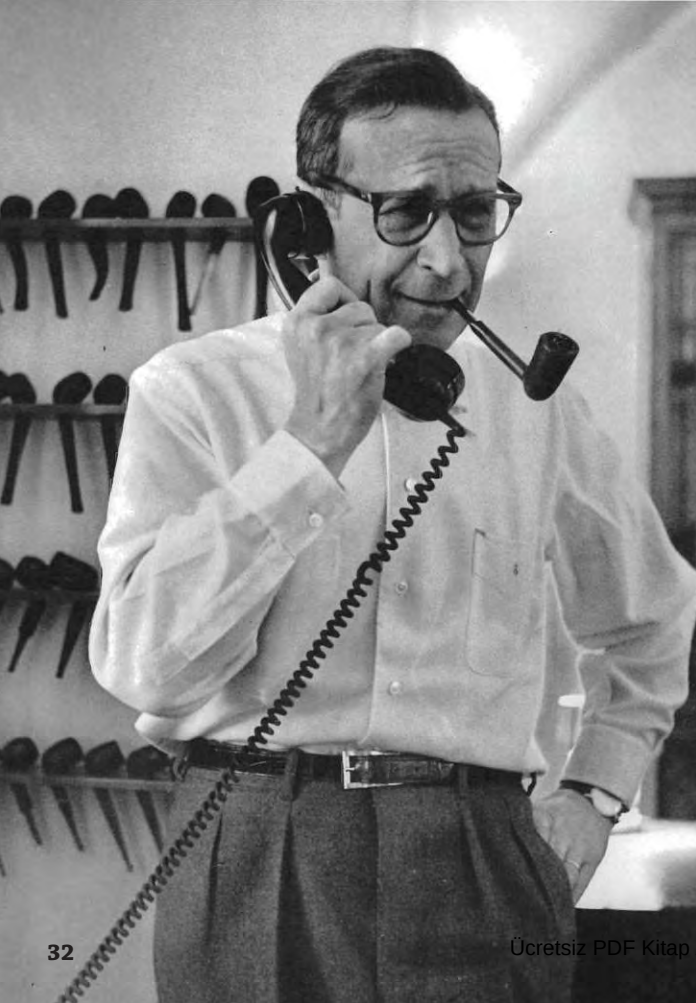
facebook.com/RemziKitap

EN NİTELİKLİ VE ÜRETKEN POLİSİYE ROMAN YAZARI **GEORGES SIMENON**

YAZARIN ÜRETKENLİĞİ YANINDA ESERLERİNİN BÜYÜK BÖLÜMÜNÜN YÜKSEK EDEBİ NİTELİĞİ DE KİMSENİN İNKÂR EDEMEYECEĞİ BİR HUSUSTUR VE BAŞTA ANDRÉ GIDE VE FRANÇOIS MAURIAC OLMAK ÜZERE ÇAĞDAŞI PEK ÇOK YAZAR SIMENON’U “20. YÜZYILIN EN BÜYÜK FRANSTZCA YAZAN ROMANCILARINDAN BİRİ HATTA BİRİNCİSİ” KABUL ETMİŞLERDİR. SIMENON POLİSİYE ROMANI, EDEBİ BİR TÜR OLARAK KABUL ETTİRME ÇABASINDA UNUTULMAZ HİZMETLERİ OLAN BİR YAZARDIR.

Georges Simenon (1903-1989) gerek üretkenliği, gerek yarattığı Komiser Maigret tipi gerekse eserlerinin üstün nitelikleri bakımından dünya polisiye roman tarihinin en başat figürlerinden biridir. Simenon’un, 75 Maigret romanı ve Maigret serisi dışında yazdığı 117 novella formatındaki romanı ve yüzlerce polisiye öyküsü, ne kadar üretken bir yazar olduğunu kanıtlar; eserleri dünyadaki belli başlı dillere çevrilmiş ve bir hesaplama göre bütün dünyada 500 milyon Simenon kitabı satılmıştır. Yazarın üretkenliği yanında eserlerinin büyük bölümünün yüksek edebi niteliği de kimsenin inkâr edemeyeceği bir husustur ve başta André Gide ve François Mauriac olmak üzere çağdaşı pek çok yazar Simenon’u, “20. yüzyılın en büyük Fransızca yazan romancılarından biri hatta birincisi” kabul etmişlerdir. Simenon, polisiye romanı edebi bir tür olarak kabul ettirme çabasında unutulmaz hizmetleri olan bir yazardır. Çalkantılı yaşamı, edebi yeteneği ve polisiye romana getirdiği yeni çizgi, özellikle Maigret serisi dışındaki eserlerinde yarattığı Dostoyevski’ye özgü kahramanlar pek çok araştırmacı için inceleme konusu olmuş ve 20. yüzyıl edebiyatçıları arasında hakkında en çok eser yazılan yazarların başında gelmiştir. Simenon ve eserleri hakkında Fransızca ve diğer dillerde yetmişe yakın araştırma kitabı yayımlanmış; bunların dışında Belçika’da Liège Üniversitesi’nde kurulan Georges Simenon Araştırma Merkezi’nde 80’e yakın bilimsel araştırma yapılmıştır.

Simenon’un yaşamı çok çalkantılı, deyim yerindeyse “roman gibi” bir hayattır. 1903 yılında Belçika’nın Liège kentinde mütevacı ve edebiyatla ilgisi olmayan bir ailenin ilk çocuğu olarak doğmuş; ilk eğitimini rahiplerin yönetimindeki okullarda yapmış ve dini duyguları çok kuvvetli bir gelişme göstermiştir. Ama daha 13 yaşındayken ileride bütün yaşamında en yönlendirici etkenlerden biri olacak seks ile ilk deneyimini kendinden üç yaş büyük bir kızla yaşaması, onu sofuluktan uzaklaştıracak ve okulunu değiştirmesine neden

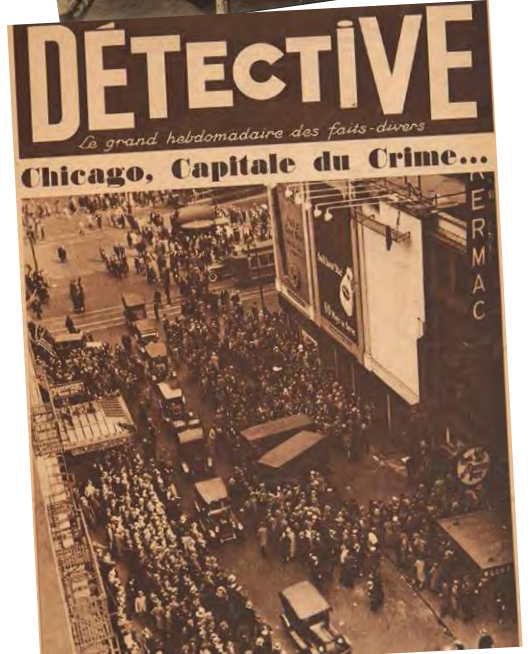
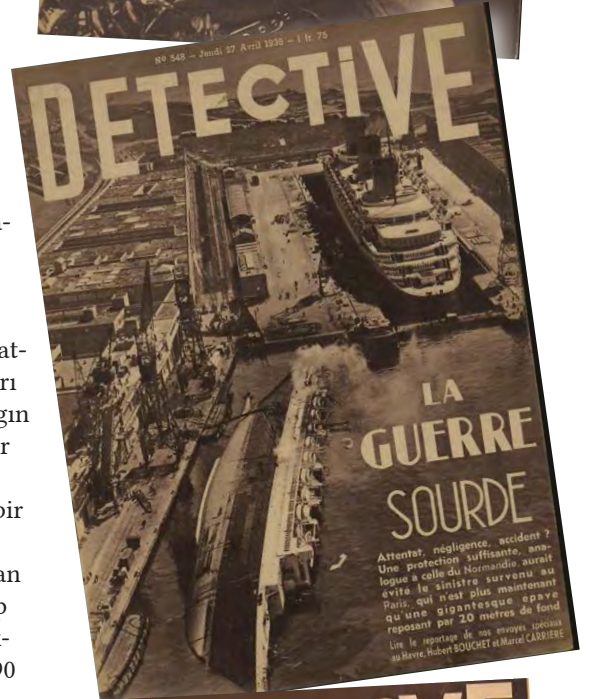
olacaktır. Daha ileriki yıllarda bu davranışını şöyle açıklar: “Gördüm ki suç ve günah hakkında bütün söylenenler saçmaymış. Duyduğum bütün günahların hiç de günah olmadığının farkına vardım.”

Ancak edebiyat dersi dışında hiç de başarılı bir öğrenci değildir. 16 yaşındayken okulu terk edecek ve *Gazette de Liège*’de hademe olarak işbaşı yapacaktır. Bir süre sonra röportaj muharriri olacak ve ilk yazısı 24 Ocak 1919’da sözkonusu gazetede yayımlanacaktır. Daha sonra *Le Coq* (Horoz) imzasıyla “Hors de Poulailler” (Kümesin Dışında) adı altında mizahi yazılar kaleme alacaktır. *Au Pont des Arches* (Des Arches Köprüsü’nde) adlı ilk romanı daha 18 yaşına girmeden, 1920 Eylül’ünde yayımlanacaktır.

Simenon bu ilk denemelerini yaparken kendi gibi genç bohemlerle tanışacak ve bu yaşamının izleri daha sonra yazacağı yapıtlarda görülecektir. Kısa bir askerlik döneminden sonra genç Simenon’un, 1922’nin son günlerinde talihini denemek üzere Paris’e geldiğini görüyoruz. Bu arada “Tigy” diye adlandırdığı ilk karısı ressam Regine Renchom ile evlenecektir. Paris’te bulduğu ilk düzgün iş, Marki Raymond de Tracy’nin sekreterliğidir. Bu ilk işinde lüks ve şatafatlı bir yaşamı da ilk kez tanıyacaktır. Bir yıl sonra bu işi bırakır ve “önce basit kitaplar yazarak çok para kazanmak ve sonra gerçek edebiyat ile uğraşmak” kararını verir ve uygular. Başta yüzlerce kısa öykü yazar ve çeşitli dergi ve gazetelerde bunları yayımlatmayı başarır. Bu gazetelerden biri, dönemin ünlü ve aykırı kadın yazarı Colette’in sanat yönetmenliğini yaptığı saygın *Le Matin* gazetesidir. Sonra romanlar yazmaya karar verir ve ilk olarak *Le Roman d’Une Dactylo* (Bir Daktilo Kızın Romanı) adını verdiği yapıtını Caulaincourt semtindeki bir kahvenin terasında üç günde tamamlar. Bu romanı Jean du Berry takma adıyla Ferenczy adlı bir yayıncı tarafından yayımlanır. Bu tarihten ilk Maigret romanları yayımlanıp sağlam bir edebi üne kavuşacağı 1931 yılına kadar 17 takma adla erotik, duygusal veya macera romanı türünde 190 roman yazar ve bunlar 20 ayrı yayıncı tarafından basılır.

Artık para kazanmakta ve kazandığını israf edercesine harcamaktadır. İşin belki de alayındadır. 1927’de yeni yayımlanması düşünülen bir gazete, *Paris - Matin* ile bir mukavele imzalayıp 50.000 Frank alır. Bu mukaveleye göre Simenon, gazete okurlarının seçeceği isim, kahraman ve konuya uygun bir romanı cam bir kafes içinde bir haftada yazıp bitirmeyi kabul etmektedir. Parayı alır almasına ama gazete çıkmayınca bu iddia gerçekleşmez. Bu arada ünlü Amerikalı siyahi yıldız Josephine Baker ile hızlı bir aşk serüveni yaşar.

1929 yılı, Simenon’un polisiye türüyle ilk tanıştığı yıldır. Bu yıl Georges Kessel’in çıkardığı *Détective* dergisi için 26 polisiye öykü yazar. Bir yıl sonra *L’Oeuvre* dergisinde ilk Maigret öyküsü olan *La Maison d’Inquiétude* (Kaygı Evi) tefrika edilir. Bunu daha sonra kitap olarak yayımlanacak *Le Pendu de St. Pholien* (St. Pholien’deki Asılmış Adam) adlı tefrika izler.

İlk kitap olarak basılan Maigret öyküsü ise 1931'de ünlü Flammarion Yayınevi'nden çıkan *Pietr, Le Letton* (Letonyalı Pietr) adlı yapıtıdır. Onu aynı yıl daha sonra Maigret klasikleri arasına girecek *Le Chien Jaune* (Sarı Köpek), *La Nuit de Carrefour* (Üç Dul Kavşağı), *Un Crime en Hollande* (Hollanda'da Bir Cinayet) gibi yapıtlarının da bulunduğu on Maigret öyküsü izler. *Üç Dul Kavşağı* romanını ünlü rejisör Jean Renoir filme çeker ve Maigret rolünü kardeşi Pierre Renoir üstlenir.

Simenon artık hem ünlü hem de bir yazar olarak beğenilme ve tanınma olanağını yakalamıştır. 1934 yılına kadar yayımlanan Maigret öykülerinin sayısı yirmi biri bulur.

Bu arada yazarımız, içindeki maceracı ruhu tatmin için röportajlar yapmak amacıyla 1932'da altı ay Afrika'da bir gezi yapar, bir yıl sonra da Avrupa turuna çıkar. Bu son gezisinde Türkiye'ye uğrayacak, Trabzon, Ankara ve İstanbul'u ziyaret edecek ve o sıralarda Büyükkada'da yaşayan, Stalin tarafından ülkesinden sürülmüş ünlü komünist lider Troçki ile 7 Haziran 1933 günü bir röportaj yapacaktır. Bugünlerin bir hatırası da Maigret serisi dışında yazdığı ve öyküdeki olayların yurdumuzda geçtiği, dilimize *Eminönü'nde Avrenos'un Meyhanesi* diye çevrilen *Les Clients d'Avrenos* adlı yapıtıdır.

Simenon 1934'ten sonra 10 yıl kadar Maigret öyküsü yazmaz, diğer eserlerini kaleme alır. Bu

**1968 YILINDA AMERİKAN
POLİSİYE ROMAN
YAZARLARI DERNEĞİ
KENDİSİNİ "GRAND
MASTER" (BÜYÜK USTA)
İLAN EDER. BU, İNGİLİZCE
YAZMAYAN BİR POLİSİYE
ROMAN YAZARINA VERİLEN
İLK EDGAR ÖDÜLÜ'DÜR.**

arada André Gide ile tanışacak ve kişilikleri hiç uyuşmayan bu iki yazar arasında dostluk ilişkileri uzun yıllar sürecektir.

2. Dünya Savaşı ve Fransa'nın yıldırım hızıyla yenilip safdışı kalması ve Paris'in Almanlarca istilası üzerine yazarımız Vendée Bölgesi'ne çekilir ve Alman işgaline karşı pasif bir direnme bile göstermeden yazarlığını sürdürür. Sansüre ve kâğıt kıtlığına karşın eserleri yayımlanmaya devam eder; hatta bu arada bir Alman film şirketiyle Maigret öykülerinin filme çekilmesi konusunda bir anlaşma bile imzalar.

2. Dünya Savaşı bitiminde açıkça suçlanmasa

da Simenon birçoklarının gözünde bir Alman işbirlikçisidir. Bundan rahatsız olur ve 1945'te Amerika'ya göç eder. İlk önce Kanada'da Quebec'e yerleşir ve iki dil bilen bir sekreter ararken ikinci karısı olacak Denyse Ouinet ile tanışır ve tanıştığı günün gecesi onunla birlikte olur. Bu olayları *Trois Chambres à Manhattan* (Manhattan'da Üç Oda) adlı yapıtında anlatacaktır.

Daha sonra ABD'ye yerleşecek, peş peşe Maigret serisi ve bunun dışında kalan eserlerini yazmaya devam edecek ve okurlarının ilgisi hiç eksilmeyecektir. Bu arada ilk karısı Tig'y'den ayrılıp Denyse ile 1950'de evlenecektir.

1952'de kısa bir süre için Avrupa'ya döner.

Bu, kendisi için görkemli bir zafer olur. Her şey unutulmuştur; Paris'te, Belçika'da heyecanla karşılanır. Kahramanı Maigret'nin çalışma yeri olan

Orfèvres Rıhtımı No: 36'daki adli polis merkezin- de Paris Emniyet Müdürü, polis müfettişleri ve sıradan polisler kendisine bir öğle yemeği verirler ve çok sıcak bir şekilde bağışlarına basarlar.

Bu başarılı ziyareti izleyen üç yıl daha ABD'de kalan Simenon, 1955'te Fransa'ya döner ve bir süre sonra da, ölünceye kadar yaşayacağı İsviçre'ye yerleşir. Gerek Maigret serisini gerek seri dışı romanlarını yazmaya devam etmektedir. Şöhreti zirvededir; 1960 yılında 52 dizilik bir Maigret serisi için ünlü İngiliz televizyon kanalı BBC ile anlaşma imzalar. Aynı yıl Cannes Film Festivali'nin jüri başkanlığına seçilir ve o yılki ödülü ünlü İtalyan rejisör Fellini'nin *Dolce Vita* adlı yapıtı kazanır. Bu olay iki ayrı alanın iki büyük ustası arasında ömür boyu sürecek bir dostluğu başlatır. 1965'te yaptığı bir gezi sırasında yine İstanbul'u ziyaret eder. 1968 yılında Amerikan Polisiye Roman Yazarları Derneği kendisini "Grand Master" (Büyük Usta) ilan eder. Bu, İngilizce yazmayan bir polisiye roman yazarına verilen ilk Edgar Ödülü'dür.

1972'de yazdığı son Maigret öyküsü *Maigret et Monsieur Charles* (Maigret ve Bay Charles)'tan sonra emekliliğini ilan eder, zaten 1967'de "Bütün Eserleri"ni yeniden bastırmıştır. Ancak 1973'ten sonra bir teybe okuduğu ve sekreterlerinin çözümlendiği eserler yazmaya başlar. Bu şekilde yazdırdığı eserlerinin ilki *Un Homme comme Un Autre* (Diğerleri Gibi Bir Adam)'dır, ölünceye kadar bu şekilde 21 eser yazdırır.

Bu arada karısı Denyse, psikolojik nedenlerle tedavi olmaktadır ve bir süre sonra ayrılırlar. Yazarımız bu kez yanına yardımcı olarak aldığı

Teresa isimli bir İtalyan kadınla birlikte yaşamaktadır. 1974'te kendi hesabıyla yaşamının otuz dördüncü ve sonuncu evine taşınır. Bu arada aile içindeki huzursuzluklar ve çocuklarıyla özellikle çok sevdiği kızı "Marie Jo" ile başı derttedir.

1976 yılında, Belçika'da doğduğu kent Liège'de "Centre d'Etudes Georges Simenon" (Georges Simenon Araştırma Merkezi) açılır, bu kendisini çok mutlu eder ama aynı yılın 15 Mayıs'ında sevgili kızı Marie Jo uyku ilacı içerek intihar girişiminde bulunur. İlk uçakla yanına gider, kızı kurtulacaktır ama 20 Mayıs 1978'de bu kez tabancayla intihar edip yaşamına son verecektir. Simenon olayı oğlunun telefonuyla öğrenir. Ancak özellikle iki kitap yazıp kendisini zalim, dediği dedik ve çocuklarıyla ilgilenmeyen biri olarak itham eden ikinci karısı Denyse'in ortaya attığı bir rivayete göre Marie Jo, babasına telefon edecek, "Baba, bak ne duyacaksın..." deyip telefon başında silahını ateşleyecek ve öyle ölecektir. Simenon bu iddiayı yalanlar. Marie Jo'nun külleri Simenon'un bahçesine serpilir.

Simenon 1980 yılında her gün sekiz saat çalışarak anılarını yazmaya başlar. *Mémoires Intime* (İçten Hatıralar) adını verdiği bu en hacimli eseri eski karısı tarafından mahkeme konusu edilir ve ikinci baskısından sonra mahkeme kararıyla kitaptan 31 satırlık bir bölüm çıkarılır, bu 31 satırın 25 satırı Marie Jo ile ilgilidir.

Yazarımız dokuz yıl sonra 4 Eylül 1989'da son sevgilisi Teresa'nın elini tutup, "Nihayet uyuyabileceğim," diyerek ölür. Teresa, evinin bahçesine 11 yıl önce kızının küllerinin serpiildiği selvi ağacının dibine Georges Simenon'un küllerini de serper.

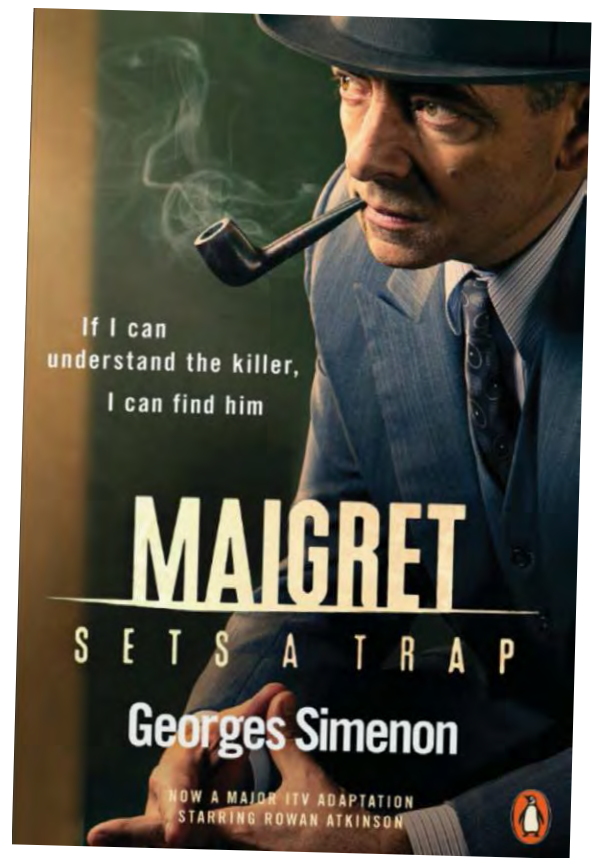
MAIGRET ÖYKÜLERİNDE OLAYLARIN BAŞLANGIÇTAKİ GELİŞİMİ VE POLİSİYE KURGU, GELENEKSEL POLİSİYE ROMANLARDAN FARKLI DEĞİLDİR. ASIL FARKLI OLAN MAIGRET’NİN SORUŞTURMA YÖNTEMİDİR; O, MUAMMAYI ÇÖZMEK İÇİN POLİSİYE ROMANLARDAKİ GELENEKSEL YOLLARI İZLEMEKLE YETİNMEZ. ONUN GERÇEK GÜCÜ, DÜNYAYLA İLETİŞİM KURMA YETENEĞİNDEN GELİR. MANTIKSAL ÇÖZÜMLEMEYE GİTMEDEN ÖNCE MEKÂNI VE ORTAMI DİKKATLE İNCELER. MEKÂNIN VE ORTAMIN, OLAYLARIN GELİŞMESİNDEKİ YAŞAMSAL ÖNEMİNİ ONDAN ÖNCE HİÇBİR POLİSİYE ROMANDA GÖREMEDİĞİMİZ KADAR KUVVETLE VURGULAR.

Pek çok edebiyat kuramcısı ve eleştirmen, Simenon’u polisiye roman yazarı olarak kabul etmez -bunlar içinde ünlü polisiye roman yazarı ve polisiye roman kuramcısı Thomas Nancejac da vardır-, buna neden olarak da şair ve öykücü Ülkü Tamer gibi duygularını şöyle açıklarlar: “Simenon’u polisiye roman yazarı olarak nitelemek pek içimden gelmiyor, bence düpedüz edebiyatçı.”¹

Bu gibi yargılarda; kemikleşmiş ve bilinçaltına yerleşmiş polisiye romanı, gerçek bir edebi tür olarak algılamama hastalığı yanında Simenon’un polisiye yapıtlarındaki edebi niteliğin üstünlüğü ve yazarın polisiye roman olgusuna geleneksel ve alışılmış bakış açısından çok farklı yaklaşmasının da rolü vardır.

Bu bağlamda dünya polisiye roman tarihinin en bilinen dedektiflerinden biri olan Maigret de alışılmışın dışında bir dedektiftir. Hiç şüphe yok ki Maigret’yi; Dupin, Holmes, Poirot gibi analitik çözümlemenin ustalarına benzer şekilde yalnızca “beynindeki gri hücreleri çalıştıran” üstün zekâlı kişilere veya Hammett ve izleyicilerinin eyleme yönelik işlevlerle işini gören dedektiflerine indirgeyemeyiz. Maigret tam bir insan kimliğine ve aynı zamanda zihinsel ve psikolojik bir derinliğe sahiptir. Başına buyrukluğu ve çılgınlığıyla saygınlığı atbaşı gider.

Maigret öykülerinde olayların başlangıçtaki gelişimi ve polisiye kurgu, geleneksel polisiye romanlardan farklı değildir. Asıl farklı olan Maigret’nin soruşturma yöntemidir; o, muammayı çözmek için polisiye romanlardaki geleneksel yolları izlemekle yetinmez. Onun gerçek gücü, dünyayla iletişim kurma yeteneğinden gelir. Mantıksal çözümlemeye gitmeden önce mekân ve ortamı dikkatle inceler. Mekânın ve ortamın, olayların

gelişmesindeki yaşamsal önemini ondan önce hiçbir polisiye romanda göremediğimiz kadar kuvvetle vurgular. Maigret, “insanı yargılamak değil anlamak istediğini” her zaman yineler. İnsanlara suçlarını itiraf ettirirken bunu reddettikleri düzenle uzlaşma olarak değil, kendileriyle uzlaşma olarak algılamalarına yardım eder. Maigret kendi tanımıyla “çıplak insanı” anlamaya çaba gösterir; sanki yaratıcısının şu sözlerini uygular:

“Her zaman insanı ve giyinik insanla çıplak insan arasındaki farkı merak ettim. Olduğu gibi tam kendisi olan insanla; o insanın topluma karşı kendini göstermek istediği insan arasındaki fark benim için çekiciydi. Bütün romanlarım ve bütün yaşamım [çıplak insan]ın araştırılmasından ibarettir.”

Simenon’un gerek Maigret öykülerinde gerek bunun dışındaki öykülerinde durmaksızın sözünü ettiği “çıplak insanı” araştırması; yazarımıza yaşadığı ortam ve dünyayla ilişki kuramayan çağdaş insanın, onu nereye sürüklediği bilinmeyen dünyanın içinde boşlukta kalan ve savrulan insanın dramını yazma olanağını sağladı. Paraya tapan bir toplumun ortaya çıkmasının neden olduğu sarsıntıları, toplumsal ve kültürel tartışma alanlarında orta sınıfın değerlerinin egemen olmasını, geleneksel değer yargılarının yok olmasını, kültürel kültürün başat bir rol üstlenmesini, insanların köklerinden kopmalarının yarattığı sancıları onun kadar anlatabilen az yazar vardır. Simenon “herkesin yerini bulabileceği” bir dünyayı, “küçük

insanlar”ın içtenliğini ve “çocuk masumiyeti”ni yüceltirken gelişme denen yapmacıklığa, hile ve düzene, büyük burjuvaziye öldürücü darbeler indirir.

Bütün Maigret öyküleri gelenek ile ilerleme ve iyi ile kötü arasındaki ebedi savaşın alegorik bir anlatımı olarak da düşünülebilir. Sonuçta hiç kuşkusuz bir polisiye roman yazarı olan Simenon’u sırf bu özelliğiyle yani polisiye roman yazarı olarak tanımlamak -bu satırların yazarı için belki bir paradokstur ama- yanlış olur. Simenon, entrikayı kurgulamada ve psikolojik yorumlamada bir dehadır ama yarattığı evreni yalnız polisiye türünün içerisinde düşünmek de yetersiz kalacaktır; o türler üstüdür, kısacası bir *Simenon stili* vardır.

İşte bunun içindir ki “yüksek edebiyat”ın en seçici isimlerinden biri olan André Gide daha 1937’de onun için, “Büyük bir romancı; Fransa’da bugün yaşayan romancıların hiç şüphesiz en büyüğü ve en gerçekçisi,” demiş ve eklemiştir: “Birçokları Simenon’un kahramanlarının sıradan kişiler olduğunu söyler. Bu doğru olduğu kadar ürkütücüdür de. Ama ben şuna da dikkat ettim ve etkilendim: Bu kahramanlar yaşadıkları dünyanın bütün sıradanlığına rağmen korku içindedirler ve kendilerini kapana kısıtlanmış hissederler. Bazen bundan kurtulmak için çabalarlar. Beceriksizce ve anlamsız bir çabadır bu; çoğu zaman bu çabaları daha da batmalarına neden olur.”

Simenon’un bir özelliği de kahramanlarının sıradan kişiler olması kadar yazış stiline de sadeliğidir. Evet, onun tanınmış kahramanı Maigret görünüşte pek de kültürlü olmayan, çirkince, görevine düşkün olduğu kadar biraya, beyaz şaraba, pipo içmeye de düşkün, inatçı, işinden ve maaşından şikâyetçi, orta yaşlı bir polis müfettişidir. Uğraştığı sorunlar da çoğu zaman kendisi kadar sıradan hatta can sıkıcı görülür. Ama bu sıradan ve can sıkıcı olaylar çevresinde Paris’in eski sokakları, kahveleri, Kuzey Fransa’nın dinmek bilmeyen yağmurları, yağlı toprağı, sisli limanları, ihtiyar orospuları, sessiz balıkçıları, alkolik memurları, zengin aileleri, hırsız, doktoru, okul çocuğı, kapıcısı, şoförü, kısacası Fransa toplumunun her sınıfı, her bireyi nitelikleri, hata ve sevapları, her günkü yaşamıyla bazen şiirleşen bazen bayağılığa kadar düşen bir dille yaşatılır. Yazarımız yapıtlarında süslemelerden, edebi tasvirlerden hep kaçınır. Simenon’un dilimizdeki en yetkin çevirmenlerinden, aynı zamanda bir edebiyat adamı ve kuramcısı olan Tahsin Yücel onun bu özelliğini şöyle anlatır:

“Simenon’un uzun çözümlemelere, uzun ve dolambaçlı tümcelere gereksinimi yoktur; tam

tersine okuru sıkırmaktan korkarmış ya da acelesi varmış gibi kısa cümlelerle bir çırpıda söyleyiverir söyleyeceklerini. Ama neredeyse her tümcesi küçük olduğu kadar çarpıcı da olan bir ayrıntıyla karşı karşıya getirir bizi. Ayrıntılar birbirine eklendikçe de iklim belirginleşir, kişiler somutlaşır; ortamları bizim ortamımız, bunalımları bizim bunalımımız olur.”

Simenon 75 adet Maigret öyküsü yazmıştır. Maigret öyküleri 280 televizyon dizisine ve yirminin üzerinde sinema filmine konu olmuştur. Beyazperdede Maigret rolünü üstlenenlerin en ünlüleri Jean Gabin, Fernandel, Maurice Manson, Gino Cervi, Charles Laughton’dur.

Maigret, bir çiftçinin oğludur, hekim olma amacıyla Paris’e gelmiş, polis olmuştur. Bisikletle devriye gezen polislikle işe başlamış, başmüfettişliğe kadar yükselmiştir. Karısı Louise ile tam anlamıyla mazbut bir yaşamı vardır. Karısı evcimen ve iyi yemek pişiren bir kadındır; yemekleri lezzetli ama ağırdır. Komiserimizin en sevdiği yemekse lahana turşusuyla hazırlanan *Choucroust*’tur. Richard-Lenoir Bulvarı’nda bir evde yaşarlar. “Yeniden Louise’in sesini duymak, eşyaların yerli yerinde durduğu evinin kokusunu hissetmek” Maigret’yi her zaman mutlu eder.

Maigret, yanında çalışan müfettişler Lucas, Lapointe, Janvier ve Torrence’dan oluşan ekibiyle bazen Paris’te bazen taşrada ve hatta yurtdışında olayları çözen, 45 yaşında heybetli bir polistir. Maigret sanki uzak geçmişten çıkıp gelmiş, nesli tükenmiş iyi insanların temsilcisi gibidir; belki bu yüzden insanlarla ilişkilerinde bu kadar duygusal, bu kadar anlayışlıdır.

Maigret öykülerindeki suçlular profesyonel caniler değildir; *Maigret’nin Anıları* adlı öyküde

BÜTÜN MAIGRET ÖYKÜLERİ GELENEK İLE İLERLEME VE İYİ İLE KÖTÜ ARASINDAKİ EBEDİ SAVAŞIN ALEGORİK BİR ANLATIMI OLARAK DA DÜŞÜNÜLEBİLİR. SONUÇTA HİÇ KUŞKUSUZ BİR POLİSİYE ROMAN YAZARI OLAN SIMENON’U SİRF BU ÖZELLİĞİYLE YANI POLİSİYE ROMAN YAZARI OLARAK TANIMLAMAK -BU SATIRLARIN YAZARI İÇİN BELKİ BİR PARADOKSTUR AMA- YANLIŞ OLUR. SIMENON ENTRİKAYI KURGULAMADA VE PSİKOLOJİK YORUMLAMADA BİR DEHADIR AMA YARATTIĞI EVRENİ YALNIZ POLİSİYE TÜRÜNÜN İÇERİSİNDE DÜŞÜNMEK DE YETERSİZ KALACAKTIR; O, TÜRLER ÜSTÜDÜR, KISACASI BİR SIMENON STİLİ VARDIR.

SIMENON, BAŞTA KADINLARLA OLMAK ÜZERE KİMSEYLE GERÇEK ANLAMDA İNSANİ İLİŞKİLER KURAMAMIŞTIR, DERİNLEMESİNE MUTSUZ VE GÜNAH YÜKLÜ BİR İNSANDIR. AŞIRILIĞI, SARHOŞLUĞU VE BENCİLLİĞİYLE AİLESİNİ MUTSUZ ETTİĞİNİN FARKINDADIR. DÜRÜST GEÇEN BİR GÜNÜN YORGUNLUĞU VE KAZANCIYLA KARISINA DÖNMENİN MUTLULUĞUNU HİSSEDEDEN, BİR FAHİŞEYİ HELE BİNLERCESİNİ ZİYARET ETMEYİ HİÇ DÜŞÜNMEYEN, KÜÇÜK BURJUVA YURTTAŞLARIN EN SIRADANI OLAN MAIGRET, YARATICISININ BELKİ İSTEDİĞİ AMA HİÇBİR ZAMAN OLAMADIĞI İDEAL KİŞİDİR.

söylendiği gibi, “Günün birinde, hiç beklemedikleri bir anda birini öldüren; sizin, benim gibi insanlardır.” Suç, Simenon için insanı hazırlıksız yakalayan, hem kurbanı, hem tanıkları hem de suçluyu şaşkınlığa uğratıp onların toplum tarafından dışlanmasına neden olan, insana özgü bir davranıştır. Suçun buna yakın bir tanımlaması şüphe romanlarının büyük ismi Patricia Highsmith için de doğrudur ama Highsmith’in dünyası, yarattığı evren, insanın tüylerini ürpertecek kadar “soğuk” iken Simenon’ununki o kadar “sıcak” tır.

Evet, Maigret bir “mit”tir, liberal küçük burjuvanın tüm olumlu özelliklerine sahiptir. Okuyucu ona alışmıştır, onu tanır, aşınası olmuştur. Okurun diğer dedektiflere duyduğu mesafeli hayranlık duygusunun yerini bu kez samimiyet hatta sevgi

almıştır. George Hensel’in dediği gibi Maigret öyküleri okurken:

“Maigret’nin Orfèvres Rihtımı’ndaki bürosundan şileplerin Seine Nehri üzerinde Saint Michel Köprüsü altından geçerken bacalarını indirilerini izlediğini; bitmez tükenmez sorgulamalar sürerken Dauphine Birahanesi’nden sandviç ve bira alındığını, Madam Maigret’nin çiçekli elbiseler giydiğini, kocasını güzel yemeklerle ve sessiz kalarak şımarttığını, Maigret’nin baldızının her yıl Alsace’dan gelirken erik rakısı getirdiğini okumak isteriz.”

Ernest Mandel’in de içinde bulunduğu bazı eleştirmenler Simenon’un yaşamını göz önüne alarak Maigret’nin, “Simenon’un yaşaması gerektiğine inandığı hayatı yaşadığını” söylerler. Onlara göre *Quand j’Etats Vieux*-1971 (Ben Yaşlı İken) adlı anılarında 8 bini fahişe, 12 bin kadınlı yattığını anlatan Simenon, başta kadınlarla olmak üzere kimseyle gerçek anlamda insani ilişkiler kuramamıştır, derinlemesine mutsuz ve günah yüklü bir insandır. Aşırılığı, sarhoşluğu ve bencilliğiyle ailesini mutsuz ettiğinin farkındadır. Dürüst geçen bir günün yorgunluğu ve kazancıyla karısına dönmenin mutluluğunu hisseden, bir fahişeyi hele binlercesini ziyaret etmeyi hiç düşünmeyen, küçük burjuva yurttaşların en sıradanı olan Maigret, yaratıcısının belki istediği ama hiçbir zaman olamadığı ideal kişidir.

Yazarımız, Maigret dizisi dışında daha önce de belirttiğimiz gibi 117 novella formatında roman kaleme almıştır. İçlerinde 20. yüzyıl edebiyatının en çarpıcı örnekleri olan yapıtlar olduğu gibi vasatı aşmayanlar da vardır. Hiç kuşkusuz ki Si-

menon, döneminin en üretken yazarıdır, ortalama dört ayda bir romanı çıkmaktadır. Bu inanılmaz ve sürekli üretkenlik, büyük ölçüde yapıtlarının kalitesinin yüksekliğini etkilemez. Yine de böyle bir hayal gücü zenginliği; iyi yazarın kitaplarını iyice süzgeçten geçirmedi, olgunlaşmadan yayımlatmaması gerektiğine inanan bazı eleştirmenleri kızdırır ve Simenon'a dudak bükmelerine neden olur ve sanki Balzac'ın ikinci derecede veya pek parlak olmayan hiçbir yapıtı yokmuş gibi Simenon'u "kötü bir Balzac kopyası" olarak nitelerler. Halbuki gerçek, Marcel Aymé'nin dediği gibi Simenon'un "kısa romanlar Balzac'ı" olduğudur.

Gerçekten *La Maison du Canal* (Kanaldaki Ev), dilimize *İsyan* diye çevrilen *Long Cours, Evadé* (Kaçak), *L'Assassin* (Katil) gibi yapıtları küçük birer şaheserdir. Maurice Ronet ile Annie Girardot'nun sinemaya uyarladığı *Trois Chambre à Manhattan* (Manhattan'da Üç Oda, 1965) ve küçük bir Connecticut kasabasındaki cinayeti anlatan ve dilimize Bilge Karasu'nun o güzelim Türkçe-

siyle *Bella'nın Ölümü* adıyla aktarılan *Belle*, 1971 yılında Simone Signoret ve Alain Delon ikilisinin yorumlarıyla beyazperdede de görme olanağını bulduğumuz *La Veuve Couderc* (Dul Bayan Couderc), 1973'te Romy Schneider ve Jean-Louis Trintignant'ın başrolünü oynadığı bir filme konu olan *Le Train* (Tren), büyük usta Bernard Tavernier'in 1974'te filme çektiği *L'Horloger d'Everton* (Everton Saatçisi), ilk mafya öykülerinden biri olan *Les Frères Rico* (Rico Kardeşler), bu satırların yazarının en çok sevdiği Simenon öyküsü, şüpheli geçmişi yüzünden kendini yalnızlığa mahkûm etmiş bir yaşlı adamla, anası babası çalıştığından yalnız yaşamak zorunda olan küçük bir çocuğun dostluğunu hiç abartmadan ama en etkileyici bir şekilde hikâye eden *L'Enterrement de M. Bouvet* (M. Bouvet'nin Gömülmesi) ve pek çok eleştirmence Simenon'un Dostoyevski'ye en yaklaşan eseri olarak kabul edilen ve dilimize Sait Faik'in *Yaşamak Hırısı* adlı çevirisiyle kazandırılan *L'Homme qui Regardait Passer Les Train* (Trenlerin Geçişini Seyreden Adam) gibi yapıtlarının edebi niteliğiye kuşkusuz tartışma konusu bile olmayacak kadar yüksektir.

Sonuçta Georges Simenon hiç abartısız 20. yüzyılın en büyük, en üretken ve en nitelikli polisiye roman yazarlarından ve en büyük edebiyatçılarından biridir.

NOTLAR

- 1) Ülkü Tamer, *Cinayet Saati*, 22 Temmuz 2003, Milliyet Gazetesi, Pazar Eki

Simenon Heykeli, Liege

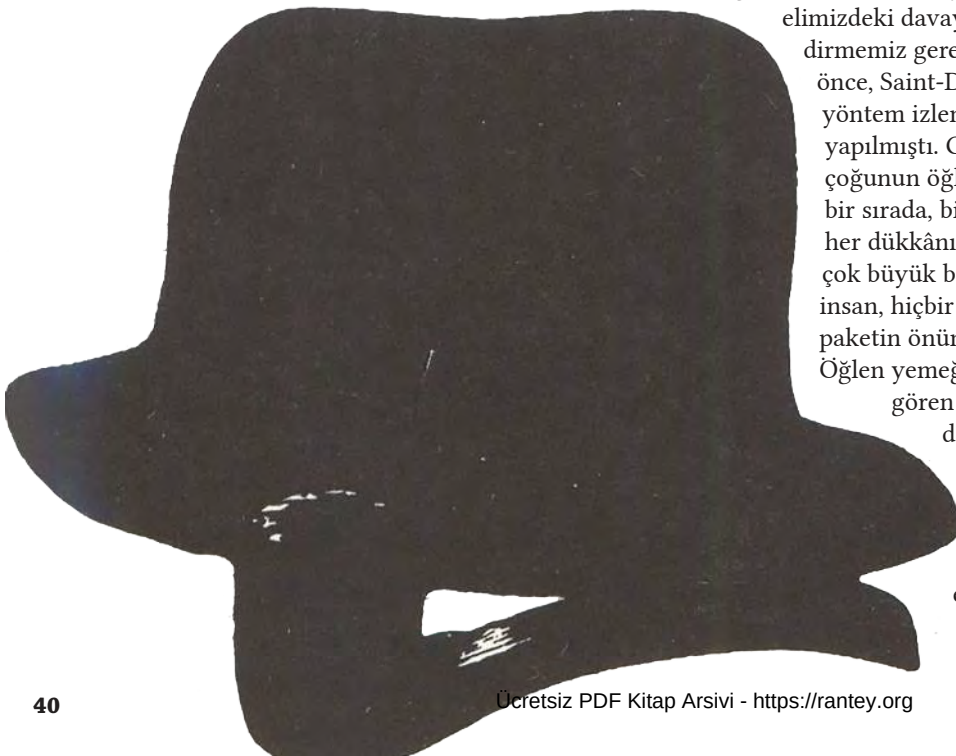

SIMENON VE BEN: MAIGRET'NİN HATIRALARI

MAIGRET ÇOĞU ZAMAN YAZARINDAN
VEYA ONU CANLANDIRAN
AKTÖRLERDEN YAKINSA DA
KOMİSERİN EN BÜYÜK ŞİKÂyeti
HİÇBİR ZAMAN TAKMADIĞI BİR
MELON ŞAPKA VE ASLINDA HEP
DOLABINDA ASKIDA DURAN, KADİFE
YAKALI BİR PARDÖSÜ GİYDİRİLİP
DOLAŞTIRILMASIDIR.

1 927 veya 1928 senesiydi, yaptıklarının dikkatlice kaydını tutan çoğu meslektaşımın aksine tarihler konusunda pek iyi değilimdir. Gerçi karımın benim haberim olmadan, uzunca bir süre gizlice biriktirdiği, davalarım ile ilgili gazete kupürleri veya soruşturmalarım da kullandığım küçük not defterlerine başvurup zamanında bizi çok uğraştırmış meşhur bir vakadan günü gününe kesin tarihi bulabilirim ama gidip o notlara bakacak cesaretim yok.

Önemli değil. Her halükârda havanın nasıl olduğunu açıkça hatırlıyorum: Kış başlarında, şu renksiz gri-beyaz sıkıcı atmosfere sahip sıradan günlerden biriydi. Raporlarımızı sunduğumuz günlük toplantı kısa sürmüş, Şef her zamanki gibi Bakan'ın basın yüzünden sabırsızlandığını, elimizdeki davayı bir an önce neticelendirmemiz gerektiğini söylemişti. Üç gün önce, Saint-Denis Bulvarı'nda yeni bir yöntem izlenerek büyük bir soygun yapılmıştı. Gün ortasında, mağazaların çoğunun öğle yemeği için kapalı olduğu bir sırada, bir kamyon küçük bir mücevher dükkânının önünde durup kapıya çok büyük bir kutu bırakmıştı. Yüzlerce insan, hiçbir şeyden kuşkulananmadan paketin önünden geçip gitmişlerdi. Öğlen yemeğinden döndüğünde paketi gören kuyumcu, kutunun ucundan tutup kaldırıncaya hem kutunun önünde hem de dükkânının ön kapısında büyük delikler olduğunu hayretler içerisinde fark etmişti. Elbette, değerli mü-

cevherlerin bulunduğu raflar ve kasa yağmalanıp boşaltılmıştı.

Arkalarında büyük bir boş paket haricinde hiçbir iz bırakmayan soyguncuların kullandığı bu yeni metot yakalanmalarını zorlaştırıyordu. Civardaki ambalaj fabrikalarını soruşturmadan henüz dönmüştüm ki, Şef beni yanına çağırdı. Bu, olağandışı değildi, Şef günlük toplantılarımız haricinde günde en az bir kere beni odasına çağırırdı. Nazarımda şeflerin en hası olan Xavier Guichard'ı çocukluğumdan beri tanırdım, babamın arkadaşıydı. Hiçbir zaman beni kayırıp ayrıcalık tanımasa da gözünün hep üstümde olduğunu, uzaktan beni kolladığını hissederdim.

“İçeri gir Maigret,” dedi.

Odanın loşluğunu gidermek için yakılan yeşil masa lambasının ışığında, koltuğundan kalkıp bana elini uzatan genç bir adam gördüm.

“Komiser Maigret, seni gazeteci Mösyö Georges Sim ile tanıştırayım.”

Genç adam gülümseyerek, “Gazeteci değil, roman yazarıyım,” diye düzeltti.

Xavier Guichard da gülümsedi ve devam etti. “Mösyö Sim, yazacağı roman için Adli Polis’in nasıl çalıştığını incelemek, daha doğrusu buranın atmosferini hissetmek istiyor.”

24 yaşlarında gösteren, uzun saçlı ve zayıf yazara şöyle bir göz attım. Kendisinden çok emin görünüyordu.

“Etrafı gösterir misin Maigret? Endişelenme, kendisi gazete muhabiri olmadığı için herhangi bir bilginin dışarıya sızmayacağına dair söz verdi. Burada gördüğü ve işittiği şeyleri romanlarında değiştirerek işleyecek.”

Daha sonra öğrendiğim üzere genç yazar, Şef’in arkeoloji tutkusunu keşfetmiş ve güvenini kazanmıştı. Ziyaretçiler alışıktığımız bir şey değildi ama bunlar ekseriyetle önemli kişiler olurdu.

Antropometri Bölümü’ne bakma önerimi geri çevirdi ve, “Müşterilerinizin izlediği rotayı takip etmek istiyorum,” diyerek Bekleme Odası’na gitmek istedi. Bu durumda polis karakolundan başlaması gerektiğini söylediğimde sakince, orayı gece geç bir saatte ziyaret ettiğini belirtti.

Yanında ne bir defter ne de dolmakalem vardı, hiç not tutmuyordu. Ofisini görmek istedi, kendine aşırı güveni sinirime dokunmaya başlamıştı. Masamın üzerinde ve orada burada duran yaklaşıp on iki kadar pipom ilgisi çekmişti. “Görüyorum ki siz de pipo içiyorsunuz. Çok güzel,” dedi.

Şu an hangi davayla uğraştığımı sorunca en profesyonel halimle, kargo paketiyle yapılan soygundan bahsettim. Böylesine bir tekniğin ilk kez

kullanıldığına işaret edince yanıldığımı, sekiz yıl önce New York’ta da buna benzer bir soygunun gerçekleştirildiğini söyledi. Asıl ilgisini çekenin bu işin uzmanları değil de hiç hesapta yokken, tutku suçları haricinde birini öldürmek zorunda kalan sıradan insanlar olduğunu ekledi.

Görüşmemizden hatırladığım bu kadardı. Sanırım bir ara, birkaç ay önce meşgul olduğum genç bir kız ve inci bir kolyeyle alakalı soruşturmamdan bahsetmiş olmalıyım. Genç adam, yakında yine görüşmek umudunu dile getirerek ayrılırken, bense içimden, “Dilerim asla!” diyordum.

Haftalar, aylar geçti. Bir kez, kışın ortasında Emniyet’in koridorlarında bir aşağı bir yukarı gezinirken rastladım.

Bir sabah masamın üzerinde, gazete bayilerinde satılan ve tezgâhtar kızların okuduğu türden, kalitesiz kapaklı, ucuz kâğıda basılı, küçük bir kitap gördüm. *İnci Kolyeli Kız*, yazarı Georges Sim idi. Okumaya pek meraklı değilimdir, hele popüler romanlar hiç ilgimi çekmez. Kitabı kaldırıp bir yerlere atmış olmalıyım, hatırlamıyorum.

Bir süre sonra benzer bir roman daha masamda belirdi, sonrasında başka ciltsiz kitaplar izledi. Müfettişlerimin, özellikle Lucas’ın bana eğlenceli bakışlar attığını fark edene kadar biraz süre geçti. En nihayetinde, öğle yemeği öncesinde bir kadeh bir şeyler içmek için *Brasserie Dauphine’e* doğru yola çıktığımızda bin bir dereden su getirerek ağzındaki baklayı çıkardı.

Cebinden bir kitap çıkararak, “Bunu okudunuz mu?” diye sordu. Her sabah masama bu kitapları bırakanın, ekibin en genç üyesi Janvier olduğunu itiraf ederek, “Kabul edin, ana karakter birçok yönden size benziyor,” dedi.

Haklıydı ancak amatör bir karikatüristin mermer bir kahve masasına çiziktirdiği bir eskiz kadar benziyordu. Gerçekte olduğumdan daha heybetli ve sakar görünüyordum, tabiri caizse tuhaf bir hantallık yapılandırılmıştı üstüme. Neyse ki hikâye tanınmayacak ölçüde değiştirilmişti.

Aynı akşam karım, elinde bir kitapla yanıma geldi. “Sütçü kadın verdi bunu, anlaşılan senin hakkında. Henüz okumaya zamanım olmadı.”

Ne yapabildim? Sim, söz verdiği gibi gazeteleri işin içine karıştırmamıştı ve kitap ciddiye alınacak bir çalışma değildi, ucuz bir baskıya önem vermek saçmalık olurdu. Evet, benim ismimi kullanmıştı ama soracak olsam, benden başka daha birçok Maigret’nin bulunduğunu söyleyebilirdi. Bir daha görüştüğümüzde, öyle soğuk davranacağım ki, bir daha ofisime adım atmayacak diye söz verdim kendime.

Yanılmıştım. Bir gün, Şef’in odasına uğradı-

ğında, “Gel Maigret, ben de seni çağıracaktım. Dostumuz Sim burada,” dedi. Xavier Guichard’ın gözlerinin içi gülüyordu, benimle eğlenir gibi bir hali vardı.

Genç yazarın kafasının karışmış olabileceğini ve özür dileyeceğini sanmıştım. Durum beklediğimden çok başkaydı. Şef, “Şimdiye kadar hep biz polislerle alay eden tiplerimiz çizildi ama dostumuz Sim, bir polisi gerçeklerin ışığında yansıtan bir dizi roman yazmayı öneriyor,” dedi.

Hiçbir utanç belirtisi göstermeyen Sim, aksine her zamankinden daha emin bir şekilde piposunu içiyordu.

“Benim ismimi kullandı!”

“Umarım sizi üzmemişimdir Komiser, fakat elimden bir şey gelmezdi. Ne zaman bir karakteri adıyla tasarlasam asla bir daha değiştiremem, inanın Maigret’yi bütün olasılıklarla denedim ama o zaman da benim karakterim olmaktan çıkacaktı.”

Benim karakterim!

Şef, araya girdi. “Dostumuz artık çok satan romanlar değil, yarı-edebiyat dediği kitaplar yazmayı planlıyor.”

“Ve benim yardımımı bekliyorsunuz?”

“Sizi daha yakından tanımak istiyorum, hem iş hem de özel hayatınızda gözlemleyebilmeyi umuyorum.”

Her sabah Sim’in, müfettişlerden biriymiş gibi büroya gelip, “Lütfen benim için rahatsız olmayın,” diye mırıldanarak bir köşeye oturuşu hâlâ gözlerimin önündedir. Yine not almıyordu, arada birkaç soru soruyordu, o kadar. Bir sabah Lucas ve Janvier ile kahve içmeye çıktığımızda bizi takip etti, bir seferinde de Şef’in odasında yapılan bir toplantıya katıldı.

Bu böyle birkaç ay devam etti. Ne yazdığını sorduğumda, “Hayatımı kazanmak için sabah dörtten sekize kadar popüler romanlar yazıyorum. Yarı-edebiyat romanlarıma ise hazır olduğumda başlayacağım,” yanıtını aldım.

Bir öğle yemeğinde karımla tanıştıktan sonra büroya gelmeyi bıraktı. Her zaman oturduğu köşe boştu; her ayağa kalktığımda onun da doğrulduğunu, bana adım adım eşlik ettiğini görmemek tuhaf bir duyuydu.

Bahara doğru, aldığı yeni tekneyi kutlamaya davet etti. Gitmedim. Bir yılı aşkın bir süre sonra Georges Simenon’dan dedektif hikâyeleri şerefine düzenlenen parti için bir başka davet aldım.

Sim, Simenon olmuştu. Artık gerçek adını kullanıyordu. Gazetelerin ön sayfaları Komiser Maigret’nin polisiye edebiyatına sansasyonel bir giriş yaptığını yazıyordu. Müfettişler, yanlarından her geçtiğimde gülmemek için kendilerini zor

tutuyorlardı. Karım alışverişe çıktığında, gazeteleri gösterip, “Bu sizin kocanız değil mi?” diye sormayan dükkân sahibi yoktu.

Bu kitabı yazdığım ve Simenon’un yayıncısının daha bir pasaj bile okumadan basmayı teklif ettiğinin haberleri çıktığında, arkadaşlarımdan biraz da istihza ile, “Eh, demek sıra Maigret’de!” dediklerinin farkındaydım. Zaten yıllardır, raporlarımdan parantezlerden ibaret olduğu şakası yapılırdı. Bu, muhtemelen benim her şeyi tüm netliğiyle açıklama gayretimden kaynaklanıyordu.

Hatıralar başlığı, meslek hayatım boyunca elimden geçen davalardan bahsedeceğimi düşünen okuyucularda korkarım hayal kırıklığı yaratacak. Fakat ben de seneler boyunca Simenon’un Maigret’sini taklit edip etmediğim, soyadımın gerçek mi yoksa romancıdan ödünç mü aldığım sorularıyla karşılaşınca aynı şekilde hayal kırıklığına uğramışumdur.

“Neden şikâyet ediyorsun? Ünlü biri oldun işte!” diyenleri duyar gibiyim.

Yazarı Simenon ile karşılaşmasını alıntıladığımız *Maigret’nin Hatıraları* (Les Mémoires de Maigret), 1950 yılında yayımlandı. Simenon’un, Maigret metninde bir karaktere dönüştüğü, bir süre sonra karakterle yazarın rol değiştirdiği, kimin kurgu, kimin gerçek olduğunun belirsizleştiği kitaba otobiyografi demek zor. Komiser büyük ölçüde yaratıcısıyla olan ilişkisini göz önüne sererken, taşrada geçen çocukluğu, gençliğinde doktor olmak istemesine rağmen sonraları polis olmayı seçmesi, karısı Louise ile tanışması, babasının ilgisizliği gibi hayatının çok özel anlarını da okuyucularla paylaşır. Son bölümlerde ise on beş yıldır görev yaptığı Paris’in suç dünyası hakkında gözlem ve anılarını sunar.

Maigret serisinin 35.si olan bu keyifli kitapta, komiserin niyeti bütün gerçekleri ortaya çıkarmak ve hakkında yazılan hataları düzeltmektir. Kendisini yanlış tanıttığını düşündüğü yazarını, polis soruşturmasını aşırı basitleştirdiği konusunda eleştirir. Simenon bunun gerekli olduğunu zira sıkıcı bürokratik işlemlerin kimsenin ilgisini çekmeyeceğini savunur.

Esasen çok da anlaşıyorsa benzemeyen Komiser Maigret ile Simenon’un yıllar boyu kopmamalarını sağlayan Madam Maigret’den başkası değildir. Huzurlu bir evliliği olan Komiser Maigret eşine son derece bağlıyken Simenon’un kadınlar konusundaki üzü aşıkardır. Fakat Madam Maigret, kurgu ve gerçek, her ikisinin de

gönlünü Fransız mutfağından yaptığı muhteşem yemeklerle kazanmıştır. Öyle ki sonraları, ünlü bir yemek yazarının kaleme aldığı, *Madam Maigret'nin Tarifleri* (Madame Maigret's Recipes, 1975) adlı bir yemek kitabı çıkarılır.

Maigret çoğu zaman yazarından veya onu canlandıran aktörlerden yakınsa da komiserin en büyük şikâyeti hiçbir zaman takmadığı bir melon

şapka ve aslında hep dolabında askıda duran, kaside yakalı bir pardösü giydirilip dolaştırılmasıdır.

Ne ilginçtir ki karakterin yazarından hoşnutsuz olduğu kadar, Simenon da Maigret'den pek hazzetmez. Tıpkı Arthur Conan Doyle ve Agatha Christie gibi esas karakterinden kurtulmaya, onu yok etmeye çalışır. Fakat okuyucu buna asla izin vermeyecektir.

MAIGRET'NİN METODU

SIMENON, MAIGRET KARAKTERİNİ YARATMAKLA EDGAR ALLAN POE, ÉMILE GABORIAU, WILKIE COLLINS, CONAN DOYLE, GASTON LEROUX VE MAURICE LEBLANC'A DAİR KLASİK POLİS SORUŞTURMASINI DEĞİŞTİRMEDİYSE DE ONUN YAPISIYLA OYNAR.

Bir komiser düşünün... Sorguladığını dinlemiyor, suçlu bulduğunu yakalamıyor, pusuya yatıp beklemek istemiyor, soruşturmayı ilerletecek şemalar yapmıyor, çocukluk anılarından aklında kalan bir detaydan cinayeti çözmeye dair ipucu bulmayı bekliyor... Simenon'un yarattığı Komiser Maigret karakteri işte böyledir. *Polis Soruşturmasında Klinik Metot: Holmes, Poirot, Maigret* (2003) adlı kitabında Domonique Meyer-Bolzinger şöyle yazar: "Maigret'nin metodu Holmes metodunun inkârıdır" (s. 118). Simenon, Maigret karakterini yaratmakla Edgar Allan Poe, Émile Gaboriau, Wilkie Collins, Conan Doyle, Gaston Leroux ve Maurice Leblanc'a dair klasik polis soruşturmasını değiştirmediyse de onun yapısıyla oynar. Bunu da polisiye roman teorisinin ve tarihinin üzerine inşa edildiği en alttaki en büyük tuğlayı çekerek yapar: Aklın ve muhakemenin egemenliği. O andan itibaren, Vanoncini (2002, s. 59)'nin de belirttiği gibi, bir gizemi klasik yollardan giderek mantıklı sonucuna ulaştırmakla yetinen kişi değildir artık soruşturmacı. O, suçlunun arkasındaki "çıplak adam"ı (*homme nu*) arayanıdır. Peki, Maigret bu "çıplak adam"a ulaşmak için nasıl bir metot kullanmaktadır?

400'ü aşkın roman ve birçok novella sahibi Simenon'un Türkçeye çevrilmiş eseri oldukça az. Ceyhan Usanmaz'ın belirttiği gibi o neredeyse "bilinmez", "tanınmaz", "görünmez" bir yazar bizim için. Neyse ki 1931 yılının Mayıs ayında yayımlanan Maigret serisinin ilk kitabı *Leton-*

yaly *Pietr* dilimize kazandırılmış. Bu ilk kitapta Simenon, yarattığı soruşturmacının yeni metoduna ev sahipliği yapan teoriyi ele verir ve ona bir isim koyar: “Çatlak teorisi” (*théorie de fissure*). Maigret’nin dedektiflerin rutin işlerinden biri olan gözcülük yapmayı “anlamsız” bulmasına, roman çok ilerlemeden tanık olur ve afallarız. Anlatıcı bu şaşkınlıkla sendelemiş okuyucunun ilerleyen sayfalarda yere düşüp romana emekleyerek devam etmesini önlemek için hemen açıklamalara girişir: “Durum gülünçtü. Komiser tuttuğu nöbetin bir işe yarayacağına yüzde on bile şans vermiyordu. Ama yine de iç sesinin bile dillendiremeyeceği belirsiz bir izlenim yüzünden dayanmaya devam etti. Bu daha çok kafasındaki başka bir zaman kurmadığı, aklında belirsiz olarak duran ve adını çatlak koyduğu teorisiydi.” (s. 46)¹. Komiser Maigret’nin gerçekliğe dair nasıl bir çatlak bulup oradan neyi görmeyi beklediğini bilmeyen okur bilgilendirilmeye devam edilir: “Bir cinayet mi olmuştu yoksa herhangi bir suç mu işlenmişti? Mücadele aşağı yukarı tarafsız olan verilerle yürütülüyordu. Bir ya da birden fazla bilinmeyen kişinin çıkardığı sorun mantıkla çözülmeye çalışılıyordu. Maigret diğerleri gibi hareket ediyordu. O da Bertillon, Reiss ve Locard’ın polislin ellerine teslim ettiği ve tamamen bilimsel ama alışılmamış yöntemleri kullanıyordu. Ama o aslında çatlağı araştırıyor, bekliyor ve özellikle de onu pusuda bekliyordu. Başka bir deyişle, oyuncunun ardındaki adamın ortaya çıktığı o anı.” (ss. 46-47). Maigret’nin çatlaktan görmek istediği, Simenon’un meşhur “çıplak adam”ı, her türlü cinayet aletinden, kıyafetinden soyutlanmış kişi olarak karşımıza çıkar. Çünkü, Letonyalı Pietr’in satırlarında yazıldığı gibi, “kötülüğün ve suçun ardında her zaman bir adam vardır” ve bu adam aynı zamanda “polislin özellikle bulmaya çalıştığı ve genelde avladığı bir oyuncu, bir rakip”tir. (s. 46)

Siegfried Kracauer’in *Polisiye roman: Felsefi Bir İnceleme* (1981) adlı kitabında şöyle yazar: “Gizem aynı zamanda herkesin onun içine koymaya kendinde hak gördüğü beklentidir.” (Boltanski, 2008, s. 53). Sosyal bilimlerin faaliyetleri incelendiğinde polisiye gizem ve bilimsel gizemin aslında birbirinden çok da farklı olmadığı görülür. Kracauer (1981)’in polisiye roman için tarif ettiğini altmış yıl sonra “göstergesel paradigma” (paradigm indiciaire) konusuna ayırdığı makalesinde Carlo Ginzburg (1989) aktarır. Onlara göre polisiye öykü her şeyden önce gerçeğin “ratio” adını verdiğimiz ve Türkçeye “muhakeme” şeklinde çevirebileceğimiz şeyle istila edilmesiyle yani modernitenin tipik görünümü olan aklın tamamen enstrümantal bir

KOMİSER MAIGRET PARLAK, HIZLI VE HARİKA SHERLOCK HOLMES’ÜN VARİSİ LORD PETER, PHILO VANCE YA DA HERCULE POIROT GİBİ EKSANTRİK ANGLOSAKSON DANDY DEDEKTİFLERİN AKSİNE OLUŞTURULMUŞ BİR KARAKTERDİR.

şekilde ortaya konulmasıyla var olur. *Ratio*yu meydana getirenler “mantıklı düşünme” ve “ahlaki hareket”tir ve bu ikisi hiçbir zaman birbirine karşıt olmaz (Boltanski, 2011, s. 56). Soruşturmacı gizemi çözerken *rationun* bu iki boyutu tarafından yönlendirilir. Aşamaları ipucu→ doğrulama→ geçici hipotez→ olası bir cinayet senaryosu→ katili sorgulama→ katile suçunu itiraf ettirme→ suçluyu adalete teslim etme şeklinde sıralanan “mantıklı düşünme” ve “ahlaki hareket” beraberliği Maigret tarafından uygulansa da bu aşamalar biraz farklı yaşanır. Maigret romanlarında gizemi çözmek için önce “katili anlamak” gerekir. Fakat bu bazen öyle zordur ki karşı karşıya olunan durum *ratio* (muhakeme) sınırlarımızı zorlayacak kadar ikirciklidir. Örneğin Maigret’nin peşine düştüğü Letonyalı Pietr hem aranan adamdır hem de değildir: “Bu yağmurluklu adam Letonyalıya hem benziyor hem de benzemiyordu. Aynı boydaydı; aşağı yukarı bir altmış sekiz. İlk bakışta, onu otuz iki yerine yirmi altı yaşında gösteren giyim tarzına rağmen arananla aynı yaşta olduğu söylenebilirdi. Bu kişinin Maigret’nin ezbere bildiği ve cebinde taşıdığı eşkaldeki asıl kişi olması için hiçbir engel yoktu. Ama yine de başka biriydi!”² Örneğin gözlerinde daha bulanık ve nostaljik bir hava vardı. Sanki yağmurda gözbebekleri sulanmış gibi, gri rengi daha açıktı.” (s. 48)

“Hiçbir yerdeyim. Belki de işime yarayacak ya da hiçbir zaman yaramayacak bilgileri topluyorum,” der Simenon, Maigret’nin ağzından, serinin *Maigret ve Bay Charles* (1972) adlı kitabında. Fakat Maigret bu vurdumduymaz görüşünün altında kendine özgü bir titizliğe de sahiptir. *Maigret ve Hayalet* (1964)’te onun en ufak değişikliklere dahi duyarlı biri olduğunu okuruz. Herhangi bir harekette bulunmadan günlük ya da mevsimsel döngüler, havadaki değişim, günlük hayatta yaptığımız alışıldık işlerin durumu ve mekânın ambiansı gibi birçok şeyi kontrol eder. Meyer-Bolzinger (2003, s. 95) hem Maigret’nin farklı kişiliğinin metodunda yarattığı değişikliğe hem de onun standart dedektiflere benzememe motivasyonuna değinir: “Komiser Maigret parlak, hızlı ve harika Sherlock Holmes’ün varisi Lord Peter, Philo Vance

**SIMENON SAYESİNDE, HER ŞEYDEN
ÖNCE ARTIK POLİSİYE, SOSYAL
SINIFLAR YOKMUŞ GİBİ DAVRANAN
BİR TÜR OLMaktan UZAKLAŞIR.
BÖYLELİKLE, JACQUES DUBOIS
(2006, s. 174)'NİN BELİRTTİĞİ GİBİ,
OLAYLARIN GEÇTİĞİ TOPLUMUN
SOSYAL KATMANLARINA DAİR GÜVENLİ
BİLGİYE VÂKIF OLMAYA BAŞLARIZ.**

ya da Hercule Poirot gibi eksantrik Anglosakson *dandy* dedektiflerin aksine oluşturulmuş bir karakterdir. Simenon burada gizemi bulmaca gibi çözen fakat kişiliğinden dolayı daha “à la française” görünen bir soruşturmacı arz eder hal-ka. Bu orijinal soruşturmacı, gizem romanlarına dair üzerine fikir birliği edilmiş bütün değerlendirmeleri yıkar ve 1930’larda Fransızcanın ürettiği polisiye romanların özerkliğinin temelini oluşturur.” Christian Delcourt ve diğerlerine göre (1980) Simenon, karakterler ve kaderlerle ilgilenerek polisiye romana daha önce görülmemiş bir meşruluk katar. Bunu, gizemin yapısını ve düğümün çözülüşünü daha ciddi ve asil bir romanlaştırmay-la destekleyen elemanlar kullanarak gerçekleştirir. Daha açık bir ifadeyle anlatmak gerekirse, onun bir *milieu* (ortam) tasvir ettiğini, karakterleri analize yöneldiğini ve onların kaderlerini çizdiğini söyleyebiliriz. Simenon dedektif romanlarına, onlarda daha önceden hiç kullanılmayan *milieu* ve mekâna tasvirlerle farklı bir canlılık getirmiştir (Vanoncini, 2002, s. 59).

İşte tam burada, Simenon yorumcuları ikiye ayrılır: Yorumculardan bir kısmı Simenon yazını iki döneme ayırır: Maigret romanları dönemi ve “zor” romanlar dönemi. Daha doğrusu Maigretli “zor” romanlar dönemi. Birinci dönemde soruşturma tarihi cinayet tarihini medyatikleştirir, bu da “zor” romanın temelini oluşturur. İkinci dönemde romana sosyal boyut da katılır, Simenon’un o çok sevdiği “çıplak adam” a komiser kendi gözleriyle bakar (Meyer-Bolzinger, 2003, s. 95). Bu kategorilendirmeye tam olarak katılmak mümkün değil çünkü “suç” unsuru Simenon’un romanlarının büyük bölümünde ortak temadır. Bu konu, romana her zaman polisiye vaka analiziyle girmez. Kişinin kendini suçlaması da tema olarak çok belirgindir ve Dostoyevski’den alınan zevki hatırlatır.

Maigret’nin suç üzerine düşündüklerine 1931 yılının Temmuz ayında yayımlanan *Hollanda’da Bir Cinayet* (1931) adlı romanda rastlarız. Hatta

romanın konusunun suçluların sorumluluğu olduğu bile söylenebilir. Bu romanda Conrad Poppinga, psikoloji profesörü Jean Duclos onuruna Delfzijl’de verilen bir gecede tabancayla öldürülür. Prof. Duclos cinayet aletini evde bulur ve hemen ipuçlarını toplamak, soruşturmaya dair şemalar yapmak suretiyle cinayeti kendine özgü bir şekilde araştırmaya başlar. Maigret, Delfzijl’e gönderilir. Duclos’nun en sevdiği çalışma konularından birinin “katilin sorumluluğu” olduğunu öğrenir ve bu konuda neler düşündüğünü dinleriz: “Cinayet adı verilen suçlardan toplumumuz sorumludur... Biz yaşamı herkesin olabildiğince mutlu olması için düzenledik... Sosyal sınıflar yarattık ve her bireyin bu sosyal sınıflardan birine katılması bir zorunluluktur.” (Simenon, [1931] 2008, s. 125)

Simenon’un eserleri dünyanın her tarafında şaşkınlık yaratmıştır. Gaston Leroux ve Sébastien Japrisot ile bu tip romanların tarihini anlamaya yardımcı olan bir anahtardır bu eserler. Simenon sayesinde, her şeyden önce artık polisiye, sosyal sınıflar yokmuş gibi davranan bir tür olmaktan uzaklaşır. Böylelikle Jacques Dubois (2006, s. 174)’nin belirttiği gibi, olayların geçtiği toplumun sosyal katmanlarına dair güvenli bilgiye vâkif olmaya başlarız. Maigret romanlarında sosyal gerçeklik derinlikli bir şekilde verilir. Bu romanların ahlaka, siyasete ve yargıya dair neler söylediği ayrıntılı bir şekilde incelenmelidir. Fakat Maigret’nin asıl kendine özgü olduğu, sosyal sınıflara olan duyarlılığından öte soruşturmalarda uyguladığı yöntemidir. Maigret’nin metodunun deneysel metot olduğunu söylemek acelecilik olur. Bunun nedeni Maigret’nin yasayla olan ilişkisidir. Maigret için soruşturma sırasında her şey oldukça açık olsa da ve deneysel metot kullanılarak anlaşılabilse de katilin suçluluğu hiçbir zaman bu şekilde anlaşılabilir. Birçok durumda Maigret katilin kimliğinden emin olsa da suçluluğundan emin olamaz. Bu da cinayetin cezalandırılmaması gerektiği konusundaki şüphesinden ileri gelmektedir. Bu argümanı, dedektif romanları tarihinde bir devrim niteliğindedir.

Marc Lits (2011, s. 50)’e göre Maigret, insan ruhunu iyi bilir gibi görünür ve böylece katilin kafasının içine girebilir. Fakat bunu usulca yapar. Soruşturma sırasında kahramanlardan birine şöyle söyler: “Siz Jean Duclos’nun teorilerini dinlediniz. Onun sözünü ettiği Grosz’un eserlerini okumuşsunuz. Bir ilke: Psikolojik yaklaşımlarla hakikatten uzaklaşmamak. Somut ipuçlarından hareketle akıl yürütme işini sonuna kadar sürdürmek...” (Simenon, [1931] 2008, s. 88). Bu kadar somut ipuçları aradığından mı yoksa karakter-

lerin psikolojilerine bu kadar önem verdiğinden midir bilinmez, Maigret'nin soruşturmaları yavaş ilerler. *Flamanların Evinde* (1932) adlı romandaki soruşturma bu yavaşlığa iyi bir örnektir. Romanın gelişim evresinde önemli aşamaları oluşturan 41. ve 61. sayfalarda bile hâlâ Joseph Peeters'in ne lehine ne aleyhine bir ipucu ortaya koyabilir.

Maigret'nin Sherlock Holmes, Hercule Poirot ve nice ünlü dedektiften farkı, çözmesi gereken vakalar karşısındaki pasifliğidir. Vanoncini (2002, s. 57)'nin belirttiği gibi o, "Elde edilen tüm ilk bulgular anlam kazanana kadar beklemekle yetinir." Bu, tümdengelim metoduna benzemez, ipuçlarının izini sürmeye de. Gözlemek de değildir yapılan. Meyer-Bolzinger (2003, s. 108-111)'den alıntılırsak, Belçikalı komiser her zaman, soruşturmasının ilk safhasında mümkün olduğunca çok ipucu biriktirmek için beklemeye katlanır. O, göz atmaz, izlenimleri absorbe eder. İşte hızlı *rationun* bu reddi polis komiserinin metodunun en büyük özelliğidir: Gözlemez, mekânların havasını solur, oraları benimser. Suçlunun kim olduğunu anlama anını bir "göstergebilim uygulaması"ndan çok, "zeki bir simya" olarak gösterir. Açık ve çevik bilinç ile loş ve kör bilinçaltı birbirine ne kadar zıtsa Holmes ve Maigret'nin çalışma biçimi birbirine o kadar zıttır. Maigret gözlemez, göz atar ve bu onda bilgiyi emme kapasitesine dönüşür. Maigret geçici hipotezler oluşturma ve bunları doğrulamaya zaman ayırır fakat sadece son safhada, bir cinayet senaryosuna dayanarak ona suçunu itiraf ettirir. (Vanoncini, 2002, s. 58). Bu üç zamanlı yapı *Maigret ve Kafasız Vücut* (1955) adlı romanda ortaya konmuştur. Hatta Maigret'nin kendi metoduna dair şüpheleri bu romanın ana konusunu oluşturur.

Maigret'nin bir şüpheliyi sorgularken bazen onu dinleyip dinlemediğinden emin olamayız demiştik. *Hollanda'da Bir Cinayet*'te tam da bu konu bir anlığına gündeme gelir: "Acaba Maigret dinliyor muydu ki?" (s. 27) "Gerçekten de Maigret'nin bütün hikâyelerle ilgilenir gibi bir hali yoktu." (s. 28). "Maigret söz konusu kâğıtlara göz bile atmadan piposunu boşalttı." (s. 25). Ayrıca bazen gizem, *İmza Picpus* (1968)'ta olduğu gibi, bir rastlantıya anlam verilerek çözümlenir. Sinema uyarlaması zevkle izlenen bu romanda katil, Picpus imzalı bir zarf bırakmıştır ve bu imza baştan beri soruşturmayı yöneten önemli bir ipucu gibi görülmüştür. Fakat Maigret soruşturma boyunca ipucuna bir anlam verememiştir. Ne zaman soruşturmadaki bir numaralı sanığın hemen her gün gittiği kafeye rastlantı sonucu girer ve onun hep oturduğu masaya oturur, o za-

man aydınlanır. Kahvesini yudumlarken kafasını kaldırıp tam karşıdaki duvara baktığı anda bir reklam afişi görür. Reklam, Picpus adındaki bir taşıma şirketine aittir. Bu olay sayesinde aslında Picpus imzasının katilinin adıyla ilgili olmadığını ve dolayısıyla bunun bir ipucu kabul edilmemesi gerektiğini Maigret ile eşzamanlı anlamış oluruz. *Maigret ve Evsiz Adam* (1963) adlı romanda neredeyse *gözlem bile yapmayan bir Maigret* vardır karşımızda. Herhangi bir şeyi deşifre ettiğine ya da cinayet mahallinde dört ayağının üzerinde inceleme yaptığına tanık olmayız. İpuçlarını toplamak ve onları laboratuvarında incelemek P. J.'in teknisyenlerinin, otopsi raporu da uzman doktorların işidir. *Maigret Öfkeleniyor*'da (1947) komiser, olabildiğince boş bakan bir ifadeyle tasvir edilmiştir.

Her metot bir akıl yürütme biçimidir. Maigret için akıl yürütmek hem bir zekâ ve mantık egzersizidir hem de bir kendini bırakış ve kaybediş. Bu kendini bırakış sırasında aklına, çocukluğuna dair görüntüler üşüşür kimi zaman. Meyer-Bolzinger (2003, s. 113-114) bunlara "nosografik veriler" (substituts nosographiques) adını verir ve masallar, küçük çocuklar için yazılmış kitaplar, geçmişin melodileri, ninniler gibi beynimizde daha önceden mevcut şeyler olarak listeler. Polisiye tarihinde "hipnotize eden (l'hypnotiseur) Holmes"ün yerini "hipnotize olmuş (l'hypnotisé) Maigret" alır. O, her şeyi bilen bilge dedektif rolünü bir kenara bırakır. Mantık ve akli reddederek Holmes'ün akıl yürütmesine dair sadece birikimli ilerleme boyutunu benimser. "Holmes bir fikri, bir cümle parçasını alır, ilkokul çocuğu gibi onu durmadan kendi kendine tekrar ederek iyice kafasına sokmaya çalışır," diye yazar Meyer-Bolzinger (2003, s. 114). Maigret ise böyle bir "gösterimsel sonuç" a ulaşmaya şartlanmaz çünkü bu ona "bir dogmayı homurdanmak" gibi görünür. Maigret her zaman akıl yürütmeye de elindekileri yan yana koyup organize ederek bize her zaman bir öykü anlatır. O halde o aslında her şeyi bir anlatım mantığına (une logique narrative) büründürmeye çalışır.

BİRÇOK DURUMDA MAIGRET, KATİLİN KİMLİĞİNDEN EMİN OLSA DA SUÇLULUĞUNDAN EMİN OLAMAZ. BU DA CİNAYETİN CEZALANDIRILMAMASI GEREKTİĞİ KONUSUNDAKİ ŞÜPHESİNDEN İLERİ GELMEKTEDİR. BU ARGÜMANI DEDEKTİF ROMANLARI TARİHİNDE BİR DEVRİM NİTELİĞİNDEDİR.

Maigret'nin hafızasındaki nosografik verilerle Simenon'un kiler ne kadar örtüşür acaba? Bu sorunun cevabı, yazarın en bilinen ve beğenilen biyografisi olan, Pierre Assouline tarafından yazılmış ve *Simenon* (1996) başlığıyla yayımlanmış biyografide gizlidir. Assouline, yazarın hayatına dair ayrıntıların hangi romanlarının ayrıntıları olarak karşımıza çıktığını tek tek sabırla işler kitabına. Bunu yaparken de Simenon'un *Mémoires Intimes* (1981) başlığıyla yayımlanmış otobiyografisinde anlattıklarından şüpheye düşmemizi hatırlatmadan da duramaz!

DİPNOTLAR

- 1) Letonyalı Pietr'in Türkçe çevirisinden düzeltilerek yararlanılmıştır.
- 2) "Et pourtant, c'était un autre homme !" (Simenon, ([1931]1977, s. 50)

KAYNAKÇA

- André Vanoncini (2002), *Le Roman Policier*, PUF, Paris.
- Carlo Ginzburg (1980), "Signes, Traces, Pistes", *Débat*, n°6, ss. 3-44.
- Ceyhan Usanmaz (2016), "Simenon'la yeni bir randevu", <http://www.sabitfikir.com/dosyalar/simenon-la-yeni-bir-randevu>.
- Christian Delcourt, Jacques Dubois, Claudine Gothot-Mersch, Jean-Marie Klinkenberg ve Danièle Latin (1993), *Lire Simenon : réalité, fiction, écriture*, Labor, Bruxelles.
- Dominique Meyer-Bolzinger (2003), *Une méthode clinique dans l'enquête policière : Holmes, Poirot, Maigret* (Polis

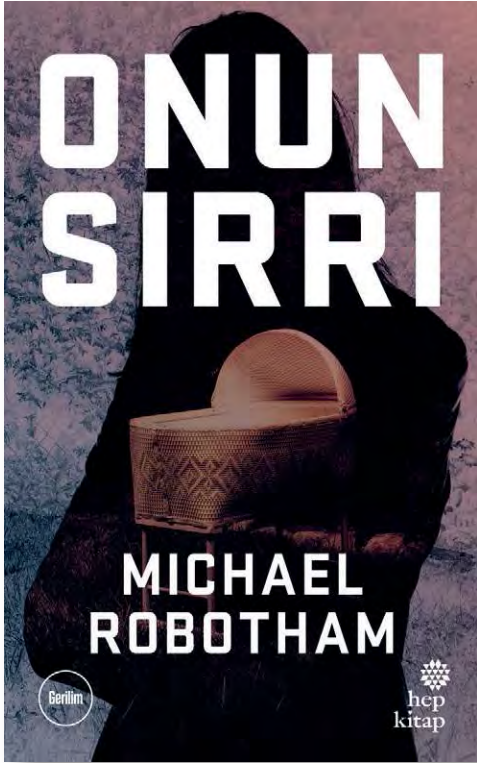
Soruşturmasında Klinik Metot: Holmes, Poirot, Maigret), Editions du Céfal, Liège.

- Georges Simenon ([1931]1977), *Pietre-Le-Letton*, Pocket, Paris.
- Georges Simenon ([1931]2008), *Hollanda'da Bir Cinayet*, Kabcacı, İstanbul.
- Georges Simenon ([1931]2012), *Letonyalı Pietr*, Feniks Kitap, İstanbul.
- Georges Simenon ([1932]2008), *Flamanların Evinde*, Kabcacı, İstanbul.
- Georges Simenon ([1933]2008), *Kanaldaki Ev*, Kabcacı, İstanbul.
- Georges Simenon ([1944]1968), *Signé Picpus*, Jean-Pierre Decourt yönetmenliğinde uyarlanmış film, 86 dakika.
- Georges Simenon ([1947]2012), *Maigret se fâche* (*Maigret Öfkeleniyor*), Omnibus, Paris.
- Georges Simenon ([1955]2012), *Maigret et le corps sans tête* (*Maigret ve Kafasız Vücut*), Omnibus, Paris.
- Georges Simenon ([1963]2012), *Maigret et le clochard* (*Maigret ve Evsiz Adam*), Omnibus, Paris.
- Georges Simenon ([1964]2012), *Maigret et le fantôme* (*Maigret ve Hayalet*), Omnibus, Paris.
- Georges Simenon([1972]2012), *Maigret et monsieur Charles* (*Maigret ve Bay Charles*), Omnibus, Paris.
- Jacques Dubois (2006), *Le roman policier ou la modernité*, Armand Colin, Paris.
- Luc Boltanski (2011), "Une étude en noir", *Tracés*, n° 20, pp. 49-73.
- Marc Lits (2011), *Le genre policier dans tous ses états D'Arsène Lupin*, Pulim, Limoges.
- Pierre Assouline (1992), *Simenon*, Gallimard, Paris.
- Siegfried Kracauer (1981), *Le roman policier: un traité philosophique*, Petite Bibliothèque Payot, Paris.

Yazın tadı *gerilimin* serinliğinde çıkar!

Tüm dünyadan önce
Türkiye’de!

Michael Robotham’ın
kaleminden tüyleri diken
diken eden, sarsıcı bir
psikolojik gerilim!

Mücadeleden
hoşlanan
bir seri katil...
Son hedefi de
tam dişine göre!

hep_kitap
hep_kitap
hepkitapp
hepkitap.com.tr

Genel Dağıtım PUNT

hep
kitap

SIMENON VE...

SIMENON VE ATATÜRK

Simenon'un 1933'te Troçki'yle söyleşi yapmak için ülkemize geldiğini biliyoruz. *Cumhuriyet* gazetesinin haberine bakılırsa Simenon, ülkemizi methetmişti:

Maruf Fransız romancılarından M. Georges Simenon dün sabah İstanbul'a gelerek Pera Palas oteline inmiştir. M. Georges Simenon dün kendisiyle görüşen bir muharririmize şunları söylemiştir:

"Her sene bu mevsimde seyahat etmekteyim. Bu seyahatlerim esnasında birçok mevzular toplar ve yeni bir eser yazarken bunlardan istifade ederim. Türkiye'ye de aynı maksatla geldim. Buradan Batum tarikle Rusya'ya ve oradan Tahran'a ve Suriye'ye geçerek Hicaz'a ve Mekke'ye gideceğim. Bu seyahatimin intibalarını Paris Soir gazetesine yazacağım. Türkiye'de iki hafta kadar kalarak tetkikatta bulunacağım."

Fransız muharriri bundan sonra Türkiye hakkındaki düşüncelerini de şöyle anlatmıştır:

"Bana kızmayın. Size fikrimi açık söyleyeyim. Ben Klod Farer Türkiye'sini hiç sevmem. Çünkü o Türkiye çok kozmopolit bir memleket. Orada her memleketin bir kolonisi ve mahallesi yaşar. Bu beni iğrendirir. Hele Klod Farer Türkiye'sinden biraz daha derinleşen Piyer Loti Türkiye'sini büsbütün sevmem. Ben enerjik Mustafa Kemal Türkiye'sini seviyorum. Bu Türkiye her şeyi, her kuvveti, kendi benliğinde ve hırsında bulan memleket. Burada büyük dâhi Mustafa Kemal her yapacağını kendi azmi ve Türk milletinin azmi ile yapıyor."

Türkiye'ye ilk defa geliyorum ve bende ilk bıraktığı intiba çok güzeldir."

(*Cumhuriyet*, 02.06.1933)

Atatürk Türkiye'si hakkında söyledikleri ilginç.

Yakıştırma değilse tabii. Batum'daki Türk Konsolosu Adil Bey ile sekreteri Sonya arasındaki aşkı anlatan *Karşı Penceredeki İnsanlar*'da da (1933) yazar, iki genç ülkeyi, Stalin rejimiyle Mustafa Kemal rejimini karşılaştırır; tavrını ülkemiz lehinde koyar.

Öte yandan, yazarın bir yıl sonra yayımladığı *Kıralık Oda*'da (1934), ana karakterin ağzından Atatürk için *diktatör* ifadesi kullanılır. Bir tür "light" Suç ve Ceza yakıştırması yapılan *Kıralık Oda*'nın Raskolnikov'u Elie Naegar, Portekiz asıllı bir Türk'tür. Roman, dilimize Nurullah Ataç çevirisiyle kazandırıldı; Everest Yayınevi'nin Simenon serisinde yeni baskısı yapılacaktır.

SIMENON VE PEYAMİ SAFA

Cumhuriyet gazetesinde Simenon için "Maruf Fransız romancı" ifadesinin kullanılmasına fena halde içerleyen Peyami Safa, hemen ertesi gün yine *Cumhuriyet* gazetesindeki köşesinde alır hıncını:

Kimdir bu M. Georges Simenon?

Bu isimde "maruf" bir Fransız romancı yoktur.

Henüz öğrendim ki M. Simenon zabıta romanları yazarmış.

Şüphesiz bu da bir kıymettir. Fakat iyi yemek pişirmek, iyi kundura yapmak, iyi traş etmek gibi. Yüksek bir san'at kıymeti değil.

Niçin Avrupalıların ve Amerikalıların bütün ahçıları, bütün kunduracılarını, bütün berberlerini rıhtımda, yerlere kadar şapkamızı çıkararak selamlıyor, karşılıyor, kendileriyle mülakatlar yapıyoruz? Çünkü bunlar Türk değil, garplidirler.

Ahmet Haşim Frankfurt istasyonuna bastığı vakit ayağına bir tek gazeteci geldi ve kendisiyle görüştü mü?

Muharrir arkadaşlar! Bırakın artık bu Paris bulvarlarında, adım başında rastlanan tefrika roman-cılarını; ve nereden gelip nereye gittiklerini. Türkiye hakkında ne buyuracaklarını merak etmeyiniz. Matbaa mürekkebi ve gazete kağıdı o kadar ucuz değil.

(Cumhuriyet, 03.06.1933)

Yetmemiş olacak ki, beş gün sonra yazarın mal-varlığını araştırmış olarak konuya geri döner:

Turen eyaletinde bir şato,

Koskocaman bir çiftlik,

İki yat,

Dört otomobil,

Yeryüzünün dört bucağına seyahatler...

Bütün bunlara sahip ve muktedir olan bir insandan bahsetmek istiyorum. Bir şatosu, bir çiftliği, bir yatı, dört otomobili olan bu adam, üç sene evvel meteliksizken, bugün bir istihbar makalesine 30 bin frank alan zabıta romanları muharriri M. Georges Simenon'dur. Hani şu geçenlerde gazetelerimizin kendisine fazla ehemmiyet vererek beyanatını yazmalarından şikayet ettiğim Fransız muharriri. Henüz otuz yaşını bile doldurmamıştır.

Altınları çeken bu mıknaş kalem sahibinin marifeti nedir? İyi yazı yazmak mı? Öyle olsaydı cihan edebiyat tarihinin her sahifesinde bir iki tanesinin adına rastlanan fakir dahilerin fena yazı yazdıklarını kabul etmek lazım gelirdi.

M. Simenon gibilerin marifeti, -Server Bedi'nin kulakları çınlasın- kitap okumayı çok sevdikleri halde uzun derin düşünmeyi sevmeyenlerin bu dünyada her zaman ekseriyeti teşkil ettiklerini çakmış olmaktır. Hepimizin böyle sathi eserlere karşı zâfımız vardır. Ben de yorgun saatlerimde, zihnimden büyük bir gayret istemiyen hafif, oyalayıcı ve sürükleyici kitaplara göz atarım. Zabıta romanlarını da severim. Her vakit balıkyağı ve çelikşurubu içilmez. Bazen ayaküstü mideye indirilen hafif bir turunc şerbeti, limonata veya gazoz içimizi açar.

Şüphesiz gazoz ve limonata sarfıyatı balıkyağı satışından fazla olacaktır. Cinai romanlarında

insan kanını bize tatlı bir şerbet gibi yutturan muharrirlerin marifetleri, alelade bir lezzetin sırrını bulmuş olmaktan ibarettir.

Safa'nın bu satırlarını yayımlayan Cumhuriyet gazetesi, Simenon'a yıllar boyunca daha çok matbaa mürekkebi ve gazete kâğıdı harcayacaktı; tabii Peyami Bey o tarihte bunu bilemezdi.

SIMENON VE NAZİLER

1. Dünya Savaşı'ndan tecrübeli olan Simenon, ikincisine büyük şehirde yakalanmak istemiyordu. Bu yüzden 1938 yılında karısı Tigy ile birlikte, hizmetçileri Boulle'ü de alarak La Rochelle'e taşındılar. İlk oğlu Marc burada dünyaya geldi. Simenon, Nazi işgali altında geçen dönemi, hayatının en mutlu yılları arasında sayar.

Bu mutlu dönem, savaş sonrasında işbirlikçi olarak suçlanmasıyla sona erdi. Gerekçe, Nazilerin elindeki Continental film stüdyolarıyla da anlaşma yapmış olmasıydı. Yedi Kızlar romanından uyarlanan filmin galasında, Nazi subaylarıyla el sıkışmış olması durumu kötüleştirmişti.

O yıllarda işbirlikçilikle suçlanan sanatçıların sayısı az değildi. Aslında Fransız sanatçıları arasında direnişçiler, istisna denecek kadar azınlıktaydı. Hitler'e saygısızlık edildiğini düşünen Cocteau ya da Alman subayıyla aşkını "My heart is French but my ass is international" sözleriyle savunan aktrist Arletty ile karşılaştırılırsa Simenon'un pragmatist yaklaşımı masum kalacaktır.

Simenon, Paris'e dönmesine izin verilmeden önce, birkaç ay boyunca ev hapsinde tutuldu. 1945 yılının Mayıs ayında nihayet aklanıp şehre girebildiğinde artık Amerika'ya taşınmaya kararlıydı. 1945 Ağustos'unda Paris'te VJ-day (Victory-over-Japan) kutlamaları yapılırken Amerika vizesini almış, yolculuk hazırlıklarına başlamıştı bile.

Hiroşima ve Nagasaki'ye atılan bombalardan sadece birkaç gün sonra Fransa'da yapılan kutlamalar, yazarın hoşuna gitmemiştir. Onun için Fransa, Belçika ya da Almanya, hepsi savaşın birer mağlubuydu. Şu farkla ki, Fransızlar zafer kazandıklarını sanıyorlardı.

SIMENON VE "ON BİN" KADIN

Simenon, 74 yaşındayken Fellini ile yaptığı bir söyleşide, hayatı boyunca on bin kadına yattığını iddia etmişti. İkinci eşi Denise bu konuda daha gerçekçi bir tahminde bulunmaktadır: 1200 kadın.

Simenon'un karşı cinsle aşırı ilgisi herkesin bildiği bir konu. Oğlu John, bunun, ailenin keskin koku alma duyusunun bir sonucu olabileceğini söylemiş. John'a bakılırsa bu duyusunun zayıflığı nasıl cinsel isteksizliğe yol açıyorsa, keskinliği de tam ters etki yapabilmelidir. Konunun uzmanı değilim elbette ama yazarın çevresini nasıl "koklayabildiği" şu anekdottan da anlaşılabilir:

Simenon ile ünlü meslektaş Marcel Pagnol, Paris'te sohbet ederek yürürlerken Simenon kısa bir ıslıktan sonra, "Enfes bir kadın," deyince Pagnol şaşır: "Kim? Etrafta saçlı sakallı delikanlılardan başka kimseyi görmüyorum?" Simenon sakın bir sesle konuşur. "Arkamızdan geliyor." Pagnol sorar: "Nasıl gördün peki?" Ünlü yazar gülerek cevaplar: "Onu değil, fakat karşıımızdan gelip yanıımızdan

geçen erkeklerin yüzlerindeki anlamı, bakışlarındaki ihtirası görüyorum."

"On bin kadın" iddiası, sonradan Simenon'a gazetecilerin sıkça sorduğu sorulardan biri oldu. Yazar, aslında hiç saymadığını ama cinsel hayatı 13 yaşında başladığı için bunun makul bir rakam olduğunu söyledi. Simenon'a göre bir kadını tanımak için onunla yatmanız gerekirdi ve o da kadınları tanımak istiyordu. Bir başka söyleşide de farklı bir açıklaması vardı: "Açsanız, yersiniz. Susadıysanız, içersiniz. Bu elzem bir şey."

SIMENON VE EDEBİYAT

Simenon'un edebi zevki, annesi tarafından işletilen pansiyonda kalan yabancıların getirdiği romanlarla oluşmuştu. Özellikle Rusya'dan kaçıp gelenler, genç Simenon'un Rus edebiyatıyla tanışmasına yol açmıştı. Daha 12 yaşındayken Gogol ve Dostoyevski, sonra Çehov ve Conrad okuduğunu belirten yazar, 26 yaşında yazdığı ilk Maigret romanıyla birlikte başka yazarlardan etilenmemek için okumaya son verdi.

Polisiye alanında Edgar Allan Poe'yu, Raymond Chandler'ı, Dashiell Hammett'ı övgüyle anarken, Sherlock Holmes öykülerini fazla "mekanik", Agatha Christie'nin romanlarını ise tiksindirici buluyordu.

Aşağıda, yazarın edebiyat üzerine farklı zamanlarda açıkladığı görüşlerini bir araya getirdim.

Romanlardan nefret ederim, sadece kurgu dışı, özellikle psikiyatri okumayı severim. Kendi romanlarımı sever miyim, bilmiyorum; hiçbirini okumadım.

Agatha Christie'den tiksiniyorum. Zengin insanlar, şatolar ve güzel manzaralar hakkında yazıyor. Bir romanını okumaya çalıştım ama bitiremedim. Bu edebiyat değil, sadece göz boyama.

Benim için büyük "E" ile edebiyat, çöpten başka bir şey değildir.

Picasso'yu tanırdım. Kesinlikle zeki biri değildi. Kültürlü biri değildi, onu resim yapmaya iten bir dürtüye sahipti. Gidé, aydın bir eşcinseldi; sanırım onu mutsuz eden buydu. Romanlarımı ne kadar sevdiğini yazdı. Ben ise onun romanlarını sevmiyorum, ama bunu ona hiç söylemedim.

Ceza yasası ve İncil dışında hiçbir şey okumuyorum. İncil çok zalim bir kitap; belki de yazılmış en zalim kitap.

Dashiell Hammett'ı çok severim. Aynı onun gibi, ben de pulp dergileri için öyküler yazdım. Afrika'da ve Amerika'da geçen öyküler. Ve para kazanıp oraları gördüğümde, öykülerde anlattığım kadar güzel olmadıklarını gördüm.

Yazmak, bir mutsuzluk vazifesidir.

MR. BEAN'Lİ MAIGRET'NİN **DAYANILMAZ AĞIRLIĞI**

ATKINSON'IN DEDIĞİ GİBİ ONU FARKLI KILAN TEK ÖZELLİĞİ, ANALİZ YETENEĞİ. O DA TIPKI SHERLOCK HOLMES GİBİ EN ESRARENGİZ OLAYLARI DÜŞÜNCEYLE AYDINLATIYOR. AMA SHERLOCK'UN GÖSTERİŞLİ VE UKALA TAVRINDAN FARKLI OLARAK O, GÖSTERİŞSİZ, KENDİ REKLAMINI YAPMAYAN BİR İNSAN. BELKİ DE BU NEDENLE ÜÇ FİLMDE DE AMİRLERİ VEYA DİĞER POLİSLER TARAFINDAN ZAMAN ZAMAN BAŞARISIZLIKLA, YETENEKSİZLİKLE SUÇLANIYOR. AMA HER SEFERİNDE HAKLI ÇIKMAYI BAŞARIYOR.

Komiser Maigret'nin polisiye dünyasının en ağır abilerinden biri olduğunu düşündüm. O nedenle İngiliz televizyon kanalı ITV'nin Simenon serisinde Maigret'yi "Mr. Bean" Rowan Atkinson'ın oynadığını okuyunca, "Saçmalık!" diye geçirmiştim içimden. Değişimden hoşlanmayan geri kafalı bir insan değilim. Ama Mr. Bean bir komedi aktörüydü neticede. Kızım büyürken onun filmlerini, dizilerini hatta çizgi filmlerini izleyip az gülmedik. Söze ihtiyaç duymayan durum komedisi yaptığından büyükler kadar çocuklara da hitap eden bir karakterdir Mr. Bean. Küfretmeyi komedi diye yutturmaya çalışan yurdum komedyenlerine bin kez tercih ederim onu. Ama Mr. Bean'in (yani Rowan Atkinson'ın) Maigret'yi oynaması mı? Orada durun işte. Simenon'un ağır abisiyle bu sulu adamın ne ilgisi olabilirdi Allah aşkına?

Ne kadar yanıldığımı anlamak için serinin ilk filmi *Maigret Tuzak Kuruyor*'u izlemek yetti. Simenon'un ünlü dedektifinin hakkını veren, hakkını vermek ne kelime, kendinden ve İngiliz kültüründen bir şeyler katarak onu geliştiren dev bir oyuncu vardı karşımızda.

Mr. Bean filmlerindeki eli kolu durmayan, ekranı jest ve mimiğe boğan adam gitmiş, çok az jest ve mimik yapan hatta çok az konuşan, "ekonomik" bir oyuncu gelmişti. Nitekim Rowan Atkinson, Maigret rolüyle ilgili olarak şöyle diyor: "Yapabileceğimi düşündüğüm şey, Maigret'nin düşünceliliği idi. O egoist, şovmen biri değil. Ek-santrik veya acayip biri de değil."

En dikkat çekici nokta, Rowan Atkinson'ın, üç filmde de neredeyse hiç gülmemesi. Ama bu, asık suratlı ve/veya mutsuz olduğu anlamına gelmiyor. Aksine, epey mutlu giden bir ilişkisi var. Bir açıdan, işinde gücünde sıradan bir insan,

Maigret. Atkinson'ın dediği gibi onu farklı kılan tek özelliği, analiz yeteneği. O da tıpkı Sherlock Holmes gibi en esrarengiz olayları düşünceyle aydınlatıyor. Ama Sherlock'un gösterişli ve ukala tavrından farklı olarak o, gösterişsiz, kendi reklamını yapmayan bir insan. Belki de bu nedenle üç filmde de amirleri veya diğer polisler tarafından zaman zaman başarısızlıkla, yeteneksizle suçlanıyor. Ama her seferinde haklı çıkmayı başarıyor.

Yazımın başında belirttiğim gibi Atkinson, Fransız komiser, İngiliz dünyasından bir şeyler de katmış. Sadece o değil, Rowan Atkinson'la birlikte serinin üç filminde de rol alan oyuncular (bu yazının yazıldığı günlerde İngiltere'de dördüncüsü yayınlandı), perdede Scotland Yard havası estiriyorlar. Simenon için biraz fazla soğukkanlı, fazla centilmenler sanki. Ama bu yorumu öyle inceliklerle yapıyorlar ki film, yağ gibi akıyor, izleyici hiçbir rahatsızlık hissetmiyor.

Simenon, Maigret'leri 1930'ların başında yazmaya başlamasına rağmen, seri esas olarak 2. Dünya Savaşı sonrası Fransa'sıyla özdeşleşmiştir. 1950'lerdeyiz... Fransa, Almanlara esir düştüğü savaştan yeni çıkmıştır. Ekonomi hızla toparlanmakla birlikte yoksulluk, işsizlik ve bu arada suç, ülkede kol gezmektedir. Celine'nin Fransa'nın sefalet yıllarını anlattığı ölümsüz eseri *Gecenin Ucuna Yolculuk*'tan veya Truffaut'nun küçük insanların zorlu hayatlarını anlattığı klasikleşmiş filmi *400 Darbe*'den tanıdığımız Fransa'dır bu.

Nitekim serinin ikinci filmi *Ölü Adam*'da Maigret'nin karşısında, toplumun en alt kesiminden insanları tetikçi olarak kullanan bir mafya bozuntusu vardır. Gemicilerin takıldığı küçük bir

liman barı, küçük insanlar, büyük hırsları olan küçük bir hırsız çetesi...

Serinin ilk filmi *Maigret Tuzak Kuruyor*'da (Filmlerin hepsinin Simenon kitaplarından beyazperdeye uyarlandığını söylemeye bilmem gerek var mı?) karşımızda yine işsiz güçsüz bir katil vardır. Ama ikinci filmde farklı olarak bir suç şebekesi değil, bir manyaktır karşımızdaki. Maigret, katili yakalar ama sağlam bir delil bulamadığı için onu içeride tutmakta zorlanır. Bu sırada işlenen bir başka cinayet, Maigret'ye (yani Simenon'a) Dostoyevski'ye taş çıkartacak cinsten psikolojik çözümlemelere girme fırsatı verecektir.

Serinin bu yıl yayınlanan son filmi *Maigret - Kesişen Yollar* ise ikinci filmde olduğu gibi yine bir soygun çetesinin işlediği bir cinayete odaklanıyor. İlk filmde olduğu gibi burada da karşımızda psikolojik sorunlarıyla boğuşan, kaçıışı dinde bulmuş, Dostoyevski romanlarından fırlamış gibi duran bir karakter çıkıyor. Karakterin tuhaflığı bütün şüphelerin ona yönelmesine neden oluyor. Ama komiserimiz, uzun tecrübesiyle, bu işin içinde bir iş olduğunu elbette hissedecektir...

ITV'nin Maigret serisinin 1950'ler Fransa'sını üç filminde de çok başarılı bir şekilde yansıttığını belirtmek gerekiyor. Oysa filmler, Fransa'da değil Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de çekilmiş. İlk başta bir dezavantajmış gibi görünen bu durum, Macaristan'da tarihi dokunun pek az bozulmuşluktan olacak, bir avantaja dönüşmüş.

Mr. Bean'li Maigret'ler sadece iyi birer polisiye olarak değil, toplumsal arka plan önünde bireysel dramaları çok iyi anlatan filmler olarak da keyifli bir seyir vaat ediyor. (Keyifli kelimesinden nefret ediyorum ama kaçamadık yine.)

CEM İLERİ

“Simenon, dünyayı, farklı kültürleri hemen benimseyebilen, ortak noktaları, benzerlikleri çok iyi yakalayabilen bir yazar.”

YILLARDIR BİRÇOK POLİSİYE YAZARININ, ELEŞTİRMENİN DİKKAT ÇEKTİĞİ FAKAT BİR TÜRLÜ TEMATİK BİR BÜTÜNLÜK İÇİNDE YAYIMLANAMAYAN BİR DİZİ SÖZKONUSU. SIMENON KADAR, USTA EDEBİYATÇILARIMIZIN NEDEN BU KİTAPLARI SEÇTİKLERİ, ÇEVİRDİKLERİ VE BU METİNLERİN KENDİ YAPITLARIYLA, ÜSLUPLARIYLA İLİŞKİSİ ÜZERİNE DE DÜŞÜNMEMİZİ SAĞLAYAN, ÖNSÖZLERDE DE ÖZELLİKLE BU KONULARA EĞİLEN KİTAPLAR. DOLAYISIYLA BUNU TÜRKÇE AKADEMİK ÇALIŞMALARA BİR KATKI OLARAK DA DÜŞÜNMEK GEREK.

Öncelikle ülkemizde değeri pek bilinmemiş ama bana göre müthiş bir romancı olan Simenon’u yayımlayarak tekrar gündeme getirdiğiniz için teşekkür etmek istiyorum. Simenon eserlerini yayımlamak ne zamandır gündeminizdedi ve süreç nasıl işledi?

3 yılı aşkın bir süredir Everest’in yayın yönetmenliğini yapıyorum. Simenon projesi de aşağı yukarı 3 yıldır uğraştığımız bir iş. Simenon’un oğlunun Türkiye’de yayıncılarla görüşmek istediğini öğrendik ve kendisine çok hoş iki proje sunduk. Bunlar Simenon’u doğrudan Türkiye’ye ve Türk edebiyatına bağlayan sıradışı projelerdi. İlki, Simenon’un yazarlık kariyerinin henüz başlarında, 1933 yılında Türkiye’yi ziyaret ederek burada gerçekleştirdiği *Troçki’nin Evinde / Boğaz’ın Gangsterleri / İstanbul’un Polisi* gibi bir dizi röportajı, fotoğrafı ve bu geziden hareketle yazdığı

iki romanı bir araya getiriyor. Kendisinde derin izler bırakan Türkiye yolculuğundan geriye kalanlar, 30’lu yılların Türk toplumunun genel havasını muazzam gözlemlerle, ayrıntılarla, kesitlerle canlı bir şekilde aktardığı *Karşı Penceredeki İnsanlar* ve *Avrenos’un Müşterileri* adlı iki romanla birlikte ilk kez bir araya getirilmiş oluyor. Diğeri de “Ustaların Türkçesiyle Simenon” dizisi. John Simenon bu fikirleri

hemen kabul etti dolayısıyla. Süreç de dediğim gibi hiç kolay olmadı, bütün bu metinleri bir araya getirmek, çevirmen, yazar ve fotoğraf teliflerini almak, her kitaba önsöz almak vs. Ama sonuçta çok hoş ve anlamlı bir iş çıktı ortaya.

Yazarın özellikle Maigret karakteri literatürün efsanelerinden biridir ama bugüne kadar dilimizde kronolojik sırayla okumak maalesef mümkün olmadı. Bu konuda okuru mutlu edecek havadisleriniz var mı?

Bizim ilk iki projemiz “Ustaların Türkçe-siyle” ve “Simenon Türkiye’de” idi. İkisi de tamamlanmak üzere. Destek verdiğimiz “Kara Hafta İstanbul” etkinliklerinde de, Maigret’lerin kronolojik olarak yayımlanmasına dair buna benzer talepler geldi. Ustalar dizisini tamamlayıp bir değerlendirme yapacağız bu konuda.

Simenon’u edebiyatımızın pek çok önemli ismi Türkçeye çevirmişti. Siz de daha önce basılmış çevirileri yayın planında ön sıraya almışsınız ama dilimize çevrilmeyen eserleri de yayımlayacaksınız değil mi? Malum, aynı girişimi başka yayınevleri de daha önce yapıp devamını getirememişti. Biraz da bu yüzden şüpheliyle yaklaşıyorum sanırım.

“Ustaların Türkçesiyle” edebiyatımız açısından çok önemli bir proje, bunun altını çizmeme izin verin. Bizim yaptığımız yalnızca eldeki çevirileri basmak, öne almak asla değil. Yıllardır birçok polisiye yazarının, eleştirmenin dikkat çektiği fakat bir türlü tematik bir bütünlük içinde yayımlanmayan bir dizi sözkonusu. Simenon kadar, usta edebiyatçılarımızın neden bu kitapları seçtikleri, çevirdikleri ve bu metinlerin kendi yapıtlarıyla, üsluplarıyla ilişkisi üzerine de düşünmemizi sağlayan, önsözlerde de özellikle bu konulara eğilen kitaplar. Dolayısıyla bunu Türkçe akademik çalışmalara bir katkı olarak da düşünmek gerek.

50 kitaba yaklaşan “Modern Klasikler” dizimizde yeni bir Simenon yer alacak önümüzdeki aylarda, onun da müjdesini vermiş olayım. Türkçede ilk kez yayımlanacak olan *La neige était sale*, “Kırlı Kar” adıyla yakında Simenonseverlerle buluşacak.

Sizin Simenon hakkındaki düşünceleriniz nedir? Salt bir polisiye yazarı olarak mı yoksa evrensel bir yazar olarak mı görüyorsunuz?

Tabii ki evrensel bir yazar. Enis Batur’un sözleriyle: “Simenon, otuz yıldır anlamayı başaramadığım bir ‘yazı fenomeni’: Kendi imzasıyla 194 roman, bini aşkın öykü, takma isimle bir o kadarını sıgdırmış yaşamına. Tam bir harf aygırı. Verimli sıfatının karşısında çaresiz ve gülünç kalacağı bir tablo. Erken üne kavuşmuş, 50’den fazla romanının sinemaya ve televizyona aktarılmasına bazan katkıda bulunmuş. (...) Gide’in “20. Yüzyılın en büyük romancısı” saydığı, yere göğe koyulama-

“BU KADAR KARMAŞIK, YER YER TRAJİK BOYUTLARA ULAŞAN, COŞKUYLA, TUTKUYLA, ABARTIYLA, HER ANLAMDA AŞIRI ‘YAŞANMIŞ’ BİR YAŞAMI DAHA İYİ ANLAMAK İÇİN SIMENON’UN YAŞAMÖYKÜSÜNÜ DE YAYIMLAMAK İSTİYORUZ.”

yan biri karşımızdaki. Bizde Ataç’ın, Karasu’nun, Oktay Rifat’ın, Erhan Bener’in romanlarını çevirecek ölçüde el üstünde tuttukları bir yazar.” Benim de kişisel olarak, aşırı bir polisiye merakım olmamasına rağmen bu sıradışı kişiliğin cazibesiy-le okuduğum bir yazar Simenon. Dünyayı, farklı kültürleri hemen benimseyebilen, ortak noktaları, benzerlikleri çok iyi yakalayabilen bir yazar.

Simenon hakkında, yine maalesef dilimize çevrilmemiş pek çok eser, kaynak mevcut. Çevirilmemiş kitapları, Andre Gidé’le mektuplaşmaları, Fransızca ve başka dillerden kaynaklar vesaire. Yayın planınızda Simenon’la ilgili başka hangi kitaplar var?

Az önce sözünü ettiğim gibi, bu kadar karmaşık, yer yer trajik boyutlara ulaşan, coşkuyula, tutkuyula, abartıyla, her anlamda aşırı “yaşanmış” bir yaşamı daha iyi anlamak için yaşamöyküsünü de yayımlamak istiyoruz.

Bir sonraki Simenon kitabınız hangisi olacak? Maigret romanlarını ilk defa kronolojik sırayla okuyabilecek miyiz? Bu konu önemli çünkü Maigret’nin ilk romanlarında dedektifimiz bisikletli bir polis memurudur. Maigret romanlarını sırasıyla okumak, hem karakterin hem de yazarın gelişimini izlememiz açısından çok önemli.

“Ustalar” dizisinden Nurullah Ataç ve yine Tahsin Yücel’in çevirileri yayımlanacak. Bunlarla birlikte 10 kitaplık dizi tamamlanmış olacak. Biz de yeni projelere ağırlık vereceğiz. Simenon konusunda bize sürekli destek veren Erol Üyepazarcı, Sevin Okyay ve Seval Şahin’e de bu vesileyle teşekkür ederim, yeni projelerde de onlarla çalışmaya devam edeceğiz.

Tabii böyle büyük bir yazarın kitaplarının hakkını verebilmek için iyi çevirmenlerle de çalışmak lazım. Yeni yayımlanacak kitaplar Fransızca aslından mı çevrilecek? Çevirmenler arasında kimler var?

Everest olarak, çok zorda kalmadıkça bütün edebiyat eserlerinin çevirilerini orijinal dillerinden yapıyoruz. Simenon için de aynı durum geçerli.

SIMENON YAŞLIYKEN

“YAZMAK BİR MESLEK OLARAK GÖRÜLÜYOR. BENCE MESLEK DEĞİL. BENCE YAZAR OLMA İHTİYACI İÇİNDE OLMAYAN, BAŞKA BİR ŞEY YAPACAĞINI DÜŞÜNEN KİŞİ BAŞKA BİR ŞEY YAPMALI. YAZARLIK BİR MESLEK DEĞİL, BİR MUTSUZLUK UĞRAŞISI. BİR SANATÇI ASLA MUTLU OLAMAZ.”

Georges Simenon benim yazar babalarımın biridir. Onunla Belçika’da, Frankofon edebiyatın büyümesine kapıldığım dönemde tanıştım. İlk kez bir sahafta bulduğum cep boy kitabın sararmış sayfalarında buluştuk ve o zamandan beri

onun çocuğu olmaya çalışıyorum.

Benim gibi Simenon’un yüzlerce yazar çocuğu vardır eminim. Polisiyeye bulaşmış her yazar da az ya da çok, onun sesi ve rengine rastlarsınız. İlk romanını 17 yaşında 10 günde yazan Simenon, André Gide’in dediği gibi, “Çağdaş Fransa’nın belki de en büyük romancısıdır.”

Yüzlerce roman yazan Simenon’u Simenon yapan sadece üretkenliği değil, yazdığı romanların türüdür aynı zamanda. İki yüz sayfadan az psikolojik gerilim romanlarının kendine has özellikleri nedeniyle “Simenon” adı artık bir roman türüne dönüşür.

Bence Simenonların arkasındaki Simenon’u en iyi anlatan yine yazar Simenon’dur. O yüzden sözü ona bırakıyorum.

Aşağıdaki alıntılar bazı röportajlarından ve *Quand j’étais vieux* (Ben Yaşlıyken) isimli anı kitabından alındı:

“Bana faydalı tavsiye veren yazar, Colette’dir. *Le Matin* gazetesi için kısa öyküler yazıyordum. Colette orada edebiyat editörüydü. Ona iki öykü verdim ve bana geri verdi. Yine denedim ve denedim. Sonunda bana, ‘Bak çok edebi, hep fazla edebi,’ dedi. Böylece onun tavsiyesine uydum. Yazarken asıl işim tekrar yazmaktır. Eğer orada sadece cümle, var olmak için varsa kesiyorum. Mesela çok güzel bir cümle var, atın onu. Eğer

romanlarımda böyle bir şey bulursam hemen atıyorum.”

“Her zamanki gibi yazarken çalışma odamda yalnızdım ve perdeler kapalıydı. Beş altı kere odanın içinde dolandım. Eğer bana yeterince insani görünmüyorlarsa bu birkaç sayfayı atar ve yeni bir kitaba başlamak için birkaç gün beklerdim. Bu, bu sene birkaç kez oldu. Bu sefer ağlamaya başladım. Sonra cesaretim kırılmış olarak daktiloma geri döndüm. Şimdi sanıyorum ki bu Maigret’lerin en iyisi.”

“Kitaplarımın çoğunu daktiloyle yazdım. İşi öğrenmek ve hayatımı kazanmak için yazdığım popüler romanlar dışında. Yaratıcı yazarlığa başladığım zamandan beri bu oldukça ağır bir iş. Çoşkunluktan çok saatler süren bir acı. Ne kadar çok yazarsam o kadar zor geliyor. Daha doğrusu sahne korkusuna kapılıyorum. Şimdi bu endişe öyle yoğun oldu ki romana başlamadan önceki günlerde fiziksel olarak hasta oluyorum. Popüler romanları üç dört günde yazardım. Sonra Maigret döneminde senede 12 tane yazıyordum. Sonraki 20 yılda senede altı tane yazdım. Şimdi ise senede dörde düştü. Çünkü yaşlandıkça beni daha çok yoruyorlar. Her seferinde konsantrasyon için daha çok uğraşıyorum.”

“12 yaşındayken yazarın işinin sadece yazmak olduğunu düşünürdüm. Belki bu kısmen doğrudur. Ama ben yazar değilim. Ben bir romancıyım. Ve bir romancı, yazmanın keyfini bilmez. Kısacası 57 yaşında kendime zaman zaman bir amatör gibi yazma şansı veriyorum.”

“Gide ile ilk tanıştığımda bana sorduğu soruyu hatırlıyorum: ‘Söyle bana Simenon hangi dönemde karakterini seçtin?’ Gide’in, seçmek ya da kurmak, hangi sözcüğü kullandığından emin değilim. Ama onu hemen anlamadım. ‘Karakterim mi?’ Bir süre Maigret’den mi söz ediyor acaba diye düşündüm. Neredeyse Maigret’nin benim karakterim olmadığını, onun bir kaza sonucu ortaya çıktığını söyleyecektim. Fakat hayır! O, benden söz ediyordu. Bana açıkladı: ‘Her birimiz belli bir

yaşta az çok sadık kaldığı kendi karakterini yaratır...’ Bu benim kafamı oldukça karıştırmıştı. Ne demek istediğini, onun farklı dönemlerde çekilmiş fotoğraflarını gördüğümde anladım. Doğruydum. 18-20 yaşından itibaren 60 yaşına kadar hepsi aynı poz, aynı görünüşü.”

“Sanat eserlerinin her şeyden önce geldiğine neredeyse eminim. Corot, Van Gogh, Gauguin ve Empresyonistler... Dostoyevski, Freud’dan önce değil miydi? Freud’un kendisi de onu okuduğunu söylemişti. Bu Rus yazar olmadan Freud, kendi yeni bir adam görüşünü yaratabilir miydi?”

“Buna evrim diyorum. İlerleme kelimesini telaffuz etmeye cesaretim yok. Aynı mutluluk kelimesine ve bunun zıddına güvenmediğim gibi. Bana öyle geliyor ki her şey sonunda telafi edilebilir. Ayda dört yüz dolar kazanan ortalama Amerikalı, Ortaçağ’da yaşamış bir köylüden daha mı mutlu? Aylık faturalar, reklamların ona dayattığı şeyleri alma gerekliliği varken o daha mı az köle?”

“Bir roman yazmak için bir aylık huzura ihtiyacım var. Havaya girmek ve karakterlerimi belirlemek artık daha uzun sürüyor. Bunun yaşla ilgili olduğunu sanmıyorum, zayıflık ya da kurumakla da ilgisi yok. Sadece benim daha zor beğenmemle ilgili. 25 yıl önce kendime, ‘Bu, halk için yeterince iyi,’ derdim. Şimdiyse halkın beğenisiyle ilgilenmiyorum. Belki de yanılıyordum.”

“Bu sabah romanı bitirdim. Adını *Kâbus* koyacağım ama sonunda *Betty*’de karar kıldım. Yedi gündür durmaksızın çalışıyorum. Başka hiçbir şey önemli değildi. Bu sabah ‘Son’ kelimesini konuşunca hepsi boşa gitmiş, neredeyse absürt göründü. İnsanlar neden birkaç ay sonra bunu okumak için para ödesinler ki diye düşündüm.”

“İlk romanlarımda yaşlı adamlar 49 ya da 50 yaşlarında olurlardı. Ama genç adamların anlamadığı bir şey var; 57, 60 ya da 70 yaşında da insan aynı umutlara sahip oluyor.”

“Yazmak bir meslek olarak görülüyor. Bence meslek değil. Bence yazar olma ihtiyacı içinde olmayan, başka bir şey yapacağını düşünen kişi başka bir şey yapmalı. Yazarlık bir meslek değil, bir mutsuzluk uğraşısı. Bir sanatçı asla mutlu olamaz.”

“KİMDİR BU M. GEORGES SIMENON? BU İSİMDE ‘MARUF’ BİR FRANSIZ ROMANCISI YOKTUR...”

GEORGES SIMENON, 1919’DA LIEGE’DE YAYIMLANAN BİR YEREL GAZETE OLAN GAZETTE DE LIÈGE’DE ÇALIŞMAYA BAŞLADIĞINDA 16 YAŞINDADIR. GAZETENİN “KÜÇÜK SIM (PETIT SIM)”İDİR. İMZALI İLK YAZISI ÇIKINCAYA KADAR, ÜÇ YIL BOYUNCA BİRKAÇ YÜZ ÖYKÜSÜ YAYIMLANIR.

Başıltaki soru benim değil; Peyami Safa’nın. 3 Haziran 1933’te, *Cumhuriyet*’te bu soruyu sormuş ve devam etmiştir: “...Henüz öğrendim ki M. Simenon zabıta romanları yazar-mış. Şüphesiz bu da bir kıymettir. Fakat iyi yemek pişirmek, iyi kundura yapmak, iyi traş etmek gibi. Yüksek bir san’at kıymeti değil...”

Aslında -bugün çok yadırgatıcı gelse de- bu soruyu sormakta Peyami Safa çok da haksız değildir; çünkü Georges Simenon imzasını taşıyan ilk kitap 1931’de yayımlanmıştır ve o günün koşullarında Peyami Safa’nın bilgisinin olmamasını doğal karşılamak gerekir. Ancak Peyami Safa’ya “Jean du Perry ya da G. Sim ya da Christian Brulls” diye sorulsaydı gene benzer yanıt mı alınırdı acaba? Simenon’un 30’a yakın “takma adı”ndan biri olan Jean du Perry imzası ilk kez 1924’te “Le roman d’une dactylo”da görünmüştür; G[eorges]. Sim ise daha da eskidir: 1919’da yazdığı ilk romanı *Pont des Arches* 1921’de yayımlanmıştır. Bir de yan bilgi: Örneğin, bu “takma ad”la yazmış olduğu *Contrebandiers de l’Alcool* (1929)’un fiyatı şu anda €250-300 dolaylarındadır.

Gelelim her şeyi bir sıraya sokarak “pullar” üzerinden anlatmaya...

Georges Simenon, 12 Şubat 1903’te, Liège’de, 26 rue Léopold’da doğar. 1994’te Belçika, Fransa ve İsviçre’nin eşzamanlı çıkardıkları “ortak” pullardan Belçika’nın çıkardığı pulun arka planında Liège’den bir görüntüye, Meuse Nehri üzerindeki köprülerden birine yer verilmiştir. Fransa’nın çıkardığı pulun arka planında, kahramanı Maigret’nin Paris’te, çalışma odasının bulunduğu Emniyet Müdürlüğü’nün sokağı, Quai des Orfèvres’den bir görüntü yer alırken İsviçre’nin çıkardığı pulun üzerinde de İsviçre’de, Lozan yakınlarında bulunan, 1957-1963 arasında yaşadığı Château d’Echandens’e yer verilmiştir. Üç pulda da hiç düşürmediği piposu ağzında, başında da pek eksik etmediği şapkasıyla Simenon’un portresi vardır.

Belçika, Fransa, İsviçre, 15 Ekim 1994

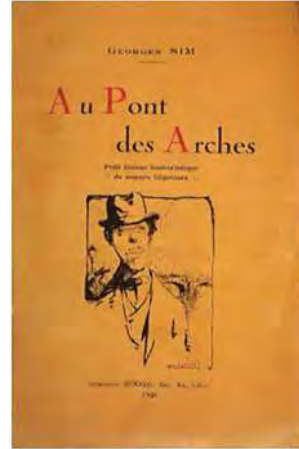
İlk gün zarfı

Georges Simenon, 1919'da Liège'de yayımlanan bir yerel gazete olan *Gazette de Liège*'de çalışmaya başladığında 16 yaşındadır. Gazetenin "küçük Sim (petit Sim)"idir. İmzalı ilk yazısı çıkıncaya kadar, üç yıl boyunca birkaç yüz öyküsü yayımlanır.

İlk romanını yazmaya da orada başlar; 1921'de *Au Pont des Arches* adıyla ve "Georges Sim" takma adıyla yayınlanır. Alt başlığı da ilginçtir: "Petit roman humoristique de mœurs liégoises" (Liège yaşam üzerine eğlenceli bir kısa roman). "Pont des Arches" ise, Simenon'un doğduğu evin bulunduğu rue Leopold ile karşı kıyıdaki "Outremeuse" mahallesini birbirine bağlayan köprü'nün adıdır ve Simenon'un kitabını yazdığı tarihlerde rue Lepold'da "Au Pont des Arches" adlı bir giysi dükkânı da bulunmaktadır.

Simenon'un kitabını bastırabilmesi için yayıncı 300 kitap satışının güvenceye alınmasını ister; bu sağlandıktan sonra da 1,500 adet basılır.

"Au Pont des Arches", ilk baskının kapağı, 1921

Simenon'un kendi adını kullandığı ilk romanını raflarda görebilmesi için on yıl geçmesi gerekir. *Pietr-le-Letton* adını taşıyan bu roman 1931'de yayınlanır. Ondan önce "takma ad"la yayımlanan birkaç kitabında, örneğin Georges Sim imzasıyla *L'Œuvre* adlı günlük gazetede Mart 1930'da tefrika edilen *La Maison de l'Inquiétude*'de kullandığı "Komiser Maigret"nin de olgunlaştığı ve artık ete kemiğe büründüğü kitap olur.

İlk baskıların kapakları

Georges Simenon'un önü açıktır; tutabilene aşk olsun! Yüze yakın dile çevrilerek 500 milyon kadar(cık!) basılan 400 kadar roman, 1000 dolayında öykü, onlarca film vb.

Komiser Maigret de, Auguste Dupin, Sherlock Holmes, Hercule Poirot'nun yanı başında, Nika-ragua'nın Interpol'ün 50. yılı için çıkardığı, "En Ünlü 12 Dedektif"ten biri olarak "pullar dünyası"-na girer. Ardından da San Marino'nun pullarında aldığı yer gelir.

Nicaragua, 13 Kasım 1972

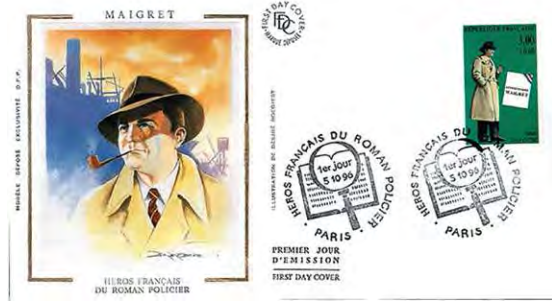

San Marino, 12 Temmuz 1979

Komiser Maigret'ye "boy"dan yer veren puluysa 1996'da Fransa çıkarmıştır. Aslında Simenon, kahramanı Maigret, beyazperde ya da beyazcamda canlandıran oyuncular, okuyucu ve/veya izleyiciyi öylesine etkilemişlerdir ki okuyucu ve/veya izleyiciler tarafından

birbirlerinin yerine yerleştirilmeleri hiç de aykırı düşmemiştir. Sözelimi, ağzında pipo, başında şapkasıyla çizilen Simenon mudur, Maigret mi yoksa Maigret'yi en iyi canlandıran oyuncularından biri olan Jean Gabin (1904-1976) mi? Bu soru, özellikle 1996'da Fransa'nın çıkarmış olduğu puldan kaynaklanmaktadır...

Fransa, İlk Gün Zarfı, 5 Ekim 1996

Nitekim Almanya, 2001'de çıkardığı "Sinema Oyuncuları" başlıklı seride Marilyn Monroe, Charlie Chaplin, Greta Garbo'nun yanı sıra Jean Gabin'e de yer vermiştir. Pulun üzerinde kullanılan resim, Gabin'in canlandığı Maigret rollerinin birinden alınmıştır.

Almanya, 11 Ekim 2001

Simenon da Gabin'i "gerçek Maigret" olarak tanımlamıştır. Jean Gabin'in üç Maigret filminde (*Maigret tend un piège*, *Maigret Tuzak Kuruyor* 1958; *Maigret et l'affaire Saint-Fiacre*, *Maigret ve Saint-Fiacre Olayı*, 1959; *Maigret, Lognon et les gangsters*, *Maigret ve Gansterler'in uyarlaması* olan *Maigret voit rouge*, *Maigret Kırmızı Görüyor*, 1963) oynama kararı üzerine, "...Eski dostum Gabin'in en iyi Maigret olacağına inanıyorum..." demiştir. (*Ciné-Revue*, 24 Mayıs 1957). Filmler çekildikten sonra da 1984'te, "Gabin inanılmaz bir iş çıkardı... Bundan böyle, onun özelliklerini dikkate almadan Maigret'yi anlatamam," diyerek

“özdeşleşme”yi vurgulamıştır. (“Simenon on Screen”, *Le Cinéma Français*, 1984.)

Jean Gabin, Simenon’un bir romanının daha filminde oynamıştır: 1967’de yayınlanan *Le Chat* (1971; Kedi). Yanında da Simone Signoret vardır; ancak sözkonusu olan bir Maigret romanı değildir.

2003, Simenon’un doğumunun 100. yılıdır ve Belçika, “ünlü çocuğu” için pul çıkarmayı unutmaz. Bu pullardan birinde de *Le Chat*’daki Gabin ile Signoret yer almaktadır. İkinci pulda, Gabin yalnız başındır: “Maigret tend un piège.” Üçüncü pulsa, daktilosu başında Georges Simenon’u göstermektedir; arkadaşysa Quai des Orfèvres görülmektedir.

Belçika, 28 Nisan 2003

Fransa’nın 2013’te çıkardığı pulun üzerinde ne Simenon vardır ne de Maigret; bu sefer Maigret’in “çalışma mekânı”na yer verilmiştir: 36 Quai des Orfèvres; yani “Paris polisi”nin merkezi. 100. yılı kutlanmaktadır. Maigret de yıllarını burada geçirdiğinden “pul defteri”nde olmazsa olmazdı...

Fransa, 13 Eylül 2013

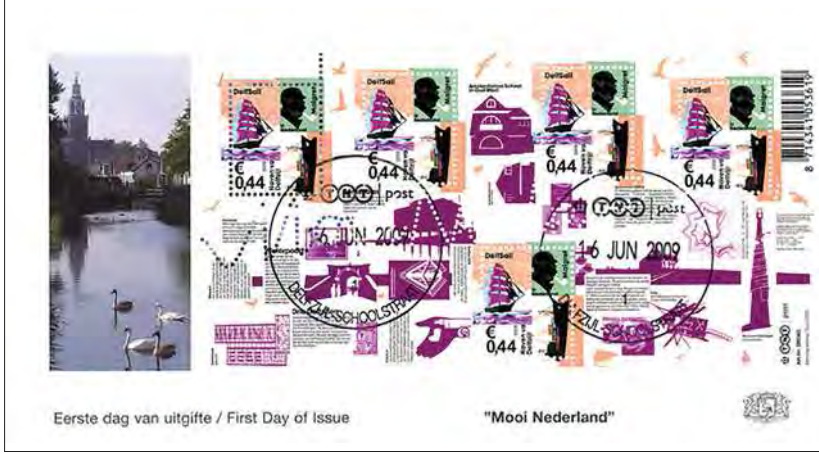
Son pul, 16 Haziran 2009’da çıkartılmış “civıl civıl” bir Hollanda pulu. Hem pulun hem de İlk Gün Zarfı’nın biraz ayrıntılı çözümlemesi bizi Maigret’nin “doğum yeri” sayılan, Hollanda’nın kuzeydoğusundaki bir liman kentine, Delfzijl’a götürür.

“Un Crime en Hollande”ın (Hollanda’da Bir Cinayet) ilk baskısının kapağı

Simenon şöyle tanımlar nüfusu 25.000 dolayında olan bu küçük kenti: “Maigret bir mayıs öğleden sonrası Delfzijl’a geldiğinde, kendisini Hollanda’nın ta kuzey ucundaki bu küçük kasabaya çağırın olay hakkında kabataslak bilgilerden başka bir şey yoktu kafasında... Küçük bir kasaba: bir mutfağın karoları kadar düzgün dizilmiş, güzel kırmızı taşlarla kaplı on, bilemedin on beş sokak. Açık ve canlı renklerde ahşap bolluğu içinde, gene tuğladan alçacık evler. Tam bir oyuncak...” (*Hollanda’da Bir Cinayet*, Nisan Yayınları, İstanbul, Ekim 1995, ss. 5-6, ç. Aysel Bora.)

Bu “oyuncak”la ilgili üzerinde “Güzel Hollanda” yazan İlk Gün Zarfı’nı da gördükten sonra Zarf’ın üzerini ve içeriğini incelemeye başlayabiliriz.

Önce pul... Dört parçadan oluşmaktadır: İlk parçada Delf Sail 2009'a katılan bir yelkenli görünmektedir ve onunla bütünleşen dalgalı deniz, aynı zamanda ikinci parçayı oluşturmaktadır. Sonra Maigret, aslında Simenon; çünkü Maigret'nin gözlüğü yoktur, Simenon'un ise vardır. Bir de yazı: Maigret Hollanda'da. Sonuncu parçada da Delfzijl limanı yazısı ve limanda demirlediği anlaşılan bir yük gemisi bulunmaktadır.

Simenon'un anlatımına dönelim: *Teknem Ostrogoth'un Delfzijl'da demirlediği sabahlardan birinde güvertede bir polisiye roman yazmaya çalışıyordum. Aslında polisiye öykü yazmaktan kolay bir*

şey yoktur. Başlangıç için bir ceset gerekir; soruşturmayı yürütecek ve her karakterin geçmişini ve bugününü araştırarak bir de müfettiş olmalıdır. Ayrıca üstü yazar tarafından örtülmüş "kuşkular" yaratılmalıdır. Delfzijl'da ilk polisiye romanımı yazmaya çalışırken, bunun arkasının geleceğinin farkında bile değildim. Maigret'yi şöyle tasarladım: İriyari biriydi, çok yemek yer, çok içerdi. Kuşkulandıklarını sabırla izler, sonunda da gerçeği ortaya çıkarırdı... (Je suis resté un enfant de chœur, Presses de la Cité, Paris, 1979)

Biraz daha geriye, 1966'ya gider de "La naissance de Maigret (Maigret'nin Doğum Yeri)" başlığını taşıyan Maigret'nin "doğum belgesi"ni okuyacak olursak, şu satırları görürüz: *Güneşli bir sabah, yanılmıyorsam adı Le Pavillon olan bir café'de otuyordum. O saatte pek kimse yoktu. Küçük kadehlerle bir mi, iki mi, belki de üç şnaps içtim. Gözlerim kapanıyordu. Giderek iriyarı bir adam canlandı gözümün önünde. Günün ilerleyen saatlerinde, bir pipo ekledim, başına bir melon şapka yerleştirdim, yakası kadife bir palto giydirdim. Ertesi gün, "Pietr-le-Letton"un ilk bölümünü bitirmiştım.*

Simenon'un söyledikleri, Delfzijl'in neden Maigret'yi sahiplendiğini de yeterince açıklamaktadır. İlk Gün Zarfı'nın üzerindeki beşinci pulun yanında şu satırlar okunmaktadır: Maigret, Georges Simenon (1903-1989)'un romanlarındaki başlıca karakterdir. Simenon, ilk Maigret öyküsünü Delfzijl'da kaleme almıştır. Sonra da konusu Delfzijl'da geçen *Hollanda'da Bir Cinayet*'i yazmıştır. 1966 yılında, Delfzijl belediye başkanı, Ma-

igret'nin, 45 yaşında, 23 Şubat 1929'da Delfzijl'da doğduğunu gösteren bir medeni durum belgesini imzalamıştır. Babası Simenon'dur; annesi bilinmemektedir.

İlk Gün Zarfı'nın üzerinde bir Delfzijl "kırk-yama"sı yer almaktadır. Büyüteçle bakıldığında iyice görülebilenler: Heveskes Kilisesi, Weiwerd ve Oterdu köyleri, 1833'te yapılmış su kapağı, üç Delfzijl'lı, Eemshotel, ilk kez 1986'da düzenlenen Delfsail'e 2009'da katılan bir yelkenli, Oud-West'te Amsterdam Okulu tarzında yapılmış bir bina, Delfzijl Limanı, Delfzijl'daki kale duvarları, şair ve şarkıcı Eda Staal'ın anıtı, Eemsmond şirketinin genel merkezinin cephesi ve elbette Maigret.

Bitmedi... Hollandalı yazar ve grafik sanatçısı Hendrik Magdalenus "Dick" Bruna (1927-2017)'nın tasarımı, dört Maigret kitabının Hollandaca çevirilerinin kapaklarını da görmek mümkündür.

7 Şubat 1973'te artık "yazarlıktan emekli" olduğunu duyurur; altı gün sonra da kayıt cihazı alır

ve anılarını yazdırmaya başlar. *Mémoires intimes* adıyla 1981'de yayımlanır.

Simenon, 4 Eylül 1989'da, 86 yaşında, yaşının neredeyse on altı katı roman ve öyküyü arkasında bırakarak Lozan'daki evinde ölür. Bizlere de bu "kitap ciltleri"ni okumaya çalışmak kalır.

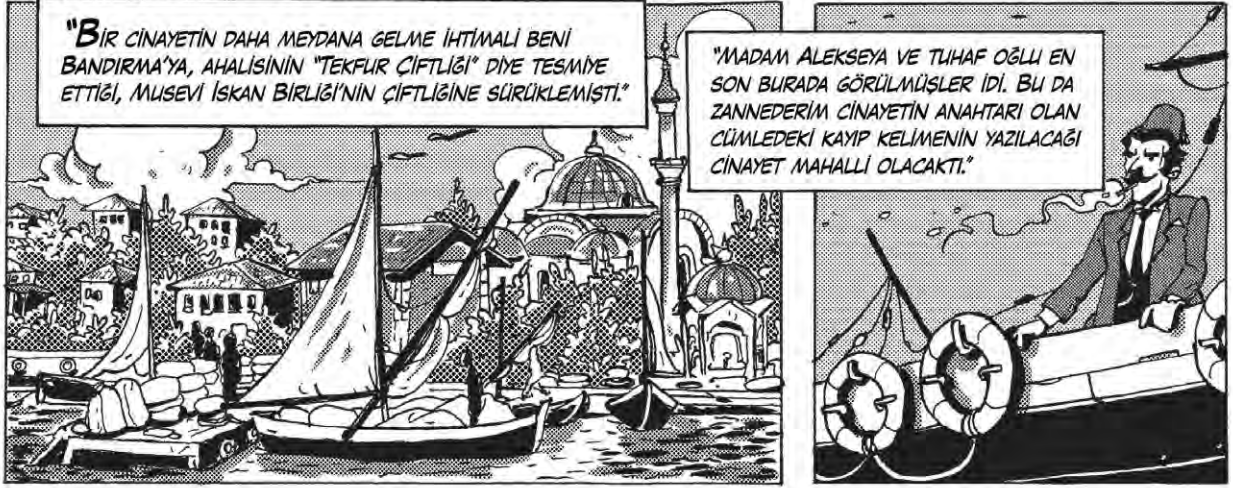
Georges Simenon, son romanı "Les innocents (Masumlar)"ı 1971'de, son Maigret olan "Maigret et M. Charles (Maigret ve Bay Charles)"ı da 1972'de yazar. İkisi de 1972'de yayımlanır.

Sırasıyla:

Maigret viert Kerstmis (Un Noël de Maigret, 1951), De woede van Maigret (La Colère de Maigret, 1963), Maigret en de stille verklikker (Maigret et l'indicateur, 1971), Maigret en de gangsters (Maigret, Lognon et les gangsters, 1952)

LISTAMIZ, ABİMİZ GALİP TEKİN'İN ANISINA...

"LİMANDAN AYRILDIĞIMIZ GİBİ PLANI
TATBİK ETMEK ÜZERE YOLA KOYULDUK."

TELGRAFTA SÖYLEDİĞİNİZ
ÜZERE, BİR ADAMIMI GÖNDERİP
ALBERT KOHEN EFENDİ'Yİ EDİNCİK'E
ÇAĞIRTTIM. BİZ VARDIĞIMIZDA ORDA
OLACAKTIR ZANNEDERİM.

PEK ÂLÂ,
CEZMİ BEYÇİĞİM,
HAKKINIZI ÖDEYEMEM

"BİR FELAKETE MANİ OLMAK İÇİN,
İÇERİDEN, ÇİFTLİĞİN İÇİNDEN YARDIM
ALMAK MECBURİYETİNDE İDİM."

ESTAĞFİRULLAH ÜSTADIM,
SELANİK'DE MUVAZZAF OLDUĞUM
YILLARDA AZ MI MUAVENETİNİZİ
GÖRDÜM. İSTİRHAM EDERİM,
BÖYLE SÖZLER EDİP BENİ
GÜCENDİRMİYİNİZ.

"KATİLİN HEDEFİNDE OLDUĞUNU DÜŞÜNDÜĞÜM
ALBERT KOHEN, BİZİ, KONUŞULDUĞU ÜZERE,
EDİNCİK'DE BİR KAHVEDE BEKLİYORDU."

BONJUR
MÜSYÜ KOHEN,
PARLE VU TÜRK
U BIYEN FRANSE?

BONJUR
MÜDDEİUMUMI BEY,
TÜRKÇE MÜKALEME
EDEBİLİYORUM, TELAS
ETMEYİNİZ.

"YAŞINDAN EPEY GENÇ GÖSTEREN, SAKİN
TABİATLI, AKILCE BİR ADAMA BENZİYORDU
ALBERT KOHEN. ONA MESELEYİ ETRAFIÇA
NAKLETTİM."

DOĞRUSU BU YA, ÇOK ŞAŞIRDIM. YANI,
FEVKALADE TUHAF BİR DELİKANLIYDI,
AMA CİNAYET İŞLEYEBİLECEK BİRİNE DE,
NE BİLEYİM, PEK BENZEMİYORDU.
İNSAN, NE ENTERESAN ŞEY.

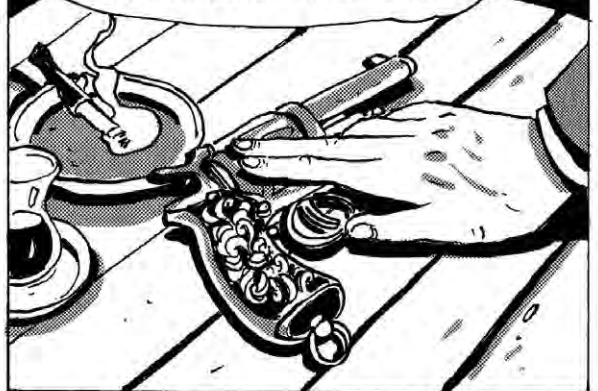

"VAKİT KAYBETMEDEN ONA PLANI ANLATTIM.
ALBERT EFENDİ, ÇİFTLİĞİNE DÖNECEKTİ. BİZ DE
ONDAN YARIM SAAT KADAR SONRA ARAZİNİN ARKA
TARAFINDAN DOLANIP GİRECEK, ÇİFTLİĞİN KÜÇÜK
HAVRASINDA SAKLANACAKTİK."

TELASA MAHAL
BIRAKACAK BİR VAZİYET
YOK, MÜSTERİH OLUNUZ.
DIŞARIDA, YIRMI KADAR
POLİS MEMURU
SAKLANMIŞ, İŞARETİMİZİ
BEKLİYOR OLACAK.

"HER TÜRLÜ İHTİMALI HESABA
KATMAK MECBURİYETİNDE İDİK."

MÜSYÜ KOHEN, SİZ NE OLUR NE OLMAZ DİYER
ŞU MAKİNEYİ DE KUŞAĞINIZA ZULALAYINIZ,
İSTİRHAM EDERİM. OLUR A, GÖZDEN KAÇAN
BİR ŞEY OLUR, YANINIZDA BULUNSUN.

"KONUŞTUĞUMUZ ÜZERE ALBERT BEY, ÇİFTLİĞE DÖNDÜ. BİZ DE YARIM SAAT KADAR SONRA, ÇAMLIK TARAFINDAN, SAKLANARAK ÇİFTLİĞE GİRDİK."

"ÇİFTLİĞİN KÜÇÜK HAVRASINDA SAKLANIP KATILI BEKLEMeye KOYULDUK. ALBERT KOHEN'DEN BAŞKA KİMSE ÇİFTLİKTE OLDUĞUMUZU BİLMEMEYECİTİ. GÜNLERDEN PAZARTESİ OLDUĞUNDAN, CUMA AKSAMINA KADAR GÖRÜNMEYEN HAVRADA SAKLANABİLİRDİK."

"MELİN İLK GECE GÖRÜNMEDİ. SABAH KADAR GÖZÜMÜ KIRPMADAN HAZIR BEKLEDİM."

"ÖĞLENE DOĞRU HAVRANIN KAPISI ÇALDI. DIŞARIDAKİ SES FİSİLTİYLE ADIMI SÖYLÜYOR, KAPIM AÇMAMI İSTİYORDU. EVVELA TELASLANDIM."

"GELEN DELİKANLI BİZE BİRAZ YEMEK BİR DE PUSULA GETİRMİŞTİ. PUSULADAKİ NOTTA KAHVALTİNİN ALBERT BEY TARAFINDAN GÖNDERİLDİĞİNİ OKUYUNCA TELASIM GEÇTİ. LAKİN BU TEDBİRSİZLİĞE DE BİRAZ BOZULMADIM DİYEMEM."

"MAMAFİH ACIKMIŞTIK DA. YENİDEN BEKLEMeye KOYULMAZDAN EVVEL KAHVALTİMİZİ ETTİK."

EDHEM BEYÇİĞİM, ŞU JAMBONLAR DA PEK LEZZETLİYİM AMA, HARAMDAN OLMASIN?

MÜSTERİH OLUNUZ ÜSTADIM, MUSEVİLİKTE DE DOMUZ ETİ HARAMDIR.

"İKİ GECEYİ DAHA ELLERİMİZ TETİKTE BEKLEYEREK GEÇİRDİK. MAALESEF NE GELEN VARDI NE GİDEN. CEMİ BEY'İN LÜMİDİ GİDEREK ZAYIFLIYORDU."

"BENSE KATİYETLE EMİNDİM. KATİL BU CİNAYETLERİ BİR DAVA UĞRUNA İŞLİYORDU VE DAVASINDAN VAZGEÇMEYİP GELECEKTİ."

VOS A SEYN
LEVONE LIHT, İZ
NİT ES?

YO,
PUNKT!

"NİHAyet BİR GECE, KÖPEKLERİN HAVLAYIŞI BİR TUHAF HALİN ÇİFTLİĞİN KAPISINI CALDIĞINI HİSSETTİM. GELMİŞ OLACAKTI."

ZEY STİL!
İR VET VEKN
AROYF YEDER
EYNER!

HAV HAV HAV HAV HAV
HAV HAV
HAV HAV
HAV HAV
HAV HAV

"DERKEN O GÖRÜNDÜ, BUNCA İNSANIN KATİLİ OLAN, BENİMLE TRENDİ ALAY EDEN, YÜZÜNÜN NİSFI NİSFİNA DENK OLMAYAN ADAM! ALEKSEY'A'NIN TUHAF OĞLU!"

"NAMI DİĞER ERENKÖYÜ CANAVARI!"

"SAKLANDIĞIMIZ YERDEN APAR TOPAR FİRLADIK. BU CİNAYETE ASLA İZİN VEREMEZDİM!"

BURAYA
KADAR BAY
KOHEN.

"KADER SENİ
DE HER YERDE
BULUR".

KAN KOKUSU

O dada yalnızdık. Senden ve benden başka hiç kimse yoktu. Böyle olmasını ben istemiştim. Sana kalsa her zamanki gibi beni dinlemez, bir sürü insan toplardın başımıza. Benim şikâyet edeceğimi sanarak kaşlarını çatar, ağzımın payını vermek

için de fırsat kollardın.

Oysa kalabalık ortamları daima sevmişimdir ben. Sen aksini düşünsen hatta düşünmekle kalmayıp yüzüme açık açık söylesen de sevmişimdir. Dürüst olmak gerekirse arkadaşlarından başlangıçta hoşlanmamıştım. Onların beni küçümse-diklerini sen de biliyorsun. Nedense beni sana yakıştıramamışlardı. Bir üniversite hocasının, memleketinden lise mezunu bir kızla evlenmesi çok gariplerine gitmişti. Nişanlı olduğumuz günlerde onlardan birinin seninle yaptığı tartışmayı hâlâ hatırlarım. O zaman sen adeta kükremiş, işaretparmağını havada sallayarak beni savunmuş, yere göğe sığdıramamıştın. Şimdi düşünüyorum da aslında savunduğun ben değildim. Sen kendini, kişiliğini, yargılarını savunuyordun.

Eleştiriye dayanamayan bir yapın vardı. Davranışların asla sorgulanmamalıydı. Hatalı olduğunun söylenmesine katlanman olanaksızdı. Seni daha yakından tanıdıkça, hoşgöründen uzak bir kişiliğe sahip olduğunu da gördüm. Bu iki olumsuz yanının sen de farkındaydın. Onları gizlemek için gösterdiğin çaba alkışlanmaya değerdi doğrusu. Öğrencilerin sevgili hocası, fakültenin karizmatik profesörü rolünü oynamak kolay değildi tabii.

Az önce, hemşire başucundaki serum şişesini değiştirirken ne kadar zayıfladığını fark ettim.

Yüzün inceldikçe çenenin sivriliği iyice ortaya çıktı. Aynaya baktığında kendinden hiç hoşlanmayacaksın. Ne tuhaf, içimden gülmek geliyor. Görüyorsun değil mi, banyoya sıraladığın o losyonların, kremlerin sana zerre faydası olmadı. Saçların için dünya kadar para döktüğün ilaçların, jölelerin, parfümlerin hepsini çöpe attım. Onlara artık ihtiyacın olmayacak.

Geçen gün sana bir mektup geldi. Hastanede olduğun için açıp baktım, belki önemlidir diyerek. Göbeğindeki yağları ve gözlerinin altındaki torbaları aldırma amacıyla bir klinikle görüşmüşsün. Galiba hatırı sayılır bir ön ödeme de yapmışsın. Herhalde soruşturma başlamadan önceydi. Hepsini iptal ettim. Yatırdığın para yandı ama dert etmeye gerek yok. Göbeğinden yağ aldırmana ihtiyaç kalmadı çünkü.

O kadar ufak tefekleştin ki şaşmamak elde değil.

Oda kan, sargı bezi ve ilaç kokuyor. Pence-releri açmak yasak. Havalandırmayı çalıştırdım. Gürültülü ama sen nasıl olsa duyamazsın.

Dışarıda ılık bir bahar havası var. İnsanı çıldırtacak kadar coşku dolu bir bahar havası. Canım ne istiyor biliyor musun? Deniz kıyısına gitmek, kumsalda koşmak ve yüzmek, yüzmek, yüzmek...

En son ne zaman, nerede denize girmiştin?

Beş yıl önceydi galiba, Burhaniye'ye gitmiştik. Seni güç bela razı edebilmişim bayram tatilimizi deniz kıyısında geçirmeye. Nasıl olduysa evlendiğimizden beri ilk kez benim bir isteğimi kabul etme gafletinde bulunmuştun. Çok mutluydum ama bunun ne büyük bir lütuf olduğunu bilmediğimden, geçen her saatle artan hoşnutsuzluğunun nedenini anlayamıyordum. Suratın hep asıktı. Kaldığımız otelin yemeklerinden, odasından şikâyet

edip duruyordun. Sonunda zehir etmiştin bana o kısacık tatili. Beni dövdüğün gece, banyoda dakikalarca kan tükürmüştüm. Ertesi gün de otelden ayrılmıştık. Yüzümdeki ve sırtımdaki çürüklerle değil denize girmek, insan içine çıkacak halim bile kalmamıştı.

Hemşire havalandırmayı kapattı. Bütün hastane odaları böyle boğucu mudur yoksa yalnızca buraya mı özgü bir durum bu? Belki de bana öyle geliyor. Dışarı çıkmalıyım, arabaya atlayıp deniz kıyısına gitmeliyim.

Senin sevgili araban... Dün park ederken arka çamurluğunu bahçe duvarına vurdum. İnip baktım, biraz bükülmüş. Üzülmedim. Evet, sen de şaşacaksın ama hiç üzülmedim. Telaşlanmadım da. Tam tersi, bu küçük çarpma bana büyük keyif verdi. Delice bir arzuyla direksiyona kurulup karşı duvara da vurmaya geçirdim içimden. Bunu yapmayı gerçekten istedim. Çünkü bunun harikulade bir iş olacağını ve bana büyük bir mutluluk vereceğini anlamıştım. Ama yapmadım. Lanet olasıca arabana ihtiyacım vardı.

Sen hastaneye yattığından beri arabada sigara içilmez kuralını kaldırdığımı daha önce söylemiş miydin? Hamburger ve simit yemek de artık serbest. Dün, Perihan'ın kızı arka koltuğa kolasını döktü. Eskiden olsa, deterjanlı bezlerle siler, şampuanlarla ovalardım. Şimdi, umurumda değil. Nasıl olsa kurur.

Bir kez, dikiz aynasında parmak izim var diye beni nasıl azarlamıştın herkesin içinde. O günden sonra arabayı kullanmamı yasaklamıştın. Dağa gittiğimiz gündü. Oradaki evi beğenip satın almıştın sonra. Fikrimi sormamıştın her zamanki gibi. On altı yıl boyunca her yaz tatilinde dağa taşındık. Arkadaşlarının da evleri vardı orada. Her gün içki içiyor, tartışıyor, kâğıt oynuyordunuz. Bulaşıkları yıkarken duyardım sizi bazen. Engel olamazdım aklımdan kötü düşüncelerin geçmesine. Uzun zaman devam ederdi. Yatak odasında, banyoda, kitap okurken, yemek yerken hatta sevişirken.

Burhaniye dönüşünde, Perihan'la Kadıköy çarşısındaki karşılaşmamız geldi gözlerimin önüne. Yüzümdeki morlukları görünce aklı başından gitmişti. İlk kez bir başkası görüyordu beni bu durumda. Sahi, sen benim yüzümü gözümü morartırdın, ben de bunu herkesten saklardım. Utanırdım çünkü. Daha evliliğimizin birinci ayı dolmadan vurmuştun bana. Hatırlarsın belki, kahvaltı masasındaydık. Önemsiz bir konu üzerine konuşuyorduk. Sen birden, zırt pırt sözümü kesme, diyerek elinin tersini ağzıma doğru hızla

çarptın. Hem şaşırmış, hem korkmuştum. Hâlâ duyumsadığım bir panikle kaçmıştım yanından. Dakikalarca ağlamıştım yatak odasında. İncinen gururumu gözyaşlarımla onarmaya çalışmıştım. Yanıma gelmiş, özür dilemiş, bir daha asla yapmayacağını söylemişti. İnanmıştım sana ama ağlamam, sen gittikten sonra da devam etmişti.

Sen ameliyat olurken evde oturup televizyon seyrettim. Hastaneye geldiğimde yoğun bakımdaydın. Akrabaların, arkadaşların, öğrencilerin bekleme salonuna yığılmış, kendilerine açıklama yapacak doktorun yolunu gözlüyorlardı. Onların yanına gitmedim. Uzaktan baktım yalnızca. Kolum çok acıyordu. Paltomun üzerinde küçük bir kan lekesi belirmişti. Yavaş ama kararlı bir biçimde genişliyordu.

O gün, Kadıköy'deki bir kahvede oturduk ve dertleştik Perihan'la. Kocasını alkolikti. Bilirsin, senin arkadaşındı çünkü. Tövbe ediyor, hastanelerde günlerce yatıyor, gene de birkaç ay sonra kadehlere sarılmaktan kendini alamıyordu. Kaç kez boşanmaya kalkmıştı Perihan. Çocuklar yüzünden vazgeçmiş gibi görünse de asıl neden, kocasına hâlâ ilk günkü gibi âşık oluşuydu. Onu deliler gibi seviyorum, diyordu ama son zamanlarda adamın değişen bazı tavırları onu korkutmaya başlamıştı. Şiddet belirtileriydi bunlar. Uyurken hepinizin gırtlaklarını keseceğim, türünden tehditlerdi.

Ben de ona anlattım, evliliğimin karanlık kısmını. İlk kez yapıyordum bunu. Müthiş tedirgindim. Ama giderek rahatladım. Anlattıkça ferahladığımı fark ettim.

Ben de boşanmak istemiştin. Senin bundan haberin yok. Bir gece beni pantolonunun kemeğiyle dövmüştün. O gece az kalsın intihar edecektim. Ölüp kurtulmak en iyi çareydi o an gözümde. Sonra, beni ne vazgeçirdi bilmiyorum.

Utancından günlerce yüzüme bakamadın. Bana dayak attıktan sonra hep böyle olurdun. Şiddet kullanmayı yakıştıramazdın kendine. Gelip af diledin, bir daha bana asla vurmayacağını söyledin. İnanmadım. Ertesi gün, annemin hastalığını bahane ederek Ankara'ya gittim. Avukat arkadaşına vekâletname verip boşanma davası açtım. O gece anneme, babama ve kardeşlerime senden boşanacağımı açıkladım. Ne oldu biliyor musun? Hepsini karşı çıktı. Sana toz kondurmuyorlardı. Onlara göre, çıldırmış olmalıydım. Ertesi gün, sabah erkenden notere gidip vekâletnameyi iptal ettirdiler. Öğleden sonra da beni otobüse bindirip İstanbul'a yolladılar.

İyi ki çocuğumuz olmadı. Bir ara olması için çok dua ettim, hocaya bile gittim. Tatlı, şirin bir

bebeğin seni değiştirebileceğine inanacak kadar saftım. Yüreğindeki gaddarlığın, acımasızlığın ve öfkenin dindiğini hayal etmek güzeldi. Ama senin değişebileceğine inancım kalmadı artık. Fakülteye dekan olduğun gün anladım bunu. Beni avutan da bu oldu o akşam. İş işten geçmemişti hiç olmazsa.

Boğaz'da bir lokantaya gidiyorduk. Arkadaşların da gelecekti. Küçük bir kutlama yapacaktık. Senin için önemli bir geceydi. Ben de mutluydum. Uzun zamandır bana vurmamıştın. Gene de korkuyordum senden, çekiniyordum. Yılların birikimiyle bir denge oluşturmuştum seninle aramda. Ama çok hassas bir dengeydi bu. Her an kırılabilir, paramparça olabilirdi. Attığım her adıma dikkat ediyordum. Yalnızca davranışım, giyim kuşamım değil, kullandığım kelimeler hatta ses tonum ve vurgularım bile bu hassas dengenin kazasız belasız sürdürülmesinde çok önemliydi. Bunun sen de farkındaydın ve eminim bana saldırmak için fırsat kolluyordun. İşte o gece, yaşamının o en güzel gecesinde sana bu fırsatı verdim. Radyoda çalan aptalca bir müzik yüzünden kaşların çatıldı, soluk alıp vermen değişti. İlk yumruğun, sol gözümün kenarına geldi. İkincisi ise burnuma. Birden üstüm başım kan oldu. Sağa yanaşıp arabayı durdurduğunu hatırlıyordum en son. Gözlerimi açtığımda evdeydim. Beni o durumda bırakıp lokantadaki kutlamaya tek başına gittin. Herhalde iyi eğlenmişsindir. Bu sorunun yanıtını bilmiyorum çünkü sormadım. Senin de o geceyi anlatacak cesaretin hiçbir zaman olmadı.

Kolum ağrıyor. İlaç aldım ama yararı yok. Doktora kaza olduğunu söyledim. Sesini çıkarmadı. İnanmadı belki ama bunun üzerinde duracak değilim. Büyük bir hastane burası. Çok da kalabalık. Geçen yıl, Perihan'ın kocasını da geçirdiği trafik kazasından sonra buraya getirmişler. En alttaki acil kısmına. Sen daha iyi bilirsin. Olayı duyar duymaz hastaneye koşmuştun. Neredeyse gece yarısı olmak üzereydi. Döndüğünde çok üzgündün. Hiçbir şey demeden girdin yatağa, yattın, uyudun. Kurtaramamışlardı zavallıyı, kan kaybından ölmüştü. Cenaze kaldırıldıktan sonra, Perihan'a başsağlığı dilemeye gittim. Başına siyah bir örtü geçirmiş, yüzünün neredeyse yarısını kapatan koyu renk gözlük takmıştı. Yakası kalkık, önü tamamen kapalı, topuklarına kadar uzun kapkara bir elbise giymişti. Ev kalabalıktı. Sakallı, genç bir adam yüksek sesle Kuran okuyordu. Perihan beni bu yürek daraltan ortamdan yatak odasına sokarak kurtardı. Kapıyı kapatır kapatmaz, onu avutmak için söylediğim saçmalıklara

son vermemi istedi. Kocasının ölümünden en ufak bir üzüntü duymuyordu. Şaşırmıştım. Yanıma geldi, yatağın kenarına oturdu. Gözlüğünü çıkardı. Bir gözü neredeyse kapalı ve mosmordu. Diğer gözünün üstünde, kaşına doğru kabuk bağlamış bir yara izi vardı. Eşarbını çözünce, sol kulağının altından yer yer morarmış boynuna doğru uzanan kesiği gördüm. Üç gün üç gece kendini bilmeden yatmış. Çocuklar, yaz kampında olduklarından babalarının nasıl delirdiğini görmemişler. Ama eve gelip anneleriyle karşılaştıklarında durumu anlamışlar. On beş günde ancak bu kadar iyileşebilmiş.

Kolumdaki ağrı kuvvetlendikçe Perihan geliyor aklıma. Büyük aşkı zamanla nefrete dönüşen Perihan...

Bizimki asla büyük bir aşk değildi. Aşk olup olmadığı bile tartışılır. Ama seni sevmiştim. Senin de beni sevdiğini sanıyordum. Zamanla bu duygunun ikimizde daha da derinleşeceğinden ve birbirimize daha fazla bağlanacağımızdan kuşku yoktu. Ne kadar yanılmışım. Gidecek bir yerim olsa seni çoktan terk ederdim. En azından, bir iş bulup çalışıncaya kadar idare edebileceğim biraz param olsaydı.

Katlandım sana. Başka çare bulamadığım için katlandım. Küçücük de olsa değiştirebileceğin umuduyla katlandım. Ama olmadı. Sen neysen oydun. Dağ evinde kafama yerleşen kötü düşünceler beynimi bir kurt gibi kemiriyordu. Sensiz bir yaşam hayal ediyordum. Huzurlu, sessiz, sıcak bir ev. Olabilir miydi acaba? Yapabilir miydim bunu?

Evet, demişti Perihan, bu soruma yanıt olarak buz gibi bir sesle. Yapabilirdim. Her gün yüzlerce kaza oluyordu. Hele araba kazaları. Kimsenin aklına gelmiyordu bunlardan en az birinin aslında bir cinayet olabileceği. Daha basit ama ölümcül sonuçlar yaratan kazalar da vardı. Ama o bunları anlatmadı. Sorduğum diğer sorulara da yanıt vermedi.

Hastaneye kaldırıldığın gecenin akşam saatlerinde elimden geldiğince mutfakta oyalanmaya çalıştım. Garip bir önsezi beni senden uzak tutuyordu. Korkuyordum. Evdeki varlığın beni tedirgin ediyor, nefesim daralıyor, başım dönüyordu. Yemek yerken hiç konuşmadık. Zaten son zamanlarda çok sessizdin. Sinirli ve gergin olduğun belliydi. Benden uzak duruyordun. Benimle uğraşmak yerine, düşünmeye daha fazla ihtiyacın vardı. Başın beladaydı çünkü. Fakültede yolsuzluk yaptığın iddiasıyla hakkında açılan soruşturma, iyice dallanıp budaklanmıştı. O akşam bazı telefon konuşmaları yaptın. Kimlerdi, onlarla ne konuştun,

bilmiyorum. Yemekten sonra, bir dosyayı aramaya başladın. Bulamadıkça hiddetin artıyor, küfürler ediyordun. Bütün kitaplığı boşalttın. Ne kadar dolap, çekmece varsa hepsini yere indirdin. Öfkeden kudurmuş gibiydin. Bağırıp çağırıyor, eline geçeni kırıp döküyordun. Mutfığa geldiğinde yüzün allak bullaktı, seni tanıyamadım. Kayıp dosyanın sorumlusu benmişim gibi vurmaya başladın bana. Karşı koymaya çalıştım ama beceremedim. Delice bir güçle başıma çökmüştün. Aldığım darbelerle dudağım yarılmış, burnum kanamaya başlamıştı. Eskiden olsa kan görünce bırakırdın vurmaya. Sessizce sısıvıp giderdin yanımdan, gizlemeye çalıştığın bir utanç ve saklayamadığın bir korkuyla ortadan kaybolurdun. Ama bu kez öyle olmadı. Devam ettin. Tekmelerle, başımı duvara vurmalarla devam ettin. Sonra raftan büyük bıçağı aldın. Kalın ve ucu sivri olanı. Öyle çabuk davrandın ki aynı hızla yana çekilmesem karnımı deşebilirdin. Onun yerine koluma sapladın. İkimiz birlikte yere düştük. Bütün ağırlığınla bedenimin her noktasını ezdin. Kafamı sandalyenin ayağına çarptım ama bayılmadım. Apartman dairesinde otursak gürültümüze ve çığlıklarımıza konu komşu çoktan ayaklanır, kapımıza dayanırdı. Bu sitedeyse en yakın villa bizden beş yüz metre uzaktaydı. Ben bileğini, can havliyle sımsıkı tutarken beklenmedik bir şey oldu. Elin yavaşça gevşedi, bıçak düştü, üzerime yağılıp kaldın. Bir süre ne olduğunu anlayamadım. Seni yana itip doğruldum. Kalıp yüzümü yıkadım. Hâlâ yerde, boylu boyunca yatıyordun. O zaman durumu kavrayabildim. Kalp krizi geçiriyordun. Hiç düşünmeden elime aldığım telefonu kulağıma doğru götürürken duraksadım. Hastane yakındı. Ama aramalı mıydım? Bir süre savaştım kendimle. Ölmeni istiyordum. Birkaç dakika daha oyalanırsam senden kurtulabilirdim. On altı yıl bu anı beklemiştim ben.

Tam yarım saat sonra aradım hastaneyi. Geri dönüşsüz yolculuğuna çıkabilmen için yeterli olduğunu düşünmüştüm bu sürenin. Yanılmışım. Dokuz canlıymışsın. Paçayı kurtardın. Hemen ameliyata aldılar seni. Tıkanan damarını açtılar. Kalbini temizlediler. Doktorun aynen bunu dedi. Yani şimdi temiz kalplisin.

Altı gündür, hastanenin bu modern cihazlarla dolu odasındasın. Yarı uyku halin devam ediyor. Arada bir kendine geliyorsun. Beni görünce gene özür diledin. Dün de kolumun nasıl olduğunu sordun. Çok geç değil mi hayatım? Beni neden öldürmek istediğini bilmek isterdim ama artık bir önemi kalmadı. Çünkü ben de senin ölmeni istiyorum. Bunu denedim. Hastaneye geç haber

vererek senden kurtulmaya çalıştım. Ama olmadı. Olmadı diye vazgeçeceğimi sanma. Perihan'ın söylediğine göre, ağır ameliyatların ardından, hastaların ölme riski her zaman çok yüksekmiş. Üstelik hastanelerdeki kayıplar, tıpkı kazalar gibi sıradan olaylarmış. Hastane yönetimleri, kendi çıkarları bakımından, bu ölümlerin nedenini örtbas etmeyi yeğlerlermiş her zaman. Ölen hastanın yakınları şikâyet etmezlerse soruşturma bile yapılmazmış.

Midem bulanıyor. Kan görmekten, koklamaktan bıktım. Temiz havaya ihtiyacım var. Deniz kıyısına gitmeliyim. Kumsalda koşmalıyım.

Kan kokusundan nefret ediyorum. İlaç kokusundan da.

Artık herkes gitti. Ne ziyaretçiler kaldı ne doktorlar. Koridor tenhalaştı. Gereksiz ışıklar söndürüldü.

Kan ve ilaç kokusu genzimi yakıyor. Boğulacak gibi oluyorum.

Hemşire bir saat sonra kontrole gelecek. Cihazlara bakacak, ayakucundaki kâğıda bir şeyler karalayacak ve çıkacak.

O gelmeden önce, oturduğum ziyaretçi koltuğundan sana son kez baka-cağım. Sonra yatağına yaklaşıp başının altından yastığını usulca çekeceğim. Fark etmeyeceksin bile. Her şey, rüyada bir boşluğa düşermişsin gibi olacak. Yastığı bastıracağım yüzüne. Soluk alamayacaksın. Çırpınacaksın. Ama boşuna. Kolların iki yana düşecek, bedeninin pelte gibi yayılacak yatağa. Ne bir kıpırtı ne bir ses.

Yastığı yeniden başının altına koyup odadan çıkacağım.

Hemşire monitördeki anormalliği fark edip de gelene kadar ben çoktan ana kapıya varmış olmalıyım. Koridorlar, kapılar, merdivenler ve gene koridorlar...

Ohh, işte sonunda temiz hava...

Bir taksiye binip büyük otellerden birinin önünde ineceğim. Sonra yeniden başka bir taksi.

Eve gelir gelmez sarı peruğumu, siyah gözlüğümü, bu sabah satın aldığım elbise-mi, paltomu, şapkamı ve ayakkabılarımı bir torbaya doldurup bodruma ineceğim. Hepsini kalorifer kazanına atıp yakacağım.

Uzun zamandan beri ilk kez bu gece, huzurlu ve rahat bir uyku uyuyacağım. Korkusuz, kâbussuz ve tedirginsiz.

Bundan kesinlikle emin olabilirsiniz sevgilim.

CASUSLUK ROMANLARINDA

OLAĞAN VEOLAĞANÜSTÜ
ZAMANSALLIKLAR

THRILLER'LARIN GÜNDEME GETİRDİĞİOLAĞANÜSTÜHALİ ÇEŞİTLİBOYUTLARIYLAİNCELEYEBİLİRİZ. BUNLARDAN BİRİ, BU METİNLERDEKİ OLAYLAR ÖRGÜSÜNÜN KOMPLOCU MANTIKLA ÖRTÜŞMESİDİR. BUNA GÖRE, KÖTÜ ADAM BİR PLAN YAPAR VE BU PLAN KAHRAMANIN DOĞAÇLAMA MÜDAHALELERİ DIŞINDA CASUSLUK THRILLER'LARIN DÜNYASINDA TIKIR TIKIR İŞLER.

Jerry Palmer, “thriller” yazın türünü analiz ederken üç kurucu unsura işaret eder: Hikâyenin kahramanı, “kötü adamı” (villain) ve kötü adamın kurduğu komplo (dilerseniz “büyük oyun” da diyebiliriz). Ama bütün olaylar örgüsünü harekete geçiren, bu üç unsurdan son ikisi yani kötü adam ve komplotur. Hikâyenin kahramanının esas fonksiyonuysa kötü adamın komposunu (oyununu) bozmaktır. Büyük oranda iyiliğin de temsilcisi olan kahramanın amacının dünyayı olduğu gibi muhafaza etmek olduğunu göz önüne alırsak, “thriller”ların muhafazakâr bir dünya görüşünü benimsediğini söylemek abes olmayacaktır.

Bond serisi başta olmak üzere casusluk thriller’larındaki komploların hedefi çoğunlukla kurulu dünya düzenidir. İşin ucunda (bildiğimiz haliyle) dünyanın geri dönüşsüz bir yok oluşu ya da devamıdır. Söz konusu tehlikenin büyüklüğü yani bildiğimiz haliyle dünyanın ortadan kalkma riski, “thriller” türünün belirleyici unsurlarından biridir. Thriller’larda tehlike o kadar büyüktür ki diğer bütün meseleler askıya alınır. Thriller’lar bu yönleriyle “olağanüstü hal”in macera halidir. Nasıl OHAL’de odağa alınan tehdit ve tehlike diğer konuları arka plana itiyor ve önemsizleştiriyorsa thriller’da da maceranın dışında kalan konular kendine hikâyenin merkezinde yer bulamaz. 24 dizisini düşünelim: Gerçek zamanlı olması nedeniyle, dizinin kahramanı Jack Bauer’ın bir gün boyunca Amerika’yı ve kimi zaman dünyayı -bir değil, birçok kere- kurtarmasını soluksuz izlerken, Bauer’ın bedensel ihtiyaçlarının bile askıya alındığını, kahramanımızın ne tuvalet, ne yemek, ne uyku ne de su molası verdiğini görürüz. Bunun

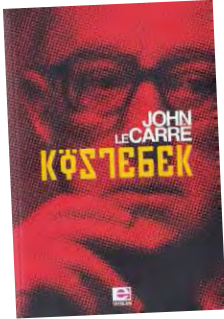
nedeni, hikâyede Bauer'ın kendisine biçilen işlevden -yani Amerika'yı kurtarmaktan- başka bir boyuta yer olmamasıdır. Aksi halde dizinin süratli temposu tekleyebilir.

Thriller'ların gündeme getirdiği olağanüstü hali çeşitli boyutlarıyla inceleyebiliriz. Bunlardan biri, bu metinlerdeki olaylar örgüsünün komplocu mantıkla örtüşmesidir. Buna göre, kötü adam bir plan yapar ve bu plan kahramanın doğaçlama müdahaleleri dışında casusluk thriller'ların dünyasında tıkr tıkr işler. Thriller kahramanı dışında komployu bozacak ya da sekteye uğratacak unsurlara (hikâyeye dahil olmayan dinamikler, günlük rastlantılar veya yanlış anlaşılmalara vb.) yer yoktur. Demek oluyor ki thriller evreninde dünyanın kaderini belirleyen güçler kompakt bir biçimde bulunmaktadır; bunun dışında kalanların pek gücü ve etkisi yoktur.

Diğer bir boyut da thriller anlatılarındaki tehlikenin büyüklüğünden kaynaklanan alarmizm ve onun zamansallığıdır. Bütün dünyanın kaderi thriller'in anlattığı hikâye etrafında döner. Hikâyenin ve tabii dünyanın kaderinin de dayandığı kritik nokta, kahraman ile kötü adam arasında gerçekleşecek karşılaşmadır. Thriller'larda zamansallık bu kritik ana endekslidir, okuru/seyirciyi de daha en başından bu kritik karşılaşmaya hazırlarlar. Bu nedenle thriller'ları okuma/izleme zevki, tanımlanan tehlikenin büyüklüğünün de etkisiyle okurda hikâyenin nasıl sonlanacağı merakına dayanır. Buradaki paradoksal durum da bu kitapların neredeyse hep aynı şekilde bitmesidir. Thriller kahramanı, durumun en umutsuz görüldüğü anda yaratıcı bir hamleyle "oyun"u tersine çevirir ve dünya kurtulur.

Özellikle 1. Dünya Savaşı öncesinde yazılan casusluk romanlarında bu tarz bir alarmizm duygusu, günlük hayatın monotonluğundan bir kaçış taktiği olarak iş görür. Günlük hayatın döngüsünden bir rastlantı sonucu çıkıp başka bir boyuta geçen ve orada uluslararası düzeyde bir komplonun varlığıyla karşılaşan sıradan insanlar, ülkelerin kaderini belirlerler. John Buchan, E. Phillips Oppenheim, William Le Queux gibi yazarların elinden çıkan bu tarz hikâyelerde başkahramanların vatansever amatörler olması, devlet kurumlarının komplolar karşısındaki aczini de ima eder. Ama bunun da ötesinde, o dönemde genellikle Almanlar tarafından temsil edilen kötü adamlar ve onların komploları, kahramanı sıkıcı günlük hayatından çekip çıkarır, devasa iddia ve risklerin sınırlarını çizdiği bir maceraya atılmasına vesile olur. Maceraya atılmak aynı zamanda günlük hayatın zamansallığından uzaklaşma, hatta ondan kaçmanın da bahanesidir. Bu açıdan, thriller'ların kahramanları, günlük hayatın zamansallığından bu tarz kitaplar vasıtasıyla kaçmaya çalışan okurlarıyla benzer. Bu benzeşme, başkarakter ile okuyucu arasındaki özdeşleşmeye bir katman daha ekler.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra yazılan casusluk thriller'larındaysa amatörlerin yerini profesyoneller alır. Ian Fleming'in James Bond karakteri bunun en tipik örneğidir. 1900'lerin başında yazılan casusluk hikâyeleri gibi Bond kitapları da günlük hayattan kaçışın hikâyesi olarak okunabilir. *Rusya'dan Sevgilerle* (From Russia With Love) kitabının ilk bölümlerinde Bond'u bir önceki görevinin akabinde aldığı izin deyken

LE CARRÉ
ROMANLARINDA ÖZEL
HAYATIN DİNAMİKLERİ
JEOPOLİTİK
HESAPLARDAN
ETKİLENİR, DEVLETLER
ARASI MÜCADELE
GÜNLÜK HAYATIN
AYRINTILARINI
ŞEKİLLENDİRİR.
İSTİHBARAT DÜNYASI
GÜNLÜK HAYATTAN BİR
KAÇIŞ SUNMAZ ÇÜNKÜ
ZATEN GÜNLÜK HAYATA
NÜFUZ ETMİŞ, ONUN
AYRILMAZ BİR PARÇASI
OLMUŞTUR.

görürüz. Aktive olduktan sonra Bond ilk iş olarak aylar süren tembellik ve hareketsizlikten kendini çıkarıp göreve ve onun dayattığı zamansallığa ("her an her şey olabilir") uyum sağlamaya girişir. Bond'un başka zamansallıklarla mücadelesi kitap boyunca devam eder. Yine aynı kitapta, görevinin son kısmında Orient Ekspresi ile Belgrad'a, oradan da Londra'ya doğru yola çıktığında, trenin çıkardığı ritmik seslerinin uyutucu etkisine karşın Bond'un uyanıklığını korumak için verdiği savaş uzun uzun anlatır Fleming. Burada iyi bir ajanın, günlük hayatın zamansallığında "her şey şu anda olduğu gibi devam edecek" hissine karşı "her an her şey olabilir" zihniyetini koruması gerektiği ima edilir. Fakat şunu da eklemek lazım: Umberto Eco'nun Bond kitapları üzerine yazdığı analizde de dikkat çektiği gibi, kitap her zaman maceranın belirlediği tempoyla ilerlemez. Özellikle lüks ve turistik mekânların uzun tasvirleri hikâyenin temposunu yavaşlatır, okuyucuyu aksiyonun temposundan tatilin rahatlığına çeker. Bu açıdan baktığımızda Fleming'in, yüzyılın ilk yarısında yazılmış metinlerde tanık olduğumuz günlük hayatın gerçeklerinden kaçma eğiliminin üzerine boyutlar eklediğini görürüz. Bond hikâyelerinde hayatın sıradanlığından kaçış, maceranın yanı sıra turizm, lüks tüketim ve seks fantezileri üzerinden de gerçekleşir.

Soğuk Savaş düzeninde büyük güçlerin ve devasa bürokratik mekanizmaların arasında ezilen ve güçsüzleşen bireylere, hayatın gerçeğinden kaçışın olanağını sunan Fleming ise okurlarını bu gerçeklikle yüzleşmeye çağırır John le Carré'dir. Le Carré günlük hayat ile jeopolitik meseleler

arasındaki ilişkiyi emsalsiz bir şekilde yorumlar. Romanlarında, kişisel ile kamusal, gündelik ile siyasi yaşamın arasındaki ayrımın çöktüğünü görürüz. Yazarın ilk kitabı *Soğuktan Gelen Casus*'ta (The Spy Who Came from the Cold), Alex Leamas, bir muhbirinin Berlin'in doğu tarafından batıya geçerken gözlerinin önünde vurulmasıyla açılması tesadüf değildir. Burada Le Carré, iki süper güç arasında süregiden savaşta bireylerin güçsüzlüğünü ve çaresizliğini daha ilk kitabının ilk bölümünden gözümüze sokar. Bu, aynı zamanda devlet ve siyasetin önceliklerinin günlük hayata nüfuz ettiğinin habercisidir. Günlük hayat ile jeopolitiğin iç içe geçişine Leamas'ın hikâyesinde tanık oluruz. Fiyaskoyla sonlanan görevden sonra işinden ayrılmış, metelsiz, alkolik ve aksi bir adamın heyecansız ve acınası hayatını sayfalarca anlatmakta tereddüt etmez Le Carré. Fakat kitabın sıkıcı bulabilecek kısmı, gizli bir operasyonun vazgeçilmez bir parçasıdır. Leamas güya daha önce hizmet ettiği İngiliz haber alma teşkilatına kırgın ve kızgındır; bu yüzden de KGB'nin ajanları kendisine yanaşıp sırlarını satmasını isterler. Bu da Leamas ve patronlarının daha öncesinde hazırladıkları planın bir parçasıdır. Leamas, istihbarat oyununda avantaj elde etmek için özel hayatını adeta çöpe atmış, aylarca bir sosyal ölü olarak yaşamaktan imtina etmemiştir.

Le Carré'nin günlük hayatın istihbarat oyunları tarafından "kirletilmesini" anlattığı bir diğer kitabı, Karla serisi olarak bilinen üçlemenin ilki olan *Köstebek*'tir (Tinker Tailor Soldier Spy). *Soğuktan Gelen Casus*'ta da boy gösteren George Smiley bu kitabın merkezindedir. Zorla emekli edildikten sonra teşkilata sızdığından şüphelenilen köstebeği bulmak için görevlendirilen Smiley, teşkilattan uzaklaştırılmış ve haksızlığa uğramış eski meslektaşlarından edindiği bilgilerle görevini tamamlarken nostaljik gibi görünen ama aslında geçmiş kimi dostlukları ve güzel anıların yalan olduğunu öğrendiği zor bir yolculuğa çıkar. Bunun yanı sıra Smiley'nin özel hayatı tersyüz haldedir. Karısı Ann, Smiley'nin iş arkadaşlarından biriyle yasak bir ilişki yaşamıştır ve evi terk etmiştir. Kitabın sonunda anlarız ki Smiley'nin "yuvasının yıkılması" tesadüf değil, Sovyet muadili ve rakibi Karla'nın ince hesaplarının bir sonucudur. Üçlemenin son kitabında, Karla ile mücadelesinin kapanış faslında da Smiley, Karla'nın özel hayatındaki zayıf noktalarından birini bularak rakibini mağlup eder.

Bu anekdotlardan da anlaşılacağı üzere, Le Carré romanlarında özel hayatın dinamikleri jeopolitik hesaplardan etkilenir, devletler arası

mücadele günlük hayatın ayrıntılarını şekillendirir. İstihbarat dünyası günlük hayattan bir kaçış sunmaz çünkü zaten günlük hayata nüfuz etmiş, onun ayrılmaz bir parçası olmuştur. Şunu da eklemek gerekir: Le Carré'nin romanlarında gerçekleşen olaylar, istihbarat dünyasının dışına yani gerçek hayata yansıyacak nitelikte değildirler. Evet, teşkilatın içinde bir köstebek vardır ve uzun zamandır Sovyetlere bilgi sızdırıyordu. Ama bu, dünyanın sonu değildir. Soğuk Savaş'ın yüzlerce cephesinden yalnızca bir tanesidir; mücadelenin kazanını belirleyecek çapta değildir. Böyle düşünüldüğünde, Le Carré'nin metnlerinde thriller'larda gördüğümüz türde bir aciliyetin/alarmizmin varlığından söz etmemiz mümkün olmaz. Nitekim, Le Carré kitaplarını okumanın zevki, soluğumuzu tutmamızdan değil, tam tersine derin ve aheste nefes alabilmemizden gelir.

Casusların sıradan hayatlarını irdeleyen bir başka isim Len Deighton'ın kitaplarında, Le Carré romanlarının aksine, sızmanın ters yönde olduğunu yani günlük hayat dertlerinin istihbarat dünyasının içine girdiğini, hatta onu şekillendirdiğini görürüz. *Ani Tehlike*'nin (The Ipcress File) başkahramanı Harry Palmer istihbarat teşkilatında çalışır, ki bu durum pek çok açıdan herhangi bir devlet kurumunda çalışmaktan çok farklı değildir. Palmer, her rasyonel birey gibi terfi ister, maaşının artmasını arzular, daha az mesai yapmayı talep eder vs. Michael Caine'in Harry Palmer rolünde arzı endam ettiği kitabın sinema uyarlamasının açılış sahnesi son derece ilginçtir. Filmin ilk sahnesinde saatin çalmasıyla uyanan ve kahve hazırlamaya girişen Palmer'ı görürüz. Pijamalarıyla kahve çekirdeklerini öğüten Palmer'ın gözlerinden hâlâ uyku akmaktadır. Bunun nedeninin, önceki geceyi bir kadınla geçirdiğini, sekansın sonlarına yorganların arasında silahını ararken rastladığı bir kolye sayesinde anlarız. Palmer'ın kahvaltısını gazetesinin at yarışı bölümünü okuyarak yapması çabuk para kazanma arzusunun bir işaretidir sanki. Teşkilatta üstlendiği görev zaten başını derde sokan ve kitabın esas macerası olan göreve de sunduğu çalışma ve ekonomi imkânları girmesini teşvik eder.

Deighton'ın kitabında esasen bir devlet kurumunda çalışmak olarak resmedilen casusluk heyecanlı bir iş değil, tam tersine monoton ve sıkıcı görevleri barındıran bir meslektir. Mesela kişi takibinde gece mesaisinde olan iş arkadaşıyla yer değiştiren Palmer, saatlerce kaydadeğer hiçbir olayın gerçekleşmediği bir evi izler. İzlerken sıkılır, yer yer uyuklar ya da patronundan nasıl zam isteyeceğini kafasında çevirir durur. Böyle

anlarda, casusluğu thriller'lardaki versiyonun zıddı olarak görürüz. Sıkıcı, monoton ve anlamsız bürokratik görevler bütünü. Takip etme ve gözleme gibi görevlerin zamansallığıysa thriller hikâyelerinkinden son derece farklıdır. Bu gibi durumlarda casus, izlediği ya da takip ettiği kişinin zamansallığında ve hayat ritminde asimile olur. Sanki kılık değiştirme ve sızma işleminin bir boyutudur başka zamansallıklara asimile olmadan uyum sağlamak.

Casusun gözlediği veya takip ettiği kişilerin zamansallıklarında asimile olması, taraf değiştirmesinin önünü açar. Bu noktada, *Başkalarının Hayatı* (Das Leben der Anderen) filmini örnek gösterebiliriz. 80'ler Doğu Almanya'sında geçen film, rejim tarafından şüpheli görünen bir yazarın hayatının bir Stasi ajanı tarafından izlenmesi, gözlenmesi ve raporlanmasını anlatır. Başlarda görevini sadakatle yerine getiren ajan, zaman içinde izlemekte olduğu adama ve kız arkadaşına yakınlık duymaya başlar ve sadakati yön değiştirir. Artık özel hayatlarının en ince ayrıntısına kadar bildiği çiftin iyiliği için çalışmaktadır. Onların aşklarında, hayat önceliklerinde ve yaşam ritimlerinde asimile olmuştur. Diğer bir deyişle, dikizlediği hayatlar tarafından baştan çıkarılmış ve günlük hayatın önceliklerini devletinkine tercih etmiştir.

20. yüzyılın önde gelen düşünürlerinden biri olan Mircea Eliade ile bitirelim. Mitoloji üzerine yazdığı bir kitabın kapanış bölümünde, mitolojik hikâyelerin insanlara günlük hayatlarının ötesinde kutsal ya da bu dünyaya ait olmayan bir zamansallığı deneyimleme imkânı verdiğini söyler. Eliade'a göre, modern insan için mitolojinin yerini roman alır. Günlük yaşamımızda yer bulmayan durumları ve olayları romanlar üzerinden deneyimleriz. Fakat bu farklı deneyim, romanın içeriğiyle sınırlı değildir, romanın biçimi (dil, üslup, hitap, olay kurgusu, hızı, ritmi vb.) de günlük hayatı deneyimleme biçimimizden farklıdır. Casusluk romanları da günlük hayatımızın ötesinde zamansallıkları bize sunarlar.

DUVARDAKİ ÇİĞLİK

Havada gri bir te-reddüt. Yağmakla yağmamak arasındaki sinir bozucu gerginlik, kepçe operatörü Bilal'e de yansımıştı. Biten sigarasının ateşiyle diğer sigarasını yakarken genç komiser

dert yanıyordu.

“Valla amirim, bunca yıllık operatörüm, böyle bir şey ne duydum, ne gördüm. Bizde ki de şans işte! Âlemin tırnağına altın küpü takılır, bizim kepçeye iskelet.”

Yol genişletme çalışmaları nedeniyle kaldırımlar, duvarlar yıkılıyor, müstakil evlerin bahçelerinin bir kısmı kamulaştırılıyordu. Belediyenin taşeron firmalarından birinin operatörü Bilal, kepçesinden sarkan kemiklerle önce önemsememiş ama kafatasını görünce bunların bir insana ait olduğunu anlayıp hemen ilgililere haber vermişti.

Boyalari akmiş, rutubetten kabarmış duvarların arasındaki ahşap kapı açıldı. Polislerin kolları arasında çıkan ihtiyar adama uzun uzun baktılar. Adamın gözlerinde ışık yoktu. Bilal, adamın baktığından, bakıyorsa bile gördüğünden emin olamadı. Çok yaşlıydı. Toprakten çıkan iskeletin deriyle kaplanmış hali gibiydi. Sol eli istemdişı titriyordu

Olay Yeri İnceleme ekibinin memurları yıllardan beri tırpan girmemiş bahçede, diş dokunur bir şeyler olup olmadığını araştırırken Cinayet Büro Başkomiseri Kadir, kendisine bağlı komiserler Engin ve Alper ile yaşlı adamın evindeydiler.

Komiser Engin, bakışlarıyla işaret ederek, “O nedir Alper?” diye sordu.

“Kitaplığı karıştırırken buldum. Fotoğraf albümü. Belki bir yardımı olur. Kitaplara çok uzun zamandır dokunulmamış. Toz içindeler. Ama bu tertemiz olunca dikkatimi çekti.”

Konuşmaları duyan başkomiser yanlarına geldi. “Ver bakayım şunu,” diyerek albümü aldı. Sayfalarına hızlıca göz gezdirdi.

Albümün sahibini fotoğraflarda tanımak zor olmadı. Yaşlı adamın yüz hatları aynıydı. Küçük, sivri çene, çıkık elmacıkkemikleri, etsiz dudaklar, köprülü iri burun, yuvalarına çekilmiş kısık gözler. Dar omuzları, sıksa gövdesiyle neredeyse hiç değişmeden yaşlandığını düşündü. Adamın gençliğine kıyasla cildi kırışmış, saçları beyazlayıp seyrelemiş, sırtı kamburlaşmıştı.

Sayfaları teker teker çevirdi. Her sayfaya iki fotoğraf yerleştirilmişti.

Neredeyse bütün kadrarlar aynı açıyla hazırlanmış, fotoğrafların tamamı göğüs plan olarak çekilmişti.

Hepsinde aynı etsiz dudaklar, bir başkasıyla objektife gülümsüyordu. Yaşlı, genç, kadın, erkek hatta çocuklarla bile fotoğrafı vardı ancak yanındaki kişiyle ikinci bir fotoğrafı yoktu. Tüm karelerde fotoğrafın sağında kendisi durmuş, sol elini yanındakinin omzuna atmıştı.

Başkomiser, kaşlarını yukarı kaldırarak, “Tüm kadrajlar aynı. Neden hep sırtüstü yatarak poz vermişler?” diye sordu. Engin ve Alper’in yanıtını beklemeden, “Bir nedeni olmalı,” diye ekledi.

Komiserler, amirlerinin yanına gelip albüme bakmaya başladılar. Kafa kafaya verip fotoğrafları incelediler. Alper, “Sanırım yanındakiler Alman,” dedi. Engin, nereden anladığını sorunca, “Fotoğraflar renkli olsaydı çok daha belirgin olurdu ama yine de geniş yüz çehreleri, tombul yanaklar, iri çeneler, çift örgülü saçlar ama en çok Noel Baba desenli kazak.”

Engin ikna olmamıştı. “Belki Polonyalılardır,” diye itiraz etti. Alper, raflardaki kitapların çoğunun Almanca olduğunu belirterek savını sürdürdü.

Kadir Başkomiser’in, tamamı siyah beyaz tabedilmiş yüzlerde tanımlayamadığı bir gariplik vardı.

“Bence de Alman bunlar,” diyerek tartışmayı noktaladı. Albümü Alper’e uzatırken tüm fotoğrafların arkalarına bakmasını istedi. İsim, tarih, yazılı bir şey bulduğu kartları ayırmasını söyledi.

Üçü de başlarını, içeri giren Olay Yeri İnceleme memuruna çevirdi. Adamın sesi telaşlıydı. Kelimeleri neredeyse birbirinden hiç ayırmadan, bir çırpıda, “Abi, bahçede bir kafatası daha bulduk!” dedi.

Hızlı adımlarla memurun peşi sıra çıktılar. Yıkılan bahçe duvarının gerisindeki alana geldiler. Bantlarla bölümlere ayrılmış bahçede kazma, küreklerle çalışan memurlara baktılar. Başkomiserin içinden bir ses, beyaz tulumlardaki çamur lekeleri büyüdükçe iskeletlerin de artacağını söylüyordu. Olay Yeri İnceleme’nin başındaki Ümit Komiser yanlarına geldi. Eliyle

kazılı alanı işaret ederek, “Ne diyorsun abi?” diye sordu. Başkomiser bir soruyla yanıtladı. “Seri katile mi denk geldik, mezarlığa mı?”

Ümit, başındaki kapüşonu açtı. Terden alnına yapışmış saçlarını eliyle geriye itti. “Adli tabiplik daha net söyler ama bana sorarsanız kemikler en az yirmi beş, otuz yıllık. Mahallenin çok daha eski olduğunu düşünürsek, mezarlık ihtimali oldukça zayıf. Zaten iskeletler kabir derinliğinde değiller. İkinci bulduğumuzun pozisyonu da defin işlemiyle uyumuyor,” dedi.

Kadir Başkomiser sessizce başını sallamakla yetindi. Çatılmış kaşların altından sert gözlerle bakıyordu. Kararlı bir tonla, “Bu iş büyüyecek,” dedi. “Siz daha çok kazdıkça daha çok büyüyecek.”

“Haklısın abi,” dedi Ümit. “Bahçe, bir dönümden fazla. Hava bozuk. Toprak sert. Kazılara adam isteyeceğim.”

“Tamam,” diye onayladı başkomiser. “Ben evde olacağım. Yeni bir şey bulursanız hemen haber verin.” Genç komiserin yanıtını beklemeden, bakışlarını Alper’e çevirdi.

“Alper, sen mahalleliyle görüş. Bu adam kimin nesidir, sor soruştur. Her duyduğunu not et.”

“Engin, sen de muhtara git. Nüfus idaresi, trafik aklına ne geliyorsa resmi dairelerde ihtiyara ait tüm bilgileri toplu.”

Başkomiser, dalgın gözlerle iki katlı, ahşap verandalı eve döndü. İçinde kötü bir his vardı. Eve adımını ilk attığı andan itibaren içini tırmalayan bir his. Bakımsız ya da metruk çok bina görmüştü ama bu ev onu ürkütüyordu. Çalılıkların arasında durup eve baktı. Üst katın iki penceresi, dışarıdan tahtayla çakılmıştı. Şöminenin örme taş bacasının çatıyı aşan kısmı yıkılmış, sivri bir mızrak ucu gibi yükseliyordu. Verandayı örten ahşap çatı, sol köşesinden bel vermişti. Her an yıkılabilirdi. Alt kattaki pencereler o kadar kirliydi ki dışarıdan bakan birinin içeriye görmesinin imkânsız olduğunu düşündü.

Gıcırdayan basamakları çıkıp eski eşyalarla dolu, ağır kokulu eve girdi. İhtiyarın evin dışı

gibi içiyle de ilgilenmediği açıktı. Duvarlar yer yer kabarmış, rutubetten bazı bölümler pamuklarla kaplanmıştı. Evdeki tüm pence-reler, bir zamanlar kırmızı olduğunu tahmin ettiği grimsi, kalın, kadife perdelerle kapatılmıştı.

Duvardaki yağlıboya tabloya baktı. Evin sahibi, fotoğraf albümündeki yüzüyle bakı-yordu. “Kimsin sen?” diye sordu.

Cep telefonundan hastaneyi arayarak, ihtiyarın yanındaki polisleri dikkatli olmaları konusunda uyardı. Gözlerini ondan bir an olsun ayırmamalarını tembihledi.

Yeniden fotoğraf albümünü açtı. İçindeki tüm kartlara tekrar baktı. Evin altını üstüne getirdiği birkaç saat boyunca yaşlı adam ya da iskeletlere dair bir ipucu bulamadı. Aynı süre içerisinde kazı ekibi bahçede iki yeni iskelete ulaştı.

Alper bahçeye girdiğinde başkomiser, verandanın basamaklarına oturmuş, telefonla üstlerine durum raporu veriyordu.

Görüşmesini bitirdiğinde Alper edindiği bilgileri anlatmaya başladı.

“Kimisi Selahattin diyor, kimisi Muhittin. Çok uzun zamandan beri mahallede yaşıyor. Evde yanan ışıklardan, tüten bacadan onun halen hayatta olduğunu anladıklarını söylüyorlar. Bayram sabahlarında şeker toplamaya gelen mahallenin çocuklarına bile kapısını açmazmış. Geleni, gideni, kimi kimsesi yok. Eve girip çıkarken bile gören yok. Görenle de muhatap olmuyormuş zaten. Alışverişlerini mahalle bakkalından yapmıyor. Adamın adını bile tam olarak bilen yok.”

Sırtı bahçe kapısına dönük olan Alper, Engin’in geldiğini görmemişti. Onun sesiyle irkildi.

“Selahattin Karahan. 1930, Sivas doğumlu. 1978 yılında Almanya’dan gelmiş. Bu evi satın almış. O günden beri bu adreste kayıtlı. Hiçbir resmi işi olmamış. Almanya’dan gelen emekli maaşıyla ete süte karışmadan, adeta bir ölü gibi yaşıyor. Muhtar defalarca gelmiş, oy atmaya bile götürememiş. Ev sanki onun akvaryumuydu diyor. Ne dışarı çıkıyor ne de

eve kimseyi sokuyormuş. Psikolojik sorunları olduğunu, evden çıkmadan yaşadığını, yaşlandığını söylüyor. İskeletler için bir açıklaması yok.”

Başkomiser ayağa kalkarken, “Bakalım nereye varacak bu iş?” diye mırıldandı. Yardımcıları onun kendi kendine söylenme huyunu bildiklerinden ne dediğini anlamasalar da sormadılar.

Başkomiser, ihtiyarın ne iş yaptığını, nereden emekli olduğunu sordu. Engin henüz o bilgiye sahip olmadığını, ancak banka üzerinden araştırabileceğini söyledi. Başkomiser, saatine bakıp, “Yarın toparlarsın,” dedi.

Hep birlikte içeri girdiler. Ne arayacaklarını bilmeden tüm çekmece ve dolapları karıştırmaya başladılar. Engin üst kattaki yatak odasında, şiltenin altında ikinci fotoğraf albümünü bulunca heyecanla aşağıya indi. Diğer albümle yan yana koyup kıyaslamaya başladı. Başkomiser ve Alper de yanındaydı.

Fotoğraflardaki adam aynı ama bu kez daha yaşlıydı. Tüm karelerde yine sağda duruyor, sol eliyle yanındakinin omzuna sarılıyordu. Önceki albümden farklı olarak bu kez yanındakiler hep genç kadınlardan oluşuyordu. Bir tane bile ihtiyar, çocuk ya da erkek yoktu. Fotoğraflar renkli olarak tabedildiğinden kızların makyajlarındaki abartı hemen göze çarpıyordu.

“Sanırım bunlar Alman değil,” dedi Alper. Başkomiser, bütün fotoğrafların tek bir odada çekildiğini ama bu odanın diğer albümdeki oda olmadığını söyledi. Engin Komiser, “Bütün fotoğraflarda yine sırtüstü yatarak poz vermişler,” dedi. Kartları albümden çıkartıp arkalarına baktılar. Tek bir isim, tarih ya da not yoktu.

Başkomiser, iki albüm arasındaki diğer bir benzerliğin, Selahattin Karahan’ın yanındaki herkesin yüzündeki anlamsız gülümseme olduğunu söyledi. “Tüm fotoğraflarda sırıtıyorlar ama sahte bir ifade bu. Yapmacık,” dedi. Elindeki karta daha dikkatli bakan Engin, “Evet. Bu albüm renkli olduğu için daha belirgin. Bakın. Sanki gerçekten bir

tek Selahattin gülüyor. Diğerlerinin sadece dudakları gülüyor. Gözlerinde o ifade yok.” Yutkundu. Başkomisere bakıp, “Sanki...” dedi. Cümleyi tamamlayan Alper oldu. “Ölü gibiler.”

Gece boyu süren kazılarda sabaha kadar tam otuz dört iskelet çıkartılmıştı. Adli tabiplik kemiklerin, yaşları 19 ile 31 arasında değişen kadınlara ait olduğunu, bazılarının birkaç doğum yaptığını, 1980 ile 2005 yılları arasında gömüldüklerini rapor etti.

Günlerce süren çalışmalarda, Selahattin Karahan’ın Almanya’da cenaze makyözü olarak çalıştığı öğrenildi. Geriye dönük arşiv çalışmasında, ilk albümdeki tüm fotoğrafların çalıştığı işyerinde, defin için hazırladığı cesetlerle çekildiği anlaşıldı. Donuk bakışlı yüzlerdeki gülümsemenin, dudak içlerine gizlenen teller yardımıyla yapıldığını öğrendiler.

Başkomiser için muamma ikinci albümdeydi. Günlerce süren sorgudan bir sonuç alamadılar. İhtiyar ya konuşmuyor ya da konuştuğunda saçmalıyordu. Ağzından çıkan kelimelerle bir sonuca ulaşmanın imkânsız olduğunu anlayan başkomiser, yardımcılarını kayıp arşivine gönderdi. Mesaisini daha çok virane evde geçirmeye başladı. Bahçeden çıkan iskelet sayısı ile ikinci albümündeki fotoğraf sayısı eşitti. Ancak aralarındaki ilişkiyi henüz doğrulayamıyordu.

Yere serdiği örtü üzerinde iki albümdeki tüm fotoğrafları yan yana dizdi. Benzerlik ya da farklara dikkat etmeye çalıştı. Selahattin’in Alman ölümlere sarılışı daha çok arkadaşçaydı. Oysa ikinci albümdeki kızların omuzlarını, parmakları gömülecek kadar sıkıyordu. Onları sahiplendiğini düşündü. İkinci albümdeki kadınların yüzlerindeki abartılı makyaja baktı. Onları birer cinsel obje olarak gördüğü için bu şekilde davrandığını düşündü.

Saatlerce evin içinde dolaştı. İz olabilecek her şeyi aradı. Çatı arasına çıktı. Elini odaların duvarlarında gezdirdi. Bulamadı. Salona döndü. Yorgunca attı kendini koltuğa. Bir sigara yakacakken birden ayağa fırladı. Zemin-

deki halıyı kaldırdı. Hayal kırıklığı. Mutfığa koştu. Kilimi kaldırdı. Sönen gözler. Koridordaki yolluğu fırlatıp attı. Öfke, dudaklarında gerildi. Üst kata çıkan merdivenin altındaki duvara baktı. Anlamsızdı. Orayı duvar örmek yerine açık bırakmak salon girişinde açık bir alan yaratacak, ferahlık katacaktı. Duvarın değişik yerlerine birkaç tokat attı. Sonra yumruk. Eli duvarı delip geçti.

Aşağıya inen merdivenler, küf ve rutubet kokuyordu. Büyükçe bir odadan ibaretti. Duvarlarındaki küflenmiş zincirler, halkalar fenerin sarı ışığında gölgelerine karışıyordu. Başkomiser, yavaş adımlarla indi. Bunca yıllık meslek hayatında daha kötüsüyle karşılaşmadığından emindi. Odanın ortasında demir parmaklıklı bir kafes vardı. Bir köşesinde tuvalet olarak kullanıldığını düşündüğü bir delik açılmıştı. Diğer köşede yerde bir yatak duruyordu. Yerdeki prangalar, kafese kilitletiği kadınların ayaklarını da zincirlediğini gösteriyordu. Odanın diğer ucunda tahta bir masa vardı. Başkomiser, el ve ayakların geçirilmesi için açılmış deliklerden kendisine bakan yaratıklar olduğu hissine kapıldı. Gerilmişti. Bu kadar kötülüğü aklı almıyordu. Sanki ortaçağa ait işkence mahzenlerinden birindeydi. Duvarlara hapsolmuş çığlıkları daha fazla dinlemedi.

İkinci albüm için başkomiser ve ekibi hıf-talarca çalıştıktan sonra, iskeletlerin sözko-nusu 25 yıl boyunca kaybolan hayat kadınları olduklarını belirledi.

İlk iskeletin bulunmasından tam kırk gün sonra başkomiser, hastanede gözaltında tutulan Selahattin Karahan’ın yanındaydı.

Kendisine boş gözlerle bakan yaşlı adamın yatağının yanına sandalye çekerek oturdu. “Evin altındaki odayı bulduk,” dedi. Selahattin’in gözleri değişmedi. Bakışları dolmadı. “Kızları kapattığın, günlerce oynadığın, eğlendiğin odayı.” Yaşlı adam, eski günlerin özlemiyle iç çeker gibi derin bir nefes aldı. Bakışlarındaki ifade bir an için parladı. İlk defa anlamlı bir söz söyledi.

“Aferin.”

HER TEMAS BİR ÖYKÜ BIRAKIR

CENK ÇALIŞIR

2

“Her Temas Bir Öykü Bırakır” serisi yeni öykülerle devam ediyor. Polisiye edebiyatın üretken kalemlerinden Cenk Çalışır, “Her Temas Bir Öykü Bırakır-2”de de on beş polisiye öyküyle okurlarla buluşuyor.

Mylos
Kitap

2 AYLIK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ // SAYI: 4 // HAZİRAN & TEMMUZ // FİYAT: 12 TL

OD-YERLİ

ÖZEL RÖPORTAJ

KAAN URGAN
sahibiyi

4. SAYI BAYİLERDE!

2 AYLIK DİZİ KÜLTÜRÜ DERGİSİ // SAYI: 4 // HAZİRAN & TEMMUZ // FİYAT: 12 TL

EPISODE

TANRILARDAN TANRI BEĞEN:
AMERICAN GODS

TÜM ZAMANLARIN EN İYİLERİNDEN:
PRISON BREAK

ÖZEL RÖPORTAJ:
KATHERINE LANGFORD
DYLAN MINNETTE
BOB ODENKIRK

TEHLİKELİ Mİ GERÇEK Mİ
ÖLMEK İÇİN

13 SEBEP

KARA PERDELER

HASAN CÜNEYT BOZKURT

1982'de Söke'de doğdu. 2008'de Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'nden mezun oldu. Öykü Gazetesi'nde, Notos, İstanbul Art News Edebiyat, Sarnıç, Türk Dili gibi birçok dergide öykülerine yer verildi. Kitapları; Agora Kitaplığı, Geniş Kitaplık, Pupa Yayınları ve Siyah-Beyaz Kitaplık tarafından yayımlandı. Halen bir ilkokulda sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır.

Ferhat dar, cılız ışıklı sokaklarda sarhoş adımlarını çoğaltarak yürüyordu. Tek tük geçen arabaların farları, kan oturmuş gözlerine kıpkırmızı bir parlaklık yaydı. Birkaç kere kesik, derin öksürüklerle ağız dolusu balgam sökerek nefretle yere fırlattı. Köşeyi dönerken başı döndü, sendeledi. Sokak lambasına tutundu. Boşta kalan eli, birkaç saat önce aceleyle sol kasiğine

soktuğu tabancasının kabzasına gitti. Namlunun soğuğu bacağına vuruyordu. Tabancasını düzeltip ceketini ilikledi.

Karanlığa yavaş yavaş aydınlık karışmaya başlamıştı ki yeni yapılmış gösterişli bir apartmana girdi. Üçüncü kata çıktı. Üzerinde "Düşünlerle Yardımlaşma Derneği" yazan kapının ziline bastı. Delikte bir göz parlayıp söndü. Kapı aralandı. İçerideki sarı ışık, adamın nereye baktığı belli olmayan bakışlarını apartmanın karanlığından gün yüzüne çıkardı. Kapıyı açan Kadir onun bu halini görünce telaşlandı.

"Bir problem mi var Ferhat abi?"

"Çekil şuradan!"

Ferhat hınçla içeri girdi. Girer girmez içerideki ekşimiş, bayat sigara dumanı kokusu midesini bulandırdı. Kimseye selam vermeden kapının yanındaki tuvalete attı kendini.

Üç odanın da kapısı açıktı. Adamın sesindeki tondan rahatsız olan müşteriler, bakışlarını kumar masalarından alıp kapıya taşıdılar. Onları sakinleştirmek için gülümsemeye çalışan Kadir, "Yok bir şey, ağalar. Bizim Ferhat abi işte. Gene sulu kuru karıştırmış. Siz oyununuza devam edin," diyerek odaların kapılarını kapattı, mutfığa yöneldi.

Az sonra elinde bir şişe viskiyle geri döndü. Büyük odanın kapısını yavaşça açıp dengeli, hesaplı adımlarla ortadaki poker masasına yaklaştı. Bardağının dolmasını bekleyen masadaki orta yaşlı oyuncu bir yandan sinirli parmaklarıyla elindeki kâğıtları büküyor, bir yandan da gencin hareketlerine göre gözlerini yuvasında oynatıyordu. Kadir, servisi tamamlayıp odadan çıkacağı sırada adam, sigarasının korunu küllüğe gömüp viskisinden bir yudum aldı. Hırıltılı sesiyle gence seslendi.

"Hayrola Kadir? Ne istiyormuş o salak?"

"Hiç işte, Ramazan ağam. Sarhoş."

Bu sırada kartlar açıldı. Ramazan, papazları görünce bir anda Ferhat'ı unuttu. Önce yarı açık gözlerini masada gezdirdi, sonra elindeki kâğıtları sertçe masaya savurdu. Gözlerinin karasına, tam karşısında oturan adamın gülüşü yansımıştı. Hindi ötüşü gibi garip sesler çıkararak gülen adam, büyük taşlı altın yüzüğünü başparmağıyla döndürdü.

"Bu gece şansın yok Ramazan ağa. Beş bin lira kaybettin. Tamam mı, devam mı?"

"Beş bin lira para mı Halim ağa? Daha saat erken."

Böyle söylese de dudaklarına yapışan kaygılı düşünceler onları davul gibi geriyordu. Dün de kaybetmişti, ondan önceki gün de.

Dağıtıcı, kartları tekrar paylaştırdı. Ramazan elindekileri hafifçe açtıktan sonra biraz rahatlamış göründü. Arkasına yaslanıp altın tespihini şakırdatmaya başladı. Halim kıtlıktan çıkmışçasına sigarasını sömürüyordu. Viskinin buruşturduğu ağzını elinin ayasıyla sıvazladı. Ramazan onun dikkatini dağıtmak için söze girdi.

"Vallahi acıyorum şu Ferhat'a. Tohum borcuydu, gübre borcuydu, krizdi derken elli dönüm tarlayı yedi. Daha da olsa yer."

Halim, adamın niyetini sezdi. Açık vermemek

için sohbete katıldı. Rahat görünmeye çalışıyordu.
“Kaç paraydı bunun bankaya borcu?”

“Yetmiş bin. Ben olmasam çoktan batmıştı.
Yüzde sekiz faizle kim kime kefilsiz para satıyor
bu devirde?”

“Ne oldu? Ödeyebildi mi?”

“Nerede bunda o kafa? Akli sıra adaya botla
adam kaçırarak.”

“Batırdı mı salak?”

“Öyle olsa yine iyi. Deniz bu. Aksilik dersin,
geçersin. Bot işi, başkasının.”

Bir süredir masanın yanında konuşulanları
dinleyen Kadir, Ferhat’ın hâlâ tuvalette olduğunu
hatırladı. Halini beğenmemişti. Tatsızlık çıkar-
masından korkuyordu. Eline boş bir küllük alıp
hızlıca masadaki demir kül tablalarını bu küllüğe
boşaltmaya başladı. Kolunu masanın üstünde
gezdirmek istemediğinden oyuncuların etrafında
dolanıyordu. Daha önce birçok defa eli kötü oyun-
cuların bu temizlik işini bahane ederek kavgaya
çıkardıklarına şahit olmuştu. Oyun bozulmuş, her
akşam derneğe kalan yaklaşık bin liralık hasılat
da uçup gitmişti. Dikkatli davranıyor, kimseyi
rahatsız etmeden çalışıyordu.

“Beslemeci bu. Hepi topu haftada bir yemek
götürecek,” diye devam etti Ramazan.

Halim’in aklı elindeki kartlardaydı. Kafasında
türlü planlar kuruyor, Ramazan’ın bu kadar rahat
davranmasını blöf yaptığına yoruyordu. Kim bilir,
belki de eli o kadar iyi değildi.

“Kart tilki!” diye geçirdi içinden.

Kartlarından en ufak bir şüphe duymuyormuş
gibi söze girdi.

“İyi işmiş vallahi. Sonra?”

“Kışın orayı sel basar. Damin etrafı bele kadar
su olur. Ne çoban merak edip yaklaşır, ne yolcu.
İyi hesaplamış çocuklar. Ama ne yapmış bu salak?
Vermiş yemeği, yumulmuş Filistinli karılara. En
ihtiyarı yirmi beş yaşında. Soruyormuş Ferhat,
‘Bir problem var mı?’ diye. Ne diyecek karı? Can
korkusu bu. ‘Yok,’ diyor. Sonra kafası esiyor-
muş, basıyormuş tokadı Pakistanlılara. Soruyor-
muş yine, ‘Bir problem var mı?’ diye. Adam ne
diyormuş biliyor musun ağa?”

“Ne diyormuş?”

“Açıyormuş elini havaya. ‘Şükran, şükran,’ diye
minnet ediyormuş.”

Bu son sözden sonra Ramazan gürültülü bir
kahkaha patlattı. Güldükçe dilinin altında biriken
tükürüğü alt dudağına doluyor, oradan dışarı
sızıyordu. Kahkahasının şiddeti arttıkça dişleri
arasına sıkıştırdığı sigaranın kuru sallanıyor;
yüzü, sonu gelmez öksürük nöbetleriyle kızarıp
morarıyordu. Halim onun bu halini sahte gülü-

cüklerle karşıladı. Anlattıklarının yarısını dinleye-
bilmişti ancak kurnaz bakışlarını saklayamamıştı.
Ramazan durumu fark edince ortam kendiliğinden
ciddileşti. Gözünü kartlarından ayırmayarak
konuşmasını sürdürdü.

“Böyle gelip giderken bir gece takip yemişler.
Jandarma enseledi hepsini. Allem etti, kullem etti.
‘Yolcuyum,’ dedi. ‘Çobanım,’ dedi. Biriktirdiği para-
ları yedirdi. Nasıl olduysa yırttı o işten. Tekin adam
değil bu Ferhat. Her yerde eli ayağı var. Ama o son
iş yapmayacaktı. Bana yanlış yapmayacaktı.”

Kadir temizliği bitirip elindeki küllükle kapiya
yöneldi. Masadakilerin sesleri kapı kapanırken
gittikçe azaldı, sonra yok oldu. Mutfığa girdiğinde
Ferhat’ı bir sandalyede oturur buldu. Her yeri kus-
muk içindeydi. Üst üste attığı kalın kısa bacaklarını
hafif hafif sallıyor, odanın cılız ışığında tel tel kıvrıl-
ıp süzülen esrar dumanını izliyordu. Suratı, çektiği
her nefeste daha da buruşuyor, dudakları kavuş-
madığından meydanda kalan sarı dişleri ürktücü
bir hal alıyordu. Kadir’i görür görmez başını iyice
geriye verip kalın ensesindeki boğumlara bir kat
daha ekledi. Kadir, Ferhat’ın iğneleyici bakışların-
dan korkmuş olacak, hemen ortamı yumuşatmaya
çalıştı. Kaşlarını yukarıya gerip merakla sordu.

“Neyin var Ferhat abi? Yapma böyle. Yazık
ediyorsun kendine.”

“Konuşma lan! Kahve yap bana.”

Kadir, başını omuzlarına doğru çekip hemen
cezveye su, kahve koydu. Bir yandan karıştırıyor,
bir yandan da Ferhat’ın niyetini anlamaya çalışı-
yordu. Odalardan yükselip alçalan gürültüler sür-
erken Kadir şansını bir kez daha denemek istedi.

“Abi, ben biliyorum senin canın neye sıkıldı.”

“Onun a...ına k...yim lan! Duydun mu beni?
Onun a...ına k...yim! Ben de o tarlayı bu o...spu
çocuğundan almazsam...”

Ferhat bunları söyler söylemez yerinden fırladı.
Kinle kabaran göğsü geniş nefeslerle dolup dolup
boşalıyordu. Öyle öfkeli konuşuyordu ki görün-
mez bir adamı tokatlıyor, boğuyor, etlerini avuç
avuç yoluyordu. Gözlerinin altındaki mor karanlık
genişlemiş, aklına kara perdeler çekilmişti.

Mutfaktan çıktı, büyük odaya yöneldi. Kadir
çevik bir hareketle koluna yapıştı ancak Ferhat
kolunu silkeleyip geri aldı. Birkaç adımda büyük
odanın önüne geldi. Kapıyı tekmeledi. Gözlerinin
beyazı büyüyen Ramazan, ağzında sigarasıyla öy-
lece bakakaldı. Ferhat, dişlerini dişlerine ezdiriyor;
gürültülü, sık nefesler alıyordu.

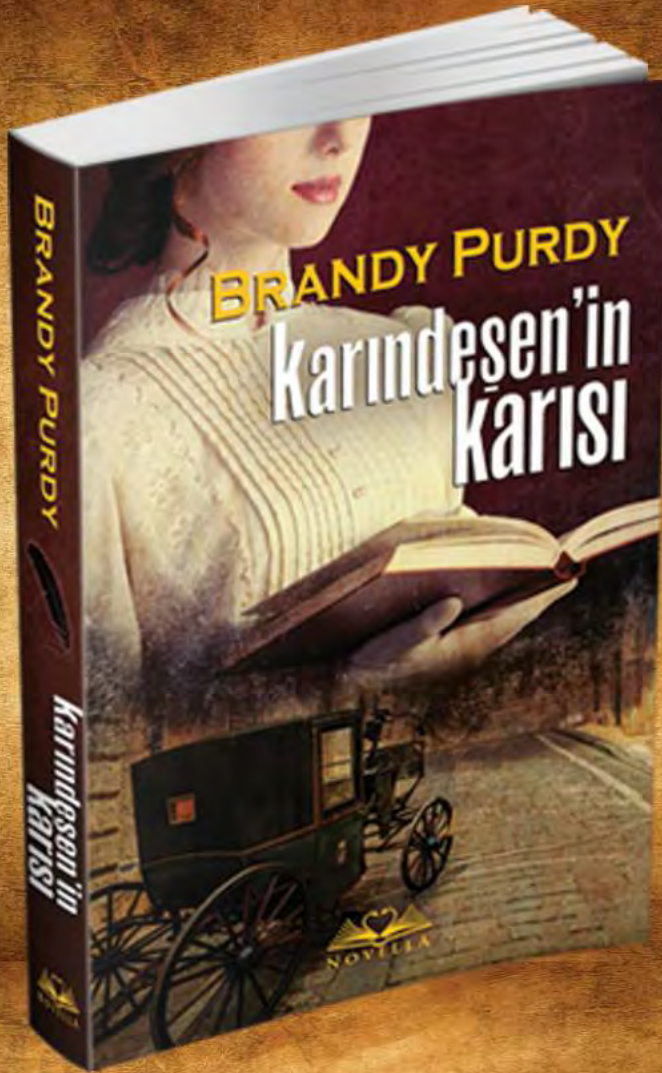
Sol kasığına soktuğu tabancasını sağ eliyle
çekip namluya mermi sürdü.

“Neyim kaldı lan? Neyim kaldı?” dedi.

Tetiğe asıldı.

Aşk mantıklı erkekleri
delirtir.
ve nazik bir erkeęi
bir iblise
dönüştürebilir.

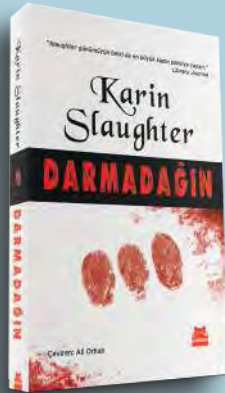
GENÇ KIZ CİNAYETLERİ

Uluslararası üne sahip Karin Slaughter'dan usta işi bir psikolojik gerilim romanı: Tehlikeli sırlar, buz gibi bir nefret, beklenmedik bir aklanma. Claire ile Lydia'nın küçük kız kardeşleri Julia yirmi yıl önce iz bırakmadan kaybolmuştur. O günden sonra birbirine yabancılaşan iki kız kardeş yaşanan trajediyi unutamazlar, ta ki yeni bir trajedi -Claire'in kocasının ölümü- ikisini birbirine yaklaştırsın kadar. Bu iki olay birbirine ne ölçüde bağlıdır? Geçmişin karanlıklarına dalan iki kardeş aileleriyle ilgili hangi sırlar, nasıl bir intikam karşılayacaktır?

KARIN SLAUGHTER

KIRMIZI KEDİ'DE KARIN SLAUGHTER

NE KEDİSİZ

NE KİTAPSIZ